

D. RÁCZ MAGDOLNA

MŰVÉSZET ÉS HAGYOMÁNY

NYÍRBÁTOR, 1996

Szerkesztő:

Dám László

Kiadja Nyírbátor város önkormányzata
Felelős kiadó: **Petróczi Ferenc** polgármester

008

R/H

Fotók:

*Belánszky-Demkó Péter Csiki Barnabás,
Dám László, Elek Emil, Szalontai Barnabás, Veres
János*

Címlap és grafika: *Józsa János*

ISBN 963 033 991 9

NÉHÁNY SZÓ AZ OLVASÓHOZ

Nem könnyű feladat röviden összefoglalni az elmúlt negyven évben Nyírbátor kulturális életében elért eredményeket. Nehéz dolog a rendelkezésre álló hatalmas anyagból kiválasztani az olvasók számára legérdekesebb eseményeket. Munkám alapját a korabeli újságcikkek, jelentések, éves beszámolók képezik. Igyekeztem olyan eseményeket és embereket bemutatni akik és amik méltán tarthatnak számot a kedves olvasók figyelmére.

A város kulturális életének jelentős jubileumaihoz érkeztünk. 40 éves a Báthori István Múzeum, 1996-ban 30. évét köszönti a Nyírbátori Zenei Napok, és 20. születésnapját ünnepli a Nemzetközi Ifjúsági Vonószenei Tábor, 25 éve alakult az Alkotóház és Képzőművészeti Stúdió, és bizony a legifjabb rendezvényünk is betölti a 4. évet. Van tehát mit ünnepelni és ok is van az ünneplésre. Ez a munka szeretné az olvasók elé tárni azokat a pillanatokat amelyekben a szikra kipattant, emléket állítani azoknak az embereknek, akik ott bábáskodtak egy-egy intézmény vagy rendezvény megszületésénél. Be szeretném mutatni mindazt amit külön-külön, s még inkább azt, amit együttes összefogással értek el.

Kis város a mienk itt a keleti végeken, de a teremtő akarat, az összefogás, a kulturális élet területén ma már világhírre emelte.

Sokan tudják ezt a város lakói közül, vannak akik nagyra értékelik, vannak akik csak legyintenek. S bizonyára akadnak olyanok is akik mindezekről csak nagyon keveset tudnak. Ha ez a munka segít megérteni a törekvéseket, segít városunk nagyobb megbecsülésében, ha még több ember fog ellátogatni a rendezvényekre és nem mindig ugyanazokkal az arcokkal találkozunk már elérte célját.

Ünnepi kiadvány ez, s egyben főhajtás azok előtt a névtelenek (titkárnők, gazdasági vezetők, pedagógusok és a többiek) előtt is akik munkájukkal hozzájárultak a sikerekhez.

BÁTHORI ISTVÁN MÚZEUM

1995-ben ünnepli alapításának 40. évfordulóját a Báthori István Múzeum. Létesítésének terve első ízben 1952-ben Balatonfüreden **Szalontai Barnabás** pedagógusban merült fel. Akkori üdülése során nagyon megtetszett neki néhány Balaton-környéki múzeum és arra gondolt, hogy a nagy történelmi múlttal európai hírű műemléktemplomokkal, valamint természettudományos környezettel rendelkező Nyírbátorban is szükséges lenne egy helytörténeti múzeum létrehozása.

Hónapokig érlelődött benne a terv megvalósításának útja és módja. A járási szervek helyeselték elgondolásait, konkrét támogatást ígérve. Ekkor az Magyar Múzeumok Országos Központjához fordult segítségért, de mivel a városnak még nem volt semmiféle muzeális gyűjteménye így segítséget nem kapott.

Tervéről így egy időre lemondott. Ám 1953 nyarán a főtéren csatornázási munkák, ősszel pedig a gimnázium alapozása vette kezdetét. S a sors kegyes volt a lelkes férfiúhoz és az utókorhoz. A munkálatok során Lipót-tallérok, középkori kőemlékek, agyagedények edénydarabok, kályhacsempe töredékek kerültek elő. Ő pedig gyakran kilátogatott az ott dolgozókhoz és minden ilyen tárgyat gondosan összegyűjtött. Volt már új erő ami terve megvalósítására ösztönözze. A járási tanács beváltotta ígéretét és rendelkezésére bocsátott egy torony alatti helyiséget. Ekkor megkérte tanítványait és vidéken dolgozó kollegáit, hogy kutassanak muzeális tárgyak után környezetükben. A segítőkészségnek és a szorgalomért kiosztott ötösöknek köszönhetően négy-öt hónap alatt közel 300 néprajzi tárgy gyűlt össze, a 100 tárgyas régészeti, helytörténeti és középkori kőemlék gyűjteményhez. Az összegyűjtött anyagból 1954 tavaszán több kiállítást is rendezett, így akarta gyűjtőmunkára lelkesíteni a város lakóit. Az eredmények meggyőzték a hivatalos szerveket és rendelkezésére bocsátották a művelődési központ két helyiségét. Ám a múzeum alapítására még mindig nem volt engedély. Azon a nyáron ellátogatott a városba **Darvas József** népművelési miniszter aki látva a gyűjteményt, támogatásáról biztosította **Szalontai Barnabást**. Szintén támogatót talált **Dr. Csallány Dezső**ben a Jósa András Múzeum akkori igazgatójában, aki szakvéle-

ményt adott a Művelődési Minisztériumnak a működési engedély megadása céljából. Mind anyagi, mind helyiség és személyi feltételek szempontjából biztosítottnak látta a múzeum jövőjét. 1955. május 1-én a Múzeumi Hét keretében a Báthori István Múzeum helytörténeti kiállítással nyitotta meg kapuit. Nagy érdeklődés volt a kiállítás iránt nemcsak a város lakói, hanem külföldi tudósok és delegációk részéről is. Az álom tehát valóra vált, de a fáradhatatlan szervező újabb célt tűzött maga elé. Kéréssel fordult a Járási Tanácshoz, hogy múzeumi célra adja át a minorita kolostor barokk műemlék-épületét.

Az eredeti formájában a XV. század végén emelt gótikus épület a XVI. század utolsó harmadában szinte csaknem teljesen elpusztult. A XVIII. században Kelemen Didák rendfőnök irányításával, s a Károlyi család segítségével hozzáláttak újjáépítéséhez. Úgy látszik a falak kitűnően tarthattak, mert az egykorú számadások lényeges feljavításról, vagy építésről nem beszélnek. A munka ideiglenes tető építésével 1718-ban indult meg immár a kor szellemének megfelelően barokk stílusban. Sajnos az akkor épült tetőzet az eltelt évszázadok alatt pusztulásnak indult, s mára már az összeomlás veszélye fenyeget.

1955-ben a tanács kiutalta múzeumi célokra, bár átmenetileg csecsemőotthont helyeztek el benne. S ekkor harc indult az Egészségügyi Minisztériummal az épület átadásáért. 1956 őszén a Csecsemőotthon kiköltözött az épületből, ám új probléma merült fel. Önkényes lakók vették birtokukba az épületet, akik nem is szándékoztak elhagyni azt. Közben pedig megindultak a felújítási munkálatok. Folytatódott a tárgyak gyűjtése, sőt 1958 nyarán elkezdődött a várkastély régészeti feltárása, melynek során jelentős középkori anyag került felszínre. Az egyre szaporodó gyűjtemény elhelyezése komoly gondot jelentett.

1959 elején az egykori kolostor épületében hozzáfogtak a belső munkálatokhoz, **Koroda Miklós** az egykori szemtanú így vall erről: „Kalapács vidám csengését, vakolókanál surrogását, kőművesek, asztalosok füttyszavát, harsány nótáját visszhangozzák a boltíves falak, újra cserélik, gondosan ügyelve az eredeti formájára a falépcsőt, melyet zsolozsmázó barátok koptattak sarló alakúvá, századok korhasztották süpedőssé. Barna vitázik a művezetővel: a lépcső szegélye eláll a faltól, akár a számfül, illesszék a helyére, ahogy a stílus

kívánja, aztán belém karol végighurcol a kolostor - folyosón, a bolthajtásos termeken, olyan izgalommal, mint a fészket építő újházás. - Itt kap helyet a régészet, amott a várostörténet, szomszédságában a néprajz és a természettudomány: Bátorliget élővilága. Ebben a cellában a köemléktár, amabban a Báthoriak emlékkiállítása... (Koroda Miklós: *Barangolás a Nyíren, Hazai Kis Tükör Bp.1961.165-173.*)

Egy év múlva a lakók is kiköltöztek, s 1961 november 19-én a felújított épületben megnyitotta kapuit a Báthori István Múzeum. Az ünnepélyen **Dr. Ortutay Gyula** néprajztudós mondta a megnyitóbeszédet. Ez alkalommal kb. 1500 látogató volt jelen és képviseltették magukat a felsőbb hatóságok is. A múzeumban fegyvertörténeti, régészeti és bútorkiállítást tekinthettek meg a látogatók. Ehhez három teremben képtár csatlakozott. Azt gondolhatnánk, hogy az áhított cél megvalósításával a munka befejeződött. Azonban még nem zárult le a múzeum fejlesztésének a programja. A népművelési tevékenység mellett tudományos célokat is maga elé tűzött, valamint egyre jobban elmélyítette a kapcsolatot a budapesti, debreceni, nyíregyházi IBUSZ-szal, valamint a debreceni Idegenforgalmi Hivatallal. Ennek a munkának meg is lett az eredménye: egymás után irányították ide a kiránduló csoportokat, a külföldi vendégeket, különös tekintettel a lengyel csoportokra. Ezekkel a látogatásokkal új fejezet kezdődött a múzeum életében, mert a lengyelekkel egyre szorosabb kapcsolatokat sikerült kiépíteni.

A tudományos élet is kezdetét vette ha apró lépésekben is. A gimnázium diákjai a múzeum anyagának feldolgozásából írt munkáikkal diákfesztiválokon, néprajzi pályázatokon első ill. második helyezéseket értek el. **Szalontai Barnabás** segítségével, az itt található anyag feldolgozásával főiskolai diplomadolgozatok születtek.

A debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Néprajzi Intézetével való jó kapcsolat eredményeként dán, finn, svéd etnográfusok is ellátogattak a múzeumba. A városi és országos intézmények is segítik a múzeum működését. A Nemzeti Galéria színvonalas képanyaggal látta el az időszak kiállításokat. A Galéria főigazgatója **Pogány Ö. Gábor** a következőket mondta el az 1973-ban Bátor várossá nyilvánításának ünnepén: „A Magyar Nemzeti Galéria, mint a hazai képzőművészet országos múzeuma nagy jelentőséget tulajdonít annak

a lehetőségnek, hogy a fővárostól távol, Nyírbátorban is mód van számottevő értékek bemutatására, nemzeti kincseink népszerűsítésére, művészetünk maradandó eredményeinek ismeretetésére. Több mint tíz éve szorosnak mondható együttműködés alakult ki a Báthori Múzeum és a Nemzeti Galéria között, sok szép kiállítást volt alkalmunk közös erővel megrendezni, klasszikus mestereink hagyatékából csakúgy, mint a modern törekvések, a progresszív tendenciák megnyilatkozásaiból.” (Pogány Ö. Gábor: *A Kelet-Magyarország magyar történeti festészet alkotásaiból.*)

A múzeum anyaga szakok szerint a következő módon tagolódik: természettudomány, régészet, numizmatika, néprajz, iparművészet, művészettörténet, irodalom, történet. A fő gyűjtemények ekkor már nemzetközi jelentőségűek, különösen a középkori régészeti anyag gótikus és reneszánsz kályhacsempéi és kőemlékei.

A képzőművészeti gyűjtemény műalkotásai között országos, sőt nemzetközi hírű, Kossuth- és Munkácsy-díjas művészek alkotásaival is találkozunk: **Holló László**, **Ék Sándor**, **Sarkantyú Simon**, **Szentgyörgyi Kornél**, **Varga Mátyás**, **Raszler Károly**, **Mattioni Eszter** stb. Ezen kívül igen jelentős a Nyírbátorhoz kötődő művészek alkotásai: a Nyírbátori születésű **Farkas Eszter** képei, a Münchenben tanult **Mandel József** rajzai, a Nyírbátorban élt **Vadász Elek** gúnnyrajzai, **Szabó Gáspár** grafikái és a szintén Nyírbátorban született **Pohola Erzsébet** akvarelljei. Jelentős még többi között **Rohbock**, **Widemann** metszetei, továbbá **Lotz Károly** freskóvázlata, **Szegvári Károly** festményei, **Andruskó Károly** alkotásai gazdagítják a múzeum képzőművészeti anyagát.

Az iparművészeti gyűjtemény kiemelkedő darabjai a Nyírbátori reneszánsz stallum és más reneszánsz, barokk, empire és biedermeier bútorok, rokokó és empire kályhák.

Országos méretekben is igen fontos gyűjteményt képez a néprajzi és népművészeti anyag is. A paraszti élet kutatása és tanulmányozása a múzeum kerámiagyűjteménye, melynek anyagáról több tudományos és népszerűsítő tanulmány és cikk látott napvilágot. Közülük is kiemelkedik **Szalontai Barnabás** „*Kerámia a nyírbátori paraszti háztartásban*” című kötete. A múzeumalapító igazgató a néprajzi kutatásban nagy gondot fordított a nyírbátori népi kisipar, műhelyek felszerelésének, eszközkészletének a gyűjtésére és feldolgozásá-

ra, melynek eredményeképpen az intézmény céh- és ipartörténeti anyaga országos viszonylatban is jelentős.

A törzsgyűjtemények mellett a múzeum vezetése kezdetektől fogva nagy figyelmet fordított a segédgyűjtemények (könyvtár, kéziratár, foto- és diatár) kialakítására és fejlesztésére. A közel tízezer kötetes könyvtár a Dél-Nyírség legjelentősebb speciális anyaggal rendelkező gyűjteménye, ahol az érdeklődők hozzájuthatnak a történettudomány, a művészet-, ipar-, építészettörténet, a néprajz, a régészet, az irodalomtörténet és általában a társadalomtudományok legalapvetőbb kézikönyveihez és folyóirataihoz. A kéziratár dokumentumai, a fotótár több mint húszezer felvétele, és a többeszes diapoziatívgyűjtemény pedig a helytörténeti, honismereti kutatások nélkülözhetetlen forrásai.

A múzeum jó kapcsolatai révén jelentős támogatást kapott a Képzőművészeti Alaptól, miszerint az állami vásárlásból évek óta több százezer forint értékű, értékes képekkel gazdagította, könyvjóváírással, a múzeum képzőművészeti anyagát. A debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Néprajzi Intézetétől kivételes méretű szellemi támogatást és irányítást kapott a múzeum, de nagy jelentőségű a Kossuth Egyetem könyvtárának gesztusa, melynek eredményeképpen az 1950-ben odaszállított minorita könyvtár anyagából igen értékes XVIII. századi könyvekkel, duplumokkal ajándékozta meg a múzeumunkat. A különböző tudományos intézetekkel, szervezetekkel való együttműködés közvetlen célja a múzeum fejlesztési feladatainak összehangolása, magasabb színvonalú népművelési feladatok megoldása, a tudományos munka fokozott elmélyítése volt. Jelentős esemény volt a Magyar Tudományos Akadémia Debreceni Akadémiai Bizottság Néprajzi Munkabizottságának a múzeum könyvtárában 1977. július 3-án megtartott alakuló ülése. A múzeum azóta is tevékenyen részt vesz a DAB Néprajzi Szakosztályának munkájában.

A múzeum létrejötte óta évtizedeken keresztül szinte minden évben valamelyik vállalatól jelentős anyagi támogatást kapott, amely korszerűsítését lendítette elő: Csepel Szerzőgépgyár, Növényolajipari Vállalat, Minőségi Cipőgyár, Faipari Szövetkezet. A Központi Múzeumok Igazgatósága pedig az 1970-es években egy restaurátor műhelyfelszerelés-

sel és Dexion-Salgó raktári állványokkal ajándékozta meg az intézményt.

Köztudomású és minden elfogultság nélkül megállapítható, hogy a Nyírbátori Báthori István Múzeum kezdettől fogva rányomta bélyegét Nyírbátor arculatára, meghatározta fejlődésének további útját és kihatással volt fejlődésének struktúrájára. Igaz ugyan, hogy kezdetben még csak Nyírbátor nagy történelmi múltjának összefoglalását és széles körű tolmácsolását tűzte ki célul. Továbbiakban azonban jelentős hatással volt Nyírbátor általános városrendezési terve létrejöttére. A város rendezésébe való bekapcsolásával ráirányította a figyelmet az ősi települési forma további fejlődésének sajátos városképi kialakítására, szem előtt tartva a középkori település történeti formációt. (*Szalontai Barnabás összefoglalói alapján*)

Sajnos az alapító igazgató 1984 márciusában elhunyt. Halála előtt azonban, mintha szeretett múzeuma érdekében a sors látnoki képességgel áldotta volna meg utódot keresett maga helyett. Olyan embert akart választani akivel együtt tud dolgozni nyugdíjazása után is, és aki meg tudja őrizni, tovább tudja fejleszteni a gyűjteményt bármi történjék is. Erre a legalkalmasabbnak **Dr. Dám László** a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Néprajzi Tanszékének adjunktusa látszott, aki immár 11 éve a múzeum igazgatója. Ő a következőképpen látta a múzeum feladatait, tevékenységét: Idén 40 éve, hogy Nyírbátornak múzeuma van. Nem is akármilyen! Meggyőződhet róla bárki, ha ellátogat a patinás épületbe és megismerkedik állandó és időszakos kiállításával, netalán hozzájut egyik-másik kiadványához. Az országos és már a határokon is túlérő hírnév a gyűjtemény megalapozója a múzeumalapító **Szalontai Barnabás**.

Az 1986-ban megújított állandó kiállítás beható képet nyújt a település múltjáról. A város középkori története elválaszthatatlanul összeforrt a Báthory család sorsával, akik családi nevüket éppen e településről vették föl. Ez indokolja, hogy a földszinti nagy terem a család jelentősebb tagjainak és a korabeli mezővárosnak állít emléket. Itt található többek között Nyírbátor gótikus templomait építtető Báthori István erdélyi vajdához, a családból származó erdélyi fejedelmekhez, Báthory István lengyel királyhoz és a család utolsó férfi tagjához, a Nyírbátorban eltemetett Báthori Gáborhoz kapcsol-

lódó emlékeket, oklevelek, használati tárgyak, fegyverek a reneszánsz várkastély ásatásai során előkerült leletek. A korszak kiemelkedő művészeti alkotása az 1511-ben Roberto Marone firenzei fafaragó mester által készített stallum, amely szintén itt kapott helyet.

Az épület főhomlokzati traktusa emeletének hét termében kerül bemutatásra a város XVII-XIX. századi története. Báthori Gábor halála után a város a Bethlen család birtoka, majd később mindvégig az erdélyi fejedelmeké. Azt a jelentős ipari és kereskedelmi központ szerepet, amelyet a város már a XVI. században kivívott magának, a XVII. század csak gyarapította. A század végén már tizenkét céh működik a városban, heti és havi vásárokat tart, a gazdasági élet súlyát azonban a mezőgazdaság adja. A város polgárságának kiváltságai az ide telepített hajdúk révén még újabb kedvezményekkel is bővült. A korszakot a céhekre vonatkozó gazdag emléktárhalmaz mellett, használati tárgyak, mezőgazdasági eszközök, a városi önkormányzat tárgyi emlékei mutatják be. A XVIII. század már a város hanyatló korszaka. A polgárok még tevékenyen résztvesznek a Rákóczi Ferenc által vezetett szabadságharcban, kiváltságaikat a nagyságos fejedelem többször is megerősíti, de a Szatmári békekötés után, az új földesúr, a Károlyi család mindent elkövet a város lakosságának jobbágysorba süllyesztéséért, s ez közel száz éves pereskedés nyomán eredménnyel is járt. A Károlyi családhoz kapcsolódó gazdag tárgyi emléktárhalmaz mellett itt kerül bemutatásra a korabeli parasztpolgári háztartás és gazdaság tárgyi anyaga. Bár a város kiváltságai erősen csorbultak, kézműipara továbbra is jelentős. A múlt század elején a már meglévő céhek, újabbakkal bővültek. A kézműipar jelentőségét a kiállítás hat teljes műhely bemutatásával kívánja érzékeltetni (kádár, csizmadia, szíjgyártó, kovács, kalapos, fazekas).

A XIX. század végére Nyírbátorban kialakul egy jelentős mezővárosi-parasztpolgári réteg, melynek műveltsége a hagyományos népi kultúrát épp úgy magába foglalja, mint a polgári ízlés, életforma elemeit. A kiállítást záró két terem ad helyet a paraszti kultúra, a paraszti gazdálkodás (földművelés, állattartás), a háztartás, az építészeti és lakáskultúra, teljes eszköztárának, a népművészet legjelentősebb alkotásainak.

A múzeumban folyó tudományos munkát Dr. Dám László a következőképpen foglalja össze: „Elődöm a gyűjte-

mény gyarapítását, azok feldolgozását, nyilvántartását és bemutatását tekintette fő céljának, én a múzeumot tudományos intézménynek tartom - mint ahogy az is, bárhol a világon. Előrendű feladata a szaktudományos feldolgozás, egy régió társadalomtudományi kutatása. Ebből, no meg szűkös raktári és anyagi viszonyainkból következett, hogy intézményünk korábbi mértékű tárggyarapodása lelassult, mert csak az olyan tárgyakat vásároljuk meg, mellyel még nem rendelkezünk vagy nagy értékű ritkaságnak számítanak.”

Mint minden tájmúzeum, a Nyírbátori is egy emberi közösség, történetesen a Nyírség népének kollektív emlékezetét őrzi, s ezzel hozzájárul történeti és etnikai tudatának fenntartásához, formálásához. A Báthori István Múzeum munkatársai tudják, hogy csak színvonalas szakmai-tudományos munkával tehetnek eleget a feladataiknak, a hatékony közművelődésnek.

Sajnos a magyar múzeumok többsége „tárgytemetőnek” nevezhető, az anyag nincs se feldolgozva, se bemutatva. Majdnem ismeretlen a tárgykatalógus, amivel most mi is próbálkozunk. A textilgyűjteményt, a kerámiagyűjteményt és a háztartáshoz kapcsolódó tárgyakat dolgoztuk fel, s ennek eredményeit a *Nyírbátori füzetek* c. kiadványunkban tesszük közzé. A tudományos munka másik alapvető területe Nyírbátor és a Nyírség történeti múltjának, társadalmi kulturális jellemvonásainak a feltárása, ill. a kutatómunka szervezése, valamint az eredmények közzététele. Ezt a célt szolgálják a múzeum tudományos kiadványai: az 1955 óta megjelenő *A Báthori István Múzeum kiadványai* c. sorozat, melynek eddig 30 kötete látott napvilágot, valamint az 1986-ban indított: *Folia Historica et Ethnographica* c. múzeumi évkönyv, melynek eddig két kötete jelent meg. A múzeum kezdeményezte és vállalta a várhatóan a közeljövőben megjelenő *Nyírbátor története és néprajza* c. monografikus igényű feldolgozáshoz szükséges tudományos munka megszervezését és összehangolását.

Minden tudományos munka alapja a precíz nyilvántartás, amihez ma már elengedhetetlen a számítógép. A megyében úttörőként mi kezdtük el először alkalmazni, egyelőre a néprajzi gyűjteményen végeztük el ezt a munkát. Ha lassan is, de haladunk, hiszen a feldolgozandó anyag nincs olyan állapotban, hogy azonnal számítógépre vihető lenne.

A múzeum közművelődési tevékenységének alapját a kiállítások jelentik. A *Nyírbátor évszázadai* c. állandó kiállítás mellett évente átlagosan 10-12 időszakos kiállítást rendezünk, melyek döntő része a kortárs képzőművészeknek nyújt bemutatkozási lehetőséget. Ez abból a sajátos helyzetből fakad, hogy nincs a városban kiállítóterem, ezért helyet adunk különböző képzőművészeti kiállításnak. Személyesen is fontosnak tartom a Nyírbátori Képzőművészeti Stúdió támogatását, évente rendszeresen be is mutatjuk alkotásaikat intézményünkben így módot adunk arra, hogy Nyírbátori alkotók és alkotó közösségek is megismertethessék tevékenységükkel a helyi közönséget. Évente legalább egyszer országos jelentőségű kiállításokat rendezünk, hogy csak az 1993-ban megrendezett *Barokk a magyar népművészetben*, vagy az elmúlt évben a cigányok életét bemutató nagy rendezvényeinket említsem.

Az elmúlt években néhány konferencia is megrendezésre került itt. Az egyik Báthory István lengyel király halálának centenáriumán, másik a szakmai eredmények tudatos számbavétele, évkönyvünk következő kötetének feladatmeghatározása kapcsán. 1990 őszén a készülő Nyírbátor története és néprajza című monográfia eddig elkészült anyagai adtak alkalmat a szakmai összejövételre. Továbbá emlékülést tartottunk a múzeumalapító Szalontai Barnabás halálának ötödik és tizedik évfordulóján. Végül soron ezek a konferenciák arra is jók, hogy felhívják a szakma figyelmét a múzeum munkájára. (Dr. Dám László nyilatkozata „Féltett kincsek tárháza” Bátor 1990. augusztus)

A közművelődési munka másik fontos területe a honismereti munka szervezése és támogatása. Ennek szerves részeként öt évig megrendezésre került honismereti mozgalom és vetélkedő megszervezése az általános iskolai tanulók számára. A városi közművelődési intézményekkel korrekt a kapcsolatunk, a művelődési központtal közösen rendezzük a kiállításokat, és a *Szárnyas Sárkány Hete* alkalmával ingyenes belépést biztosítunk az érdeklődőknek. Lehetőségeinkhez mérten részesei vagyunk a város pezsgő zenei életének is a *Múzeumi Zenélő Órák* c. rendezvényeinkkel, s a tábor ifjú muzikusai számára megrendezett Weiner Leó Hangszeres Verseny számára is otthont biztosítunk.

Végül néhány szó a múzeum életében fontos szerepet játszó Múzeum Baráti Körről. A Kör még az 1960-as évek-

ben jött létre a múzeum támogatására. A mintegy 300 fő egyéni és 20 jogi személyiségű tag által biztosított összegből fedezzük kiadványaink megjelentetését, pedagógiai és honismereti tevékenységünket, mert ezekre már nem jut a költségvetésből. Kétségtelen, teljesen újjá kell szervezni az új helyzetnek megfelelően, lehetőleg megnyerve a helyi vállalkozók támogatását is. Keretén belül helye lenne egy lengyel-magyar baráti körnek, gondoljunk csak a Báthoryak kötődéseire. Az átszervezés 1991 decemberében megtörtént és a szervezet immár Báthori István Múzeum és Művészet Baráti Kör néven működik tovább. (*Zenei Lapok 1991*)

Jól választott hát a néhai igazgató, életműve biztos kezekbe került. Olyan utódot sikerült találnia aki hozzá hasonlóan szívügyének tekinti az intézmény sorsát.

NYÍRBÁTORI ZENEI NAPOK, NEMZETKÖZI IFJÚSÁGI VONÓS ZENEI TÁBOR

„A reális alapokon nyugvó kulturális elképzelés beérik, és időről időre megteremti érleli gyümölcsét.” **Koncsek Pál** ennyit mond. Egyszerűen fogalmaz, úgy szól, mintha csak a világ leghétköznapibb dolgáról beszélne. Lehet, hogy igaza van. Lehet, hogy a reális alapok jelentik az elképzelések lényegét. Miért is ne? Az ember mégis csodának, vagy legalábbis valami rendkívülinek érzi mindazt ami Nyírbátorban történt, történik. Mert szokatlan, mert kivételes, mert nem jellemző. Miről is van szó? Arról, hogy valakik, néhányan ott a Nyírség déli részén szellemi életet akartak teremteni. Olyasfélét, amely egyaránt vonzó, élményt nyújtó a helybelieknek, s az odalátogatóknak. A muzsikára esett a választás... (1977. *Szőke Sándor*)

Miért és hogyan történt mindez? Kik is voltak azok az emberek akik munkájukkal, vasakaratukkal megalkották a csodát? Milyen szikra pattintotta ki az ötletet? **Gyuró Imre** a következőket fogalmazta meg: „A mi vidékünk a Nyírség igen gazdag népzenei hagyományokban. Sok hivatásos és lelkes amatőr gyűjti, raktározza e hagyományokat, szinte mentési munkát végez. Valóban csak mentési munka e tevékenység, ha nem teremtjük meg a feltételét annak, hogy visszakerüljön a néphez, az egyszerű emberekhez, ahonnan elindult. Sokirányú és nem is kevés eredménnyel járó ilyen törekvést ismerünk a megyében. De odáig nem jutottunk el, hogy rendelkezünk egyetlen hangversenyteremmel, mely külső megjelenési formájával növeli a zene hatékonyságát, korabeli hangulatot teremtve nagyobb élményt nyújt a hallgatók számára és megkönnyíti a megértést. Ilyen lehetőséggel Nyírbátor rendelkezik. Itt áll építészeti örökségként a ma református templomnak használt eredetileg a Báthori család mauzóleumának szánt remekmű hazánk e nemben legnagyobb késő-gótikus alkotása. A gótika e csodálatos utolsó lobogásában tűnik fel az új világosság: a reneszánsz. Sehol nem újulhat meg kedvezőbb körülmények között újra - meg újra Bartók és Kodály klasszikus rangra emelt népi muzsikája, itt könnyebben érthető meg a középkor zenei tolmácsolása. Maga az épület tiszta harmónia, mint maga a zene. Egyetlen hatalmas teremből áll.

A belső magasság szinte fokozza a zenének az embert magával ragadó sodrását. Az épületben az építészeti folyamatos vonalvezetés tiszta zenéje csendül meg. Nagyszerű zenei jellege belső kiképzésében diádalmassá fokozódik. Itt elemi erővel érződik a késő-gótika teljes egységre való törekvése. A tér szinte korlátok nélkül bontakozik ki. A teremre boruló finom osztású hálóboltozat inkább lebeg, mint lezár. Építeni sem lehetne szebb és korhűbb hangversenytermet a Nyírség számára. Itt olyan zenei élményéhez juthat a hallgató, amit csak a főváros nyújthatott eddig, de azt a távolság elzárta tőle. Ez olyan lehetőség, mely biztosítja az ország legnagyobb, és legnépszerűbb ének - és zenekarainak fellépését. Ilyen kedvező ötvözetet feltétlenül hasznosítani kell”(Gyuró Imre: *Tervezet Nyírbátor zenei életének fejlesztésére. 1968*).

A templom délnyugati sarkán áll az 1640 körül épült hatalmas harangtorony. A Felső-Tisza vidékén fennmaradt fiatornyokhoz képest ez a Nyírbátori kissé bátyaszerű a galéria, valamint zsindelyezett „szoknyája” miatt. Nagy mester-ségbeli tudásról árulkodik az erkély ívének és a fiatornyoknak a megmunkálása. Az egész építmény értékes műemlék, tiszta szerkezetével, igényes ácsmunkájával.

A másik épület a római katolikus templom, melynek építtetője szintén a kenyérmezei győztes, Báthori István volt. A Ferences-rendi szerzetesek számára emelték a templomot, amely oldalról nagyon hasonlít a református templomhoz, de az ablakok mérművein itt orrtagokat vehetünk észre, és a torony szentély melletti elhelyezése mutatja a ferences-jellegét. A templombelsőben látható a Passió- vagy Krucsay-oltár.

Az egykori minorita kolostor egybeépült a templommal. Reprezentatív helyiségeiben a már említett Báthori István Múzeum található.

Adottak tehát a csodálatos, ma már világhírű épületek. Közülük is a jószemű szakember remek érzékkel választotta ki a bátori fejedelmi templomot, amely mint építészeti remekmű, igen kiváló akusztikai adottságaival nagyon alkalmasnak tűnt oratórikus művek előadására, zenekari hangversenyek megrendezésére. Ez nagyszerű alkalmat jelentett a 60-as évek második felében az Országos Filharmóniának, amely a keleti országrészben olyan helyeket keresett, ahol zenei ismeretterjesztés céljából bérleti hangversenyeket lehet tartani. **Strém Kálmán** - a Filharmónia akkori területi felelőse - vetette fel a

Zenei Napok megrendezésének ötletét. Az elképzelés támogatására először megnyerte **Kóródi Lászlót** és **Csallány Gézát**, a Megyei Művelődési Központ, illetve a Megyei Idegenforgalmi Hivatal akkori vezetőit, majd Nyírbátor vezetőit, köztük **Gyuró Imrét**, aki mint olvashattuk mindvégig támogatta a rendezvényt.

A református egyház vezetője, Varga Károly lelképásztor és **Jánvári Tibor**, városi művelődési osztályvezető közötti tárgyalásokról 1967. augusztus 5-én készült feljegyzés a tanács részére: „A lelkészelnök bemutatja a Nyírbátori Zenei Napok aug. 19-26-i meghívóját, melynek keretében templomunkban 19-én és 26-án templomi hangversenyt rendeznek. A Zenei Napokat a Megyei Idegenforgalmi Hivatal és a Nyírbátori Járási Tanács Művelődési Osztálya rendezi. Ezen napokra gyülekezetünk minden tagját meghívják.” S a határozat: Tudomásul szolgál. - Ez volt a hivatalos döntés - a jó döntés!

Az első alkalmakkor az ország más tájairól és a környékről érkeztek amatőr kórusok. Ekkor még nem volt profilja a rendezvénynek. 1969-ben került a városba **Koncsek Pál**, a művelődési központ igazgatójaként és első dolga volt, hogy a Zenei Napok jellegének meghatározására a szakemberek véleményét összegyűjtse. **Tarczai Zoltán** a nyíregyházi főiskoláról, **Rusz Ferenc** az Interkoncerttől, **Gulyás György** debreceni karnagy és **Vaszy Viktor** a szegedi rendezvények művészeti igazgatójának szakmai tanácsaival folyt a további munka. Egyöntetű volt a vélemény: oratóriumok megszólaltatására alkalmas a templom, kitűnően érvényesül a nagyzenekari és a nagyénekkari hangzás. Így kerültek műsorra Mozart, Beethoven, Haydn művei, valamint - évről évre visszatérően - Kodály Psalmus Hungaricus.

Igen, de az egyház népének közhangulata nem vette ilyen könnyen tudomásul azt, hogy a templomba bevonul egy zenekar és ott majd „dudálnak”! Fel kellett oldani a konzervatív felfogást. Ebben, az első időkben nagy segítséget nyújtott **Ádám Jenő** tanár úr szolgálata, aki a zsoltárok ritmikus éneklését tanította a templomban. Aztán - több mint 15 éven keresztül - **Koncsek Pál** művelődési házi igazgató jó törekvései, baráti-testvéri magatartása biztosította e fejlődést. **Varga Károly**, volt lelképásztor mesélte, hogy bibliai idézetekkel fogadtatta el a templomi zenét a gyülekezettel: pl. Dávid király

a jeruzsálemi templom népét így buzdította: „Lanttal, citerával, kürt-zengéssel, hárfával és dobbal, fuvolával, hegedűvel, cimbalommal és tánccal dicsérjétek az Urat” (150. zsoltár) és győzött az érvelés igei tanítása és a jó partneri együttműködés. (Kozma János: *Így kezdődött. Zenei Lapok. 1991*)

Tárnok Ferenc a gyülekezet jelenlegi lelkipásztora így vélekedik: „Ami itt 1966 nyarán, Nyírbátorban, templomunkban elkezdődött, annak ezután is támogatói, továbbvivői vagyunk, hiszen bebizonyosodott, hogy e zenei rendezvények a hallgatóság lelki épülését, s egyben a város javát is szolgálják. A programtervezések idején ezután is szükséges a közös együttműködés, egyeztetés a szervezőkkel. A Zenei Napok rendezvényeit a gyülekezetek számára is nagy nyereségnek tekintem, hisz templomunk ökonomenikus jellegű, a békét, testvériséget kifejező együttlétek, találkozóknak színhelyévé vált. A mai művelődési válságban hányódó ember számára szükség van nemes, komoly szellemi táplálékra és indíttatásra. Mindezt felvállalta és misszióként közvetíti immár 23 éven át a Nyírbátori zenei rendezvénysorozat méltó történelmi helyszíne, az igényes műsorok, az egyházi és világi közösségek ezirányú felelősséggel megérezett együttes munkálkodása.” (Tárnok Ferenc *ref. lelkipásztor, Bátor, 1989*)

Kisérőprogramként az első években a templom előtt három alkalommal korhű jelmezbe öltözött lovasbandériumok fogadták az érkezőket. Farkas Ferenc toronyzenét szerzett, mely mindig elhangzik a koncertek előtt. (Koncsek Pál: *Ez szép misszió, Bátor 1989*)

Az esti hírlap tudósítója a tízéves jubileumon így írja le a megnyitó hangulatát: „A főtéren katonazenekar szól egész szombat délután. A városháza, majd a műemléktemplom tornyából fúvós kamaramuzsika zengte be a környéket. A múzeum minden termében kamaraegyüttesek szólaltak meg, amint a sétáló vendégek beléptek. A városházán madrigálokat énekelt tömör, szép hangzással az első születésnapját majd csak ezután ünneplő kórus....Tíz évvel ezelőtt rendezték a Mátyás korában épült, puritán szépségű remek akusztikájú templomban az első koncerteket. Aztán már voltak évek, amikor **Ferencsik János** a Nyírbátori zenei napokhoz igazította nyári programját: „Arra nem lehet nemet mondani.” (Fodor Lajos: *Nyírbátori Zenei Napok. Esti Hírlap 1977. aug. 16.*)

Bizonyára így gondolták ezt az ország más nagyhírű művészei is. Akik nagy szeretettel és lelkesedéssel álltak a nemes vállalkozás mellé. **Kozma János** nyugalmazott lelkipásztor emlékezetében így őrződtek meg emberi vonásaik: „Az első aki szolgálta a zenei napok ügyét, ide irányította a nagyzenekarokat, kórusokat szólólistákat: **Vaszy Viktor** szegedi zeneigazgató-karmester volt, aki maga is szívesen jött vezényelni Bátorba. Az utolsó vezénylésekor láttam, amint egy operaházi énekesnőnek - tévedésből - egy ütemmel korábban intett be. Az ugyan a megfelelő helyen lépett be, de hallottam mikor a mű végén eljöttek előttem, amint elnézést kért a művésznőtől, aki mosolyogva fogadta a szép gesztust. **Ferencsik János** mondotta egy vezénylése után 1979-ben: „Magyarország egyik legjobb hangverseny-temploma ez!” Amikor három évvel ezelőtt **Kobajasi Ken Icsirót**, a Magyar Állami Hangversenyzenekar vezetőjét bekísértem a parókiára, emlékeztettem a tíz évvel azelőtti nagy sikerére, amikor Budapesten megnyerte a nemzetközi karmesterversenyt. De a koronát a győzelemre itt Nyírbátorban tette fel, mert amikor befejezte a vezénylést, a templomot zsúfolásig megtöltő majdnégyezer hallgatója 11-szer hívta vissza, s hogy a felesége arcán, aki tőlem pár méterre ült örömkönnyek folytak. Azt válaszolta: „Igen emlékszem és nem felejttem el!”...

Simándy József, a csodálatos művész, aki hosszú-hosszú éveken át énekelt itt a Psalmus Hungaricus tenorszólistáját, egy vacsora közben mondta: „A bátori templomban mindig megkaptam a szószéket a tiszteletes úrtól a szóló előadóművésztől. Más helyen csak a karzat állt rendelkezésemre, mondván, hogy a szószékre csak pap mehet fel!”, Egy másik alkalommal megkérdezte, mikor lesz vasárnap mise, mert szeretne oda a családjával együtt elmenni, mint buzgó katolikus. Másnap aztán csodálkozva figyelte a minorita templomgyülekezete, honnan jön a gyönyörű énekhang, amíg fel nem ismerték, hogy Simándy József énekel közöttük és velük a misén...

Ruha István hegedűművész, Kolozsvár. Egy alkalommal, 1981-ben, amikor a templomban csak a gyertyák égtek, látom a sejtelmes félhomályban, hogy a művész szeme sarkában könny csillog, szeme behunyva, és kimondhatatlan gyönyörűséggel sír a hegedűje. Utána megkérdeztem tőle: hogyan muzsikáltál te most, István? „Mintha imádkoztam volna” -

felelte ő.”(Kozma János: „Emlékezés korábbi Zenei Napokra” *Zenei Lapok* 1991)

A Nyírbátori Zenei Napok programjaira ma már három megye Hajdú-Bihar, Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye számít. Ráadásul a vidéki hangversenyeket nem szabad leállítani, mert ez egy szép misszió. Mondta **Koncsek Pál**, a művelődési központ nyugalmazott igazgatója, aki annyi hosszú-hosszú éven át szervezte a színvonalas programokat. (*Koncsek Pál nyilatkozata: Ez szép misszió! A Zenei Napok története Bátor* 1989)

A későbbiekben, hogy a közönség dolgát megkönnyítsék a programok kiválasztásában, nagyon szép műsorfüzeteket készítettek. Ezekből a hallgatóság nemcsak a koncertek időpontjáról, hanem az ott felcsendülő művekről is részletes tartalmi ismertetést kapott neves zenetudósok tollából. Kalauzul szolgált a zene világában járatlan hallgató számára, könnyebbé téve a mű befogadását.

Dr. Dám László, a Báthori István Múzeum igazgatója elmondta, hogy a Zenei Napok megrendezésében az elmúlt két évtizedben munkamegosztás alakult ki a város különböző kulturális és közművelődési intézményei között. Ebben a múzeumnak az a feladata, hogy kísérő programot nyújtson a zenei rendezvényekhez. Ez rendszerint egy rangos képzőművészeti tárlat, olyan, amely egyben a múzeum időszakos kiállításai közül is kiemelkedik. A képzőművészeti kiállítások mellett 1987-től a múzeum is színtere lett a Zenei Tábor Nyitohangversenyét a Báthori István Múzeumban rendezik meg, kapcsolódva a képzőművészeti kiállítás megnyitásához.

Az 1973-ban városi rangot kapott Nyírbátor, sokat áldozott a kultúra, a zenei élet fejlesztésére. 1976-ban megszervezte az önálló zeneiskolát, támogatta a város kórusait, hozzájárult a Nemzetközi Ifjúsági Vonószenei Tábor 1977-től való folyamatos megrendezéséhez. Pedig nem volt olcsó egy rendezvény, de idegenforgalmi hasznot is hozott a városnak. Az pedig felbecsülhetetlen érték, hogy Nyírbátor bekapcsolódott a nemzetközi zenei életbe, hiszen jártak itt Tokiótól New Yorkig számos ország fiai. Az itt élők pedig részesülhetnek a legkiválóbb művészek csodálatos produkcióiban, a felújított műemlékekben.

Mikor 1975-ben **Szabolcsi Miklós**, az akkor már jelentős tapasztalatokkal, ismeretségekkel, és ismertséggel rendel-

kező fiatal zeneművész hazatért szülővárosába, a Nyírbátori Zenei Napok tizedik évfordulója felé közeledett. Mint láttuk hagyomány élt a városban, melyet őrizni, fejleszteni a hozzáértő emberek feladata volt. Kinyitni az emberek szívét, hogy mélyebb zenei műveltség nélkül is sajátjuknak érezzék a rendezvényt, hogy megérintse szívüket a muzsika szépsége nem és nagyon nehéz küzdelemnek ígérkezett. Ekkor a városban még nem is létezett szervezett zeneoktatás. De immár van aki felvállalja a munkát. 1976-ban megszületett a városi zeneiskola, amely fiatal, jól képzett zenetanárokat vonzott Bátorba. S ha lassan is, de elkezdődött valami. A zenét tanuló gyermekek idővel zeneértő, zenét szerető felnőttekké cseperednek, akik majd gyermekeikbe oltják a szépség szeretetét. De ők lesznek azok is akik kedvéért a szüleik lelke is megnyílik a muzsika befogadására.

Bátorban elvetették a magot, amely termékeny földbe hullott, s mára már teljes díszében pompázik. A Tinódi Sebestyén nevét viselő zeneiskolának ma már közel 300 tanulója van. Évről évre egyre több növendékük választja a zenei pályát, s tanul tovább zeneművészeti szakközépiskolában. Sikeres zenekarok működnek az iskola keretein belül, amelyek összeforrott közösségekké formálódtak a hozzáértő szakemberek vezetésével. Mi sem bizonyíthatja ezt jobban, mint az, hogy a városból elkerült zenekari tagok évek múltán is ha hétvégeken hazajönnek eljárnak a zenekari próbákra. Vagy a már dolgozó fiatalok is tagjai maradnak az együttceknek. Az együtt muzsikálás öröme kívül számos hazai és külföldi sikert is magukénak mondhatnak. **Szabolcsi Miklós:** Így vall erről „A Nyírbátori zeneiskola megalakulásának első pillanataitól kezdve szervezője, formálója volt Nyírbátor és környéke zenei arculatának. Ezt a szerepét máig őrzi. 1976 óta irányítja a nemzetközi zenei tábort, segíti a Zenei Napok programjainak megvalósulását. Jelentős szerepet vállal a város zenei életének „hétköznapijaiban”, elméleti és gyakorlati munkában egyaránt. Elsődleges feladata természetesen az ifjúság zenei nevelése. A Tinódi zeneiskola a zenei nevelést és a zenei közművelést ugyanolyan mértékben szorgalmazza az iskola falain belül és városszerte mindenütt, ahol csak arra alkalmat és lehetőséget talál.

A Tinódi Kórus tizenöt éves működése alatt nem amatőr szinten képviselte városunkat, a magyar kóruskultúrát ha-

zánk számos koncertpódiumán; tért haza sikerekkel, gazdag élményekkel külhoni fesztiválokról, hangverseny-körutakról (Németország, Svédország, Anglia, Izrael, Bulgária, Lengyelország, Finnország). A kórus működéséhez szakmai irányítást és otthont a zeneiskola nyújt, fenntartásáról pedig, jó mecénásként, a Nyírbátori ÁFÉSZ gondoskodik. A Szabolcsi Szimfonikus Zenekar hosszú évek óta támaszkodik kollégáink közreműködésére. A Holborne Rézfúvóegyüttes művészeti vezetője, programszervezője ugyancsak a mi munkatársunk.” (Szabolcsi Miklós igazgató: *Zenei Lapok*.)

1976-ban ez természetesen még csak merész álom, de immár megteremtődött az alap hosszabb ideig tartó zenei rendezvények befogadására is. Jól látják ezt a megye és a város vezetői, akiket a Zenei Napok rendezvényeire rendszeresen Bátorba látogató **Antal György**, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola pécsi tagozatának igazgatója arra biztatott, hogy próbálkozzanak meg olyan rendezvénysorozat indításával, amely igazi fesztivál-hangulatot teremthetne a városban. Ez év október 28-án megtörtént a *Nyírbátori Nemzetközi Ifjúsági Vonós Zenei Tábor Operatív Bizottsági Ülése*, melynek résztvevői: **Antal György** Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola (továbbiakban: LFZF) pécsi tagozata főiskolai tanára, **Berek Lajos** Nyb. MSZMP Városi Bizottság osztályvezetője, **Gál Károly** LFZF Miskolc adjunktusa, **Gyuró Imre** Megyei Tanács elnökhelyettese, **Jakab Iлона** kollégiumigazgató, **Jánvári Tibor** Járási Tanács művelődési osztályának vezetője, **Kaliba Lajos** a Városi Tanács elnökhelyettese, **Kedves Tamás** LFZF debreceni tagozatának docense, **Koncsek Pál** a művelődési központ igazgatója, **Körber Tivadarné** a Kulturális Minisztérium Művészet Okt. Oszt. főelőadója, **Pásztor István** Nyb. Városi Tanács oszt. vezetője, **Sánta János** MTVB. művelődési osztályának vezetőhelyettese, **Straky Tibor** debreceni Zeneművészeti Szakközépiskola igazgatója, **Strém Kálmán** az Országos Filharmónia osztályvezető helyettese, **Szabolcsi Miklós** a Nyírbátori Zeneiskola igazgatója, **Tarcai Zoltán** a nyíregyházi Tanárképző docense, elhatározták a tábor életrehívását. A szervezés lebonyolítására Szervező Bizottságot hoztak létre, melynek vezetésével **Szabolcsi Miklóst** bízták meg.

Először is a tábor jellegét és célját kellett meghatározni. Ebben segített **Strém Kálmán** „kétségbeesett riportkönyve” Hol

vannak a magyar vonósok? - (Zeneműkiadó, 1977) Felmerült gondolat, mely szerint szükség van a fiatal vonósok képzésében a segítségre. Az első felhívás már meg is fogalmazta ezt.

„Nyírbátor 1977-ben először látja vendégül a Nemzetközi Ifjúsági Vonós Zenei Tábor. Minden ország zenekultúrájának meghatározója a zenekari kultúra. A zenét teremtő belső műhelymunkának elmélyítése segíti az együttesbe való beilleszkedést. Táborunk ennek az alkotói légkörnek kibontakozását szeretné megteremteni a hangszeres tudás csiszolása, a zenekari hangzás tökéletesítése érdekében. Szeretettel várjuk a vonós képzésben részesülő főiskolai hallgatókat, fiatal tanárokat. Kívánjuk, hogy Nyírbátor zeneszerető és zenei hagyományokat ápoló kisvárosa a muzsika nyelvén értő ifjúság állandó táborhelyévé váljon.”

Az első tábor megszervezése nagyon alapos, körültekintő munkát igényelt. Meg kellett találni azokat a tanár egyéniségeket, akik miatt a diákok szívesen vesznek részt a munkában. Lázás levelezés indult Bátorból a neves előadók felkérésére, megnyerésére. S az, hogy mindenki örömmel és lelkesen fogadta el a meghívást a tábor hiánypótló célján kívül, **Szabolcsi Miklós** személyes ismertségének és hitelének is köszönhető volt.

Így aztán Nyírbátorban, 1977 augusztus 2-án megnyitotta kapuit az első NEMZETKÖZI IFJUSÁGI VONÓS ZENEI TÁBOR, mely a magyar zeneoktatás szerves részeként kezdte meg működését, aktívan kapcsolódva a már tíz éves hagyományokra tekintő Nyírbátori Zenei Napokhoz. Ezzel majdnem egy hónap távlatában Nyírbátorban és környékén, az értékes zene élő légkörét teremtette meg. Kitűzött célja volt, hogy a fiatal vonósok lehetőséget kapjanak a zenekari játék és a kamarazenélés minőségének intenzív fejlesztésére, ezzel egyidőben az egyéni hangszeres tevékenység szakmai színvonalának emelésére. A foglalkozások középpontjában a b a r o k k z e n e előadói problémái és feladatai szerepeltek.

A táborba jelentkezők olasz, német, francia és angol származású barokk zeneszerzők vonós zenekari, kamara-, és szóló művek anyagából készültek fel a nyári táborban való részvételre. Az eredeti elképzelés szerint a vonósok négyéves ciklusokban foglalkoztak volna a barokk, a bécsi klasszikus, a romantikus és a XX. századi magyar és külföldi zene előadói problémáival. Azonban már a kezdetkor kiderült, hogy a vo-

nószenei tábor nem nélkülözheti a fűvós és ütőhangszeres zeneszereket sem. Erre az elkövetkezendő időben figyelemmel kellett lenni, s a tábor profilját az igényekhez alakítani. A tábor munkáját kezdettől fogva kiegészítették reprezentáns előadóművészek hangversenyei, a résztvevők bemutatói és koncertjei. A tábor együttese hangversenysorozatokat adott, és résztvettek a Nyírbátori Zenei Napok hangversenyein. A foglalkozások formái: vonószekerek, kamarazenei csoportok, kamaragyűjtések, metodikai konzultációk.

Ebben az időszakban a rendezésbe még csak a helyi szervezetek kapcsolódtak be: a Szabolcs-Szatmár Megyei Tanács, Nyírbátor Városi Tanácsa és a Nyírbátori Állami Zeneiskola. A tábor védnökségére sikerült olyan embereket megnyerni mint, **Kovács Dénes**, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola rektora, **Gyuró Imre**, a Szabolcs-Szatmár Megyei Tanács elnökhelyettese, **Nagy István**, az MSZMP Nyírbátori Városi Bizottságának első titkára, **Körber Tivadarné**, a Kulturális Minisztérium Művészetoktatási osztályának főelőadója, aki férjével **Körber Tivadar** zenetörténésszel együtt nemcsak támogatója, de személyes résztvevője is mind a mai napig a rendezvénynek. A művészeti titkár **Kedves Tamás**, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Zeneiskolai Tanárképző Intézete Debreceni Tagozatának igazgatója volt.

Az első táborban tanító művészek közül sokan évekig visszajártak oktatni, sőt van aki mindmáig résztvesz a munkában. Kik is voltak ők?

Jancsovics Antal, karmester Győr, a tábor vezető karmestere (Győri Filharmonikus Zenekar vezető karnagya)

Ádám Károly professzor, Debrecen, gordonka

Bársony László professzor, Budapest, brácsa (Budapest LFZF tanára)

Bronyin, Volodár Petrovics professzor SZU. Moszkva, hegedű

Kurtág György professzor, Budapest, kamarazene (Budapest LFZF tanára)

Kurtág Márta professzor, Budapest, kamarazene (Budapest LFZF tanára)

Nagy Olivér zeneelmélet

Perényi Eszter professzor Budapest, hegedű

Ruha, Stefan professzor Románia Kolozsvár,
hegedű

Szabóky Márta professzor, Budapest,
zongorakisérő

Ujfalussy József dr. esztéta

Vogel Gáspár professzor, Miskolc, gordon (MZF
tanára)

Az ő irányításukkal indult meg az élet a táborban. Az itt folyó munkáról a Kelet-Magyarország hasábjain a következő tudósítás jelent meg „A fiatalok oktatására a neves hazai művészek mellett Bronyin professzort, a moszkvai konzervatórium hírneves zenepedagógusát, valamint a romániai magyar hegedűművészt, Stefan Ruhát kérték fel.

A tábor zenekarának vezető karmestere Jancsovic Antal - jelenleg a győri filharmonikus zenekar vezető karnagya - ottjártunkkor éppen a másnapi üzemi koncertre készült. Tőle érdeklődtünk a tábor céljáról, munkájáról.

- A cél arra a nagy kérdésre ad választ, amely az utóbbi években olyan gyakran elhangzott: hol vannak a magyar vonósok? Minden zenekarunk vonós gondokkal küzd, kivéve a fővárosi együtteseket. Ezt a tábort kiváló alkalomnak látom a vonósképzésre, s bízhatunk benne, hogy ezek a fiatalok hamarosan a nagyzenekarokat erősítik. S hadd mondjam még el, hogy Nyírbátor történelmi hangulata, műemlékei és a kedves, meleg fogadtatás még külön örömet is ad munkánknak.

Az első év zömmel a barokk zeneirodalomé. Kurtág György, Kossuth-díjas zeneszerző kamaracsoportja az angol barokk mesterének, Purcell-nek: Fantázia című művét gyakorolja. A próba rövid szünetében a két szólamvezetőtől érdeklődünk, Hargitai Géza a zeneművészeti főiskola negyedéves hallgatója, Balázs István dombóvári hegedűtanár. Mindketten „ösztöndíjjal” jöttek, a főiskola, illetve a megyei tanács költségén. Kétezeregyszáz forintot kellett befizetniük - ennyibe kerül a három hét. Már az első nap túlestek a „minősítésen,, amikor a meghallgatáson részt vettek. Az alkalmilag összeverbuválódott csoport hangszereiről felcsendülő melódia az első napokban még az egykori házi muzsikák hangulatát idézte, ám igen komoly feladatra is vállalkoztak, Vivaldi: A négy évszak című művének bemutatására a zenei napokon.

Stefan Ruha, a romániai magyar hegedűművész Mozart interpretálási feladatait oktatja, kiváló pedagógiai érzékkel,

nagy energiával, vidám lendülettel. A számos nemzetközi verseny győztese, a kolozsvári filharmónia szólistája és vonósnégyesének első hegedűse ezúttal mint pedagógus szólal meg.

- Természetesen legelsőnek a szólista szerepét tekintem. De nagyon szeretem a pedagógiai munkát, s van egy olyan tervem, hogy jó lenne végigtanítani a következő kurzusokat is. Amikor majd a klasszikus, a romantikus és a modern zene szólófeladatai következnek.

Nyolcvan fiatal zenész tanulja, hogyan adhatja át másoknak az embert nemesítő muzsika örömét....., (BE: *A muzsika városa. Kelet-Magyarország 1977. aug 16.*)

Munkájuk eredménye a városlakók előtt sem marad rejtve. Hagyományt teremtve koncerteznek a táborlakók a Csepelben, a református templomban, a városi tanács dísztermében. Már ekkor kilépnek a városból és hangversenyt adnak a Tiszavasvári Alkaloida Vegyi Gyárban és a nyíregyházi Művelődési Központban is.

Jancsovcics Antal különösen értékesnek ítélte az üzemi, lakótelepi koncerteket. „-A Csepeli Szerszámgyépgyár Nyírbátori gyáregységének udvarán ugyanúgy koncerteztünk, mint a Tiszavasvári Vegyiművek lakótelepén. Lehetetlen szavakkal pontosan visszaadni azt az atmoszférát, amit az eleven muzsika hallgatása a munkából, műszak után fáradtan hazagyekvő emberek számára jelentett.

A munkások maguk ácsolták az alkalmi pódiumot, aztán százával álltak körül lélegzetvisszafojtva a vonósokat. S amikor a muzsikások már alig győzték a ráadást: a vendéglátók váratlan ötlettel álltak elő: futballmérkőzésre hívták ki a fiatal művészeket. A gyárbeliek nyertek. Igaz, nemcsak a fociban.....”

A sikeres indulásnak egykettőre híre ment, s nagy érdeklődés alakult ki nemcsak a hazai, hanem külföldi fiatal muzsikások körében is. 1979-ben a következőkről számol be a tudósítás:

„Magyarország minden vidékéről és külföldről érkeznek a városba tanárok, karmesterek és előadóművészek, hogy az ugyancsak sokfelől egybesereglett fiatal - és leendő - muzsikásokat három hét leforgása alatt a jobb hangszertechnika, stílusismeret és zenekari játéktechnika elsajátításához hozzásegítsék. Nem lehet elég nyomatékkal a figyelmet felhívni a tábor sajátos profiljára: ez zenekari tábor, amely azt jelenti,

hogy elsősorban az orkesztrális játékhoz szükséges „fogásokkal” ismerteti meg a növendékeket. Természetesen egyéni oktatásban is részesülnek a táborlakók, de az alapvető cél elvben ezeken az órákon is az, hogy megkönnyítsék a zenekari szólam- és összpróbát.

Ezen kívül a hallgatókból külön kamarazenekart is összeállítanak a kisebb apparátust igénylő darabok megszólaltatására. A különböző problémák megoldására specialistákat hívnak meg a szervezők - e specialistákból áll a tábor tanári kara. Ebben az évben két világhírű hegedűművész volt az egyéni oktatás vezetője: Stefan Ruha és Szemjon Sznyitkovszkij professzorok kevés növendékkal, egyéni órákon foglalkoztak (a tanítás mellett koncertet adtak Nyírbátorban és a környező városokban).

Azt hiszem, Nyírbátor nemcsak akarta, de meg is valósította a lehetetlent: aranykoszorús kórust mondhat magáénak, évente megszervezi a nemzetközileg is nagyon jelentős vonóstabort (ez a szervezés az egyik tábor zárásától a következő nyitásáig tart) és minden évben megajándékozza a környék lakosságát néhány ízletes zenei csemegével.” (Tóth Anna: *Nem kisvárosi szinten. Kelet-Magyarország 1979. szeptember 23.*)

Tévedés lenne azonban azt hinnünk, hogy csak a kemény munka jellemezte a táborban lakók életét. A szervezők gondot fordítottak a szórakozási lehetőségek megteremtésére is. Hagyományá vált a táborlakók közeli tájakra Lillafüredre, Hegyaljára, Szatmárba való kirándulása. Az egyiken én magam is részt vettem, s jó volt látni amint a külföldi és hazai diákok egyaránt rácsodálkoztak a szatmári kirándulás alkalmával, a vidék szépségére a kicsiny falvakban szerényen megbúvó templomok rejtőzködő csodáira. Ámulva nézték és hallgatták a tarpai szárazmalom, vagy a túristvándi vízimalom működését és a történetéről szóló magyarázatot is. Itthoni szabadidejükben szívesen keresték fel a múzeumot, a templomokat és csoportosan indultak a strandra, vagy pingpongoztak a kollégiumban. Barátságok szövődtek, értékes emberi kapcsolatok alakultak ki. Nemcsak a diákok de az itt tanító művészek között is. A tábori élet sok felemelő pillanata közül álljon itt egy, a tábor szervezőjének emlékeiből felbukkanó felejthetetlen est.

„Az utolsó napok tele voltak izgalommal, feszültséggel. Még a délelőtti főpróbán is gondok merültek fel. Jancsovics Antalnak, a tábor karmesterének gyakran kellett leállítani a zenekart. Mindenkit a felelőség terhe feszített. Nagy volt a tét. Ritka alkalom, hogy egy koncerten két olyan világhírű sztár szerepeljen, mint a moszkvai Szemjon Sznyitkovszkij és a kolozsvári magyar hegedűvirtuóz, a tábor agyonszeretett tanára, Ruha István.

Két nagy művészegyéniség, két teljesen más karakter. Mások külső és belső megjelenésükben. Sznyitkovszkij robusztus alkatú, markáns arcával kimerőbb, tartózkodóbb. Ruha filigrán, törékeny, közvetlen, sokat anekdotázó, mókája, pajkos élcelődésre mindig kapható. Mégis nagyon jó barátok. Nem először találkoznak már a civil életben és a pódiumon is.

Együtt éltek, együtt dolgoztak, tanítottak a táborban három héten keresztül. Hozták magukkal családjaikat is. Mi pedig megpróbáltunk nekik otthont teremteni városunkban.

Szerettem köztük lenni. Ruha fürge eszével, hízelgő édes szavaival sokszor körbecsipkedte barátját. Sznyitkovszkij pedig mint bölcs, öreg apró, hagyta, hadd legyen sikere itt is barátjának, s maga is nagyokat nevetett a szellemes élcelődéseken, nem kontrázott, egy-egy legyintéssel, poháremeléssel zárta le a humoros hadmozdulatokat.

Tőlem csak a gyerekek élvezték jobban ezeket az estéke, mert természetesen ők mindig ott voltak, ahol Pista bácsi és Sznyitkovszkij tanár úr megjelent.

Mintha kézigránátot vágtak volna be az ajtón, úgy robbant be az előtérbe az első csapat. Hónuk alatt hangszereikkel, hangoskodva, egymás szavába vágva özönlöttek befelé a koncertről érkező hallgatók. Mindegyik sikerről, vagy nehéz percekről beszélt. Egyszerre felbolydult méhkaptárrá vált a kollégium. Hangos nevetésektől, kiabálásoktól hangzott az egész ház. Nagy volt az öröm, megszűnt a napokig tartó feszültség, mindenki felszabadultan cseverészett az előtérben.

Egyszerre üdvörlégzés, felzúduló taps töltötte meg a teret. Az ajtón belépett a két nagy mester, Ruha István és Szemjon Sznyitkovszkij. Szótlatlanul, ragyogó arccal álltak meg, fogadták a fiatal muzsikusok lelkes tapsát.

A vacsora után már a tánchoz rendezték át az ebédlőt, amikor hozzám lépett Szemjon.

- Miklós, szeretnék valami ajándékot adni a gyerekeknek. Kérdő tekintetemre elmosolyodott a szemével rámutatott a hegedűjére, mely egy széken a kinyitott tokban feküdt.

- Jól van Szemjon, ettől maradandóbb és szebb ajándékot senki sem kaphatna tőled.

Kezébe vette a hangszeret, beljebb, a terem közepe felé lépett, és meghúzta a vonót. Bach Schaconne-ját kezdte el játszani.

Az olasz mesterhegedű csodálatos hangjára, mintha csak valami nagy karmester vezényelt volna, egyszerre csend lett és az előtérből, a büféből egyenként kezdtek beszállingózni a hallgatók, a vendégek. Mire vége lett a darabnak, már mindenki az ebédlőben szorongott. Valami nagy szomorúság áradt mindvégig a játékából. Ki gondolhatott akkor, arra, hogy ez a nagy művész, kedves barát, a nagyszerű ember, most örökre búcsúzik tőlünk. Hogy is gondolhattunk volna arra, hogy egy év múlva a félelmetes, gyógyíthatatlan betegség elviszi mindörökre közülünk.

Ott állt mellettem Tatjana is, a szép feleség és kisfia, aki már ügyesen hegedülgetett.

Amikor az utolsó hangok is elszálltak, nem tapsolt senki, csak döbbsen álltunk és néztük őt.

Egyszerre az oldalajtó felől szétnyílt a tömeg, és Ruha István törékeny alakja jelent meg. Hegedűvel a kezében, mosolygós arccal közeledett. Egy pillanatig még csend volt, aztán kitört az ováció, derű, jókedvű taps fogadta az ünnepekt kedvencet. Szemjon amikor meglátta elmosolyodott, székelt kért, leül, de hegedűjét nem tette el.

Ahogy Ruha elkezdte hangolni hangszerét, ismét tökéletes lett a csend, mindenki várakozóan nézett rá. És elkezdett játszani. Az ő nagy erőssége a bársonyos puhaságú hang mellett, utánozhatatlan virtuozitása volt. A hegedűirodalom egyik legnehezebb darabját, egy Paganini Capricciót kezdett el játszani. Az értő közönség lélegzetelállva hallgatta a bosszorkányos technikával játszó művészt. Dupla fogások, tört akkordok egymás utánja, szédületes tempóban. Az a hihetetlen könnyedség, mellyel Ruha kezelte hangszerét, egyszerűen félelmetes volt. És a darab vége felé még csak fokozta a tempót. Aztán ugyanolyan eleganciával fejezte be, ahogy elkezdte a darabot.

Ünnepeltük, tapsoltunk, neki, körbeszeretgettük. Aztán ismét Sznyitkovszkij állt fel és ismét játszott. A teremben kezdett stadion szerű hangulat kialakulni. Nagy csend, aztán a zenei poénok után lármás bravózás.

Most megint Ruha játszik. Egyik nehéz darab, etűd, versenymű kadencia a másikat kergette. Láttam, mindkét művész nagyon élvezi a helyzetet. Nem hiszem, hogy bárhol erre a nemes versengésre ilyen fokon, ilyen körülmények között valaha sor került már.

Nem akart már senki sem táncolni. Olyan friss figyelem terjedt el, mintha most kezdték volna el a napot, és nem egy nagyon nehéz koncert után lenne mindenki. És a két mester csak játszott, fáradhatatlanul. Nem egymás ellen, hanem inkább egymás öröme, mindenki kedvére aki csak jelen volt. Így ment ez hajnalig. Kedvem ellenére kellett véget vetnem a nemes párbajnak. Öt órakor indult a gyors Budapest felé.

Tudtuk, ilyen éjszaka megismételhetetlen, ilyen több már soha nem lesz.” (Szabolcsi Miklós: *Éjszakai hegedűpárbaj. Bátor, I. évf. 7. sz.*)

Az elkezdett munka folyt tovább s egy évvel később a következő értékelést olvashatjuk a tábor művészeti vezetőjének, **Jancsovics Antalnak** tollából: „Négy esztendővel ezelőtt indult el a fiatal muzsikusok számára rendezett zenei tábor. Azóta minden augusztusban rendszeres és intenzív munkát végeznek az ide seregülő fiatal kiváló tanárok vezetése mellett. Mint a tábor nevéből is kitűnik: elsősorban hegedű, brácsa, cselló és nagybőgő oktatása folyik három héten át, de a második esztendőől kezdődően fa- és rézfúvósok, valamint ütősök csatlakoztak a vonósokhoz, így nagyzenekari művek előadása is lehetővé vált.

Tematikai szempontból egységes ciklust képviselt a négy tábor: első évben a barokk, másodikban a klasszikus, harmadikban a romantikus, negyedikben a modern zene megismerése volt a cél. Természetesen ez csak a nagyzenekari koncertek vezérfonala volt, az egyéni oktatásban szabadon választhattak a tanárok és növendékek. Külön érdekességet jelentett egy-egy meghívott előadó elemzése a megadott korszak háttérének, kulturális összetevőinek magyarázatával (Nagy Olivér, Ujfalussy József). A saját koncerteken kívül lemezhallgatás, zenei napos rendezvényen való részvétel tágította a tanulni

vágyók ismereteit. Néhány kirándulás, üzemlátogatás színezte a tábor hétköznapjait.,,

Hasonlóképpen vélekednek a tábor szervezői is. Az elmúlt négy kurzus tanulmányi eredményei, a hallgatók gyakori visszatérése arról győzte meg őket, hogy táboruk szakmai célkitűzései reálisak és valóban a résztvevők egyfajta speciális zenei érdeklődését elégíti ki. Tehát a tábor betölti szerepét a magyar zeneoktatás sajátos részeként.

Elérkezett 1981 nyara. A tábor munkájában résztvevő diákok közül sok volt a visszatérő ifjú zenész, mint például **Lubik Tünde**, aki ősszel lesz negyedikes a Zeneművészeti Főiskolán, Budapesten.

„- Tavaly voltam itt először, mint ösztöndíjas. Nagyon jók voltak a benyomásaim, ezért az ismerőseim közül sokakat „elhoztam”, az idén magammal a táborba: jó pár embert rábeszéltem, hogy tartsanak velem. Vagyunk is most annyian hegedűsök, hogy három csoport, három zenekar is alakulhatott. Nagyszerű alkalom ez a három hét a tanulásra, a hangszerkezelés csiszolására, a különböző korok zenéjével való ismerkedésre.

Cizmarovic Juraj Bratislavából érkezett, az ottani konzervatórium ösztöndíjasa. - Az én hangszerem is a hegedű. Jól érzem magam a táborban, ha lehetne, máskor is eljőnék. Vannak már Nyírbátori barátaim is, akik gyakran érdeklődnek, hogy nem túl megerőltető-e ez a sok gyakorlás, próba, miért nem megyek velük kirándulni. Én azért jöttem, hogy dolgozzak és gondolom így van vele a legtöbb táborlakó is. Kevés az az idő, amit kirándulásokra, sétákra szakítunk, bár én úgy érzem elég jól ismerem Nyírbátort. Láttam a műemléki nevezetességeit, jártam a város gyáraiban, üzemeiben. Szerencsésnek érzem magam, hogy itt lehetek, hogy hallgathatom Ruha István hegedűművész játékát. Csodálatos példaként áll előttem tudásával, temperamentumával, a közvetlensége pedig naponta elkápráztat.

- Számomra főnyeremény ez a tábor - mondja **Bácsi Györgyi**, aki az elmúlt nyáron is járt már itt. - Az idén befejeztem Budapesten az akadémiai tanulmányaimat, de a hegedűlést nem tudom abbahagyni. Valószínűleg továbbtanulok majd. Ebben az évben később érkeztem mint a többiek, mert egy kéthetes Bartók-szemináriumon vettem részt Szombathelyen. Itt Szenthelyi Miklós csoportjában játszom főképp régi

zenét. Sok még a tavalyról megismert barátom, igen jól összeszokott már a társaságunk. Örülünk, hogy neves és nagy tudású művészekről tanulhatunk, akik segítik zenei ízlésünk, technikánk fejlesztését.

Papp Gábor Pécsen lakik, de ősztől Pesten folytatja a zenei szakközépiskolai tanulmányait. Komoly tervei vannak a jövőt illetően: művésznek készül. Pár perce érkezett e zenekari próbáról.

- Most van egy kis időm a vacsoráig, és vagy fél órám a Bach-estig, amit a városi tanács dísztermében hallgatnak a zeneszeretők. Régi ismerősöm a város: ez a negyedik alkalom, hogy táborlakó vagyok. Délelőtt rendszerint egyéni és kamarazenei órák vannak, délutánonként szólampróbákra vagy zenekari foglalkozásokra megyek. Én is megragadok minden alkalmat a zenélésre. Szenthelyi Miklós hangszeres foglalkozásai nagy élményt jelentenek, de szívesen hallgatom a zeneelméleti, esztétikai előadásokat is. A szervezők körültekintő figyelemmel gondoskodnak kényelmünkről, a szabad órák hasznos eltöltéséről. Remélem, még sok nyáron vehetek részt a tábor munkájában, ahol valamennyiünk közös öröme a zene.” (*Kelet-Magyarország 1981. augusztus 19.*)

S hogy a közös örömet másokkal is megoszthassák kitűnő alkalom kínálkozott, hisz a tábor életébe érkezett az első kis jubileum, az ötödik év. Méltó megünneplésére nyílt lehetőség, hiszen ez alkalomra **Vántus István** Liszt-díjas zeneszerző új darabját mutathatták be a tábor lakói a nagyközönségnek. Ritka zenei esemény volt ez, ösbemutató, a *Fragmenta Báthoriana* című kantáta előadása. Vajon egy ilyen jeles művészt mi ihlethetett a téma feldolgozására. Erre a kérdésre feleljen maga a szerző.

„- A kezdet akkorra nyúlik vissza, amikor Nyírbátor fennállásának 700. évfordulóját ünnepelte. Szabolcsi Miklós, a zeneiskola igazgatója javasolta, hogy az ünnep tiszteletére komponáljak egy darabot. A meghívást nagyon nehezen fogadtam el. Nem azért, mintha nem lett volna kitüntetés, de nagy felelősséget is jelentett egyben. Nagyon fontosnak tartottam, hogy olyan darabot írjak, amit mindenki, az idézőjelbe tett egyszerű emberek, az én rokonaim is megértsenek, ugyanakkor szakmai mércével mérve is megállja a helyét, s engem mint zeneszerzőt is bemutat.

- Ha már a rokonaimat említettem, azt is elmondom, hogy Vaján születtem, s akkor is szabolcsinak tartom magam, ha piciny gyermekkoromban elkerültem innen. Anyai ágon évszázadokra visszamenőleg itt élt minden őszám, s engem is sok, kedves, olykor kellemetlen emlék köt a megyéhez. Amikor Nyírbogáton laktunk, s szekérrel bejöttünk a városba, - mert a nagy házak miatt nekünk Bátor akkor is város volt - hátborzongató történeteket hallottam a város alatt vezető alagutakról.

- Nem panaszkodni akarok, de ezen a kantátán rengeteget dolgoztam. A szövegét például a Nyírbátorban található szövegtöredékekből állítottam össze. Az első tételhez a vörösmárvány sírköves törökverő Báthori síremlékének első nyolc sorát használtam fel, amely Báthori István dicsőségét örökíti meg. A második tétel a Krucsay János temetésén elhangzott gyönyörű barokk búcsúztató néhány metszete, amelyre Szalontai Barnabás hívta fel a figyelmemet. A harmadik tétel - mint az első - újból latin nyelvű, ez pedig a másik Báthori István szürke kőkoporsóján található Janus Pannónius-verstöredék.

- Míg a darabon dolgoztam, többször is végiggondoltam: hogy hol is hangzik ez el először, s azon töprengtem, hogyan lehetne a Nyírbátori református templomnak és környékének adottságait is felhasználni. Így született az ötlet, hogy egy basszushang, vagy bariton lesz a szószéken, a vegyes kar és a zenekar a földszinten, az orgona pedig természetesen marad a helyén, a karzaton, s mellette egy trombita is megszólal majd. Néhány másodpercre megkondul a torony legkisebb harangja is.

- Augusztus 10-e óta vagyok itt Bátorban, mert részt akartam venni az ősbemutató előkészítésében. Örömmel láttam, s látom, hogy milyen lelkesen dolgozik a Nyírbátori Tinódi kórus Szabolcsi Miklós irányításával, hogyan készül a zenei tábor zenekara Jancsovics Antal, s a Debreceni Maróti kórus Czövek Lajos vezetésével." (*Ősbemutató holnap. Beszélgetés Vántus István zeneszerzővel. Kelet-Magyarország 1981. augusztus 19.*)

Nagysikerű előadás emlékével térhettek haza hallgatók és előadók egyaránt. Felfigyelt erre az Idegenforgalmi Hivatal vezetése is, és felmerült az ötlet lépjen ki a tábor zenekara a megszokott helyszínekről. A következő években segítségük-

kel a muzsika eljutott immár olyan kis települések aprócska templomaiba, mint Csaroda, Szabolcs vagy Nyírmihálydi. Így ír erről az eseményről a szakember:

„Meghatóan szép, bensőséges kamarazenei hangversenynek lehettünk tanúi augusztus 30-án Csarodán, melyet a Nyírbátori Városi Járási Művelődési Központ Kedves Tamás gordonka művész a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Debreceni Tagozatának igazgatója és Irmái Kálmán zongoraművész főiskolai tanár fellépésével a beregi táj egyik építészeti ékességében a csodálatos református műemlék templomban szervezett.

Az előadó művészek koncertműsorukhoz a barokk zeneirodalom két nagy mesterének J.S.Bach és Antonió Vivaldi gamba-csembaló illetve gordonka csembaló szonátaiból válogattak.

Azt a légkört, hangulatot, mely az ódon falak között elhangzó régi zene által kialakult, nehéz szavakkal kifejezni.

Kedves Tamás azon intellektuális előadóművészek egyike akinek játékára a tervszerűség, pontos kidolgozottság a kottaképhez való ragaszkodó hűség jellemző. Kitűnő hangszeres felkészültsége a művek virtuóz részeinél nyilvánvalóvá vált, mégis úgy érezzük, hogy a lassú tételek filozofikus, költői megfogalmazásával tudott a közönségnek legtöbbet nyújtani.

A Vivaldi a-moll szonáta III. tétele, de főleg Bach C-dur szonátájának Siciliano tétele a koncert művészi értékeinek tetőpontjait jelentette. A lassú tételek előadásánál a meleg hangvétel mindvégig uralkodó volt és mentes minden érzelmi túltöltöttségtől.

A hangversenyen Irmái Kálmán mint csembalista kitűnő kamarapartnerként működött közre, ezáltal a zenei dialógusok, kiegyenlítetten, érzékeny pontossággal hangzottak el.

Nagyon szerencsés dolog, hogy Kedves Tamás rövid, de nagyon lényegretörő, találó hasonlatokkal színesített műismertetései kellően előkészítette a közönséget a művek befogadására. Most döbbenhattünk rá, - mennyivel más az maga az előadóművész beszél a közönséghez arról a zenéről, amely az Ő keze alól fog elhangzani. Hazánkban ennek a módszernek még nincsenek hagyományai bár meggyőződésünk, (lásd pl. Berstein előadásait) hogy szükséges a közön-

ségnek alapvető dolgokat tudni arról a zenéről, amelyet a hangversenyen hallani fog.

Kedves Tamás választékos stílusban, de nagyon oldottan, egyszerűen fogalmazta meg minden mű előtt a legfontosabb tudnivalókat.

A nagyszámú lelkes közönség feszült figyelemmel, áhitattal hallgatta végig a hangversenyt. A szünni nem akaró taps után ráadásként J.S.Bach: Air-je hangzott el.”(Szabolcsi Miklós 1983. augusztus 3.) Ezzel kapcsolatos gondolatait így fogalmazza meg a tábor „krónikása”:

Ma már jól kialakult gyakorlat, hogy olykor a zenét a zenészeket odavisszük, ahol közönség van, ahol befogadókat találni lehet. Az esztétikus környezet, egy-egy patinás épület megragadó szépsége különösen fokozza a hangzó zene hatássóságát és megfelelő érzékenységet teremt a zene finomságainak érzékelésére és befogadására. A tapasztalatok szerint e két művészeti tényező együttes hatása a laikus hallgatók körében a legkedvezőbb, éppen ezért az ilyenfajta rendezvények különösen alkalmasak a zenével való barátkozás elindítására. Ennek a kettőzött varázslatnak a hatása tükröződött azokon az arcokon, amelyek Csenger, Nyírmihálydi, Szabolcs műemlék-templomaiban tartott esti hangversenyeken szembe néztek a zenekarral. Az volt a benyomásunk, hogy a bemutatott nagyszerű művek megértését és befogadását a műsorszámok előtt elhangzott rövid ismertetés is megkönnyítette és segítette. De nem volt kisebb a játszó ifjú muzsikus megilletődöttsége sem, akik a meghatóan szép régi templombelsőben igazi ünnepi hangulatban tolmácsolták a klasszikus mestereket. A műemléktemplomi hangversenyek közül kiemelkedik a tábor záróhangversenye, mely egyben a Zenei Napok nyitó előadása is volt. Azok, akik részesei voltak a nyírbátori templomban augusztus 20-án megtartott hangverseny szép élményének, bizonyára nem gondolták, hogy ezt a nagy és nehéz műsort (Verdi: Szicíliai vecsernye nyitány, Bruch: Hegedűverseny, Brahms: IV. szimfónia) mindössze két hét alatt kovácsolták össze a tábor fiatal zenészei tanáraik rányitásával. Ez a hangverseny megítélésünk szerint a nyírbátori templomi koncertek 17 éves történetének egyik kiemelkedő eseménye volt és bebizonyította, hogy a tábor fegyelmezett munkastílusával, serkentő pedagógiai és szenei légkörével két hét alatt is fel tud nőni ilyen rendkívül magas igényű feladatok teljesí-

tésére. Különleges, szokatlan, de vonzó környezetben zajlott az a két hangverseny, amelyet a tábor ifjúsága a Csepel-művek szerelőcsarnokában és a Mezőgép Vállalat udvarán adott a helyi dolgozóknak. Úgy véljük, hogy ezek a hangversenyek sem múltak el nyomtalanul. Ez a kedves hagyomány, a Nyírbátori gyárak dolgozóinak és a tábor lakóinak évről évre ismétlődő találkozása egyik legszimpatikusabb és legvonzóbb eseménye a tábor életének. Azt tapasztaltuk, hogy a vendéglátók is érzik és értékelik enne a találkozásnak nagyszerű kultúrpolitikai hasznosságát. E hangversenyek - akár üzemiek, akár műemlék-templomiak - szép emlékei maradnak nemcsak a közönségnek, hanem a közreműködő fiataloknak is. Meglepő volt valóban, hogy augusztus hónapban, amikor köztudomású, hogy igen nehéz hangversenyre közönséget toborozni, milyen szép létszámú hallgatóságot verbuváltak a lelkes helyi szervezők. Így a város és a megye a sok fáradtsággal és nem kis anyagi áldozattal megteremtett és évről évre megújuló Nyírbátori zenei táborral a nyár közepén is tud a saját területén pezsgő zeneéletet teremteni. *(Turcsányi Emil: Hagyományteremtés Nyírbátorban. Gondolatok a nyári ifjúsági zenei táborról.)*

A táborlakók ezekben az években is a világ sok tájáról érkeztek ide tanulni:

„1982-ben először van a táborban a bájos dán **Anne Bertesen**. Odenséből érkezett, ahová ezen a tavaszon eljutott a kis magyar városka, Nyírbátor híre. Édesapja jóvoltából értesült erről a továbbképzési lehetőségről és nagy örömmel szánta rá magát az útra. Mint elmondta, kiválóan érzi magát hazánkban, melyet ő most Nyírbátorral azonosít, hiszen az itteni körülményeken keresztül mér le mindent. Rangosnak véli a tábori munkát, sokat hasznosít majd munkájában az itt hallottakból. Zenetanárnak készül, a legjobban kicsi gyerekeket szeretne majd hegedűre tanítani.

Sok a visszajáró lélek. Közöttük is kitűnik **Lenkei Csaba**, aki immár oktatóként jött el újra Nyírbátorba.

- Annak idején az első táborban jártam itt, diákként. Közben elvégeztem a zeneművészeti főiskolát, tavaly fejeztem be hegedűművész-tanári szakon. Most a miskolci zenekarnál dolgozom. Milyen érzés tanárként visszajönni? Nagyon jó. Nincs az a feszültség az én esetemben a tanár-diák viszonyban, mert egy kicsit a hallgató szemével is látom az itteni munkát. Ne-

kem ezért könnyebb. Viszont a híres művészeknek a tekintély miatt.

Bekopogtunk egy nagy mester kurzusára is. **Vlagyimir Malinyin**, a moszkvai Csajkovszkij konzervatórium professzora a világ számos hasonló táborának állandó résztvevője nagy örömmel jött Nyírbátorba. Weimar, Helsinki, Franciaország, Kuba, stb. után az általa is nagyrabecsült magyar vonósiskolát szeretné tanulmányozni. Nagy élményként említi, hogy a táborban milyen kiváló volt a fogadtatás, az első perctől érzi, hogy itt a feladat nagyságát mindenki tisztán látja, ami pedig a hallgatókat illeti, többségük magas felkészültséggel érkezett. Kiemelte, mennyire tetszik neki a város vezetőinek törekvése, mert így Nyírbátornak, ennek a kis településnek a híre már Moszkvába is eljutott.

Természetesen nincs tábor **Ruha István** nélkül. A Kolozsvárott élő, világszerte koncertező hegedűművész óráira ezúttal is lelkesen készülnek a hallgatók, hogy az itt eltöltött néhány hét alatt a lehető legtöbbet elsajátíthassák.” (*Baraksó Erzsébet: „Bátori muzsika” 1982. augusztus 20. Kelet-Magyarország*).

1983-ban **Kovács Dénes** hegedűművész a következőket mondta: „Első ízben vagyok itt. Kellemes tapasztalatokat szereztem a táborról, és jól éreztem magam. Sajnos szóló hangszeres meghallgatásra kevesen jöttek a hallgatók, túlzottan igénybe vette őket a zenekari munka. Hasznos lenne a jövőben előzetes felmérés alapján a legjobb hallgatók számára szólólista programokat kialakítani, és ezeket a műsorokat több helyen eljátszani.”

Ádám Károly a Zeneművészeti Főiskola debreceni tagozatának gordonkatanára a kezdetektől napjainkig részt vesz a tábor munkájában így foglalta össze tapasztalatait.” Örülök, hogy hét év óta a zenei tábor iránt változatlanul nagy az érdeklődés. Ezt úgy érzem nemcsak a szakmai vezetés magas színvonala garantálja, hanem mindazok lelkes munkája és ügyszeretete, akik a tábor szervezésében, fenntartásában és patronálásában részt vállaltak.” (*Turcsányi Emil: Nyírbátori vonószenei tábor Kelet-Magyarország, 1983. szept. 10.*)

1984-ben új színnel gazdagodott a zenei képzés. Ebben az évben a kamarazenei szekció keretein belül mesterkurzus indult a kiemelkedő tehetségek számára. Továbbá nagyon lényeges eredménynek tekinthették, hogy a magyar zeneoktatás

legfelsőbb régióiban is elismerést nyert a nyírbátori tábor szakmai célkitűzésének létjogosultsága, és az itt folyó tevékenységet magas színvonalúnak ítélik meg.

A rendező szervek és az előadói apparátus felé a legmagasabb szintű szakmai elismerést jelentette az a tény, hogy a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Egyetemi Tanácsa a tábort, a főiskolai hallgatók számára nyári szakmai gyakorlat „színhelyül jelölte ki.” Ezzel egyidejűleg a résztvevő hallgatók számára biztosította a szociális kedvezményeket (ösztöndíj, útiköltség térítés).

Ez által mostmár valóban elmondhatjuk, hogy a Nyírbátori Zenei Tábor a magyar felsőfokú zeneoktatás, zenész szakemberképzés szerves részévé vált. A példaértékű nyírbátori hagyomány éltetéséhez egyre több segítség érkezik. 1985-ben A Nyírbátori Nemzetközi Ifjúsági Vonós Zenei Tábor 1985-ben elnyerte az MTA Soros Foundation Bizottság támogatását, s a rendezésbe bekapcsolódik az Interkoncert Fesztiváliroda is. Ebben az évben a zenei napok hangversenyeiről, az elhangzott zeneművekről, a közreműködő előadókról, a rendezvényről megjelent tudósításokról a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár munkatársai közreműködésével bibliográfiát jelentettek meg, Nyírbátori Zenei Napok 1967-1984 címmel.

A diákok a tábort egyre inkább sajátjuknak érzik s a rendszeresen visszatérők tapasztalataikkal is szívesen segítettek az itt folyó műhelymunkát épp úgy mint a Bátorba először látogató külföldi vendégek.

Baranyi Anikó Budapestről érkezett. Ekkor már ötödik alkalommal volt Nyírbátorban.

„- Elsőéves vagyok a zeneakadémián, Szenthelyi Miklósnál tanulok. Az eltelt évek alatt sok tapasztalatot gyűjtöttem. Sokat javult a zenekari munka, ma már több idő jut az egyéni órákra, melyekre mindnyájunknak nagy szüksége van. Jó lenne kicsit több időt szakítani a kamarazenélésre, s bizony néhány hallgatónak nem ártana nagyobb elkötelezettség, hiszen az együtt zenéléshez rendkívül fontos az alapos egyéni felkészülés.

- Az öt év alatt kicsit megismertem a környéket is. Az apró falvakat, a túristvándi vízimalmot nem felejttem el. Itt ébredtem rá arra is, milyen fontos a nyelvtanulás. El is határoztam, szeptembertől ráhajtok az angolra.

Nicole Aubert Genfből érkezett. A Svájcban megrendezett zenei táboroknak állandó résztvevője és szervezője is, mivel a Jeunesses Musicales de Suisse nemzetközi zenei szervezet - titkárnője. Mint mondta, Svájcban idén hét speciális zenei tábort szerveztek, többek között elektroakusztikai, középkori és improvizációs kurzusokat. Nyírbátorban tehát nemcsak zenei tapasztalatokat gyűjtött, hanem a tábor-szervezést is tanulmányozta. Mint mondja, otthon 60 tagú táborokat indítanak, s egyedül végzi a tennivalókat. Játszik a zenekarban, fogadja a pályaudvaron az érkezőket, telefonál, ebédet rendel, interjút ad...

- Két évvel ezelőtt hallottam először Nyírbátorról. Nyíregyházi barátnőm, Péter Mariann mesélt róla. A nyugati országok zenéjét elég jól ismerem, most az itteni munka érdekelt nagyon. Úgy látom, Magyarországon a zene igen fontos része a nevelésnek. Bizonyára ezért is van, hogy a magyar fiatalok nagyon tehetségesen zenélnek. Kicsit megijedtem, amikor először meghallottam, milyen virtuóz módon játszanak egyesek, ráadásul ez teljesen természetes számukra. Svájcban, ha valaki tehetséges művész, kicsit többnek érzi magát másoknál...

- Gyönyörűek a kis falusi templomok, melyekben felléptünk. Az is furcsa, hogy csak száz méterig látni, hiányoznak a hegyek....

Ilina Stefanova Szófiában a zeneakadémia növendéke. Jól érezte magát a látszólagos hangzavarban.

- Először vagyok Magyarországon, s számomra talán az a legérdekesebb, hogy itt más országok fiataljaival ismerkedhetek meg. Nemcsak együtt zenélünk, de együtt pihenhetünk, együtt szórakozunk is, így lehetőség adódik arra, hogy bepilantsunk egymás országainak életébe is. Az itt eltöltött idő arra is alkalmat adott, hogy megismerjem más országok zenei életét, egy-egy mű különféle értelmezését. Igyekszem majd ezeket otthoni munkámban hasznosítani. Jó lett volna kicsit több szabad idő, hogy azalatt még jobban megismerjük egymást. Emlékezetes volt az aggteleki kirándulás, s gyönyörű a cseppkőbarlangban megrendezett koncert.”(*Közös nyelvünk a zene 1985. szeptember 4.*)

A Nyírbátori Vonószenei Táborban 1985-ben a Kanadában élő **Joó Árpád** volt a vezető karmester. Ő mesélte el

„idetalálásának” történetét s az itt szerzett tapasztalatait, s életének néhány fontos eseményét.

„- Magyarországon koncerteztem, amikor a hangverseny után megkeresett a Művelődésügyi Minisztérium egyik képviselője, és sok egyéb mellett Nyírbátorról kezdett mesélni. Elmondta milyen zenei tábor működött itt, mit csinálnak, milyen célokat tűztek maguk elé. Aztán váratlanul azt kérdezte, elvállalnám-e a vezető karmesteri feladatokat. Rövid ideig gondolkodtam, s azt mondtam, ha az időmbe belefér, igen. Sikerült, s én ennek örülök.

Az első fellépés a máriapócsi hangversenyen volt. A zenekarban ülő fiatalok a karmester minden rezdülésére érzékenyen reagáltak, s ő a mű befejezése után felcsattanó tapsot egyszerűen és kedvesen osztotta meg az ifjú művésztjelöltekkel.”

Életéről így vall:

- Húsz éves koromig éltem Magyarországon. A Bartók Konzervatóriumba jártam, majd a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola hallgatója lettem. Ösztöndíjjal jutottam el New Yorkba, ahol egy évig zongoristaként a Julliard iskola növendéke voltam. Ezután kerültem Kaliforniába, később az Indiana egyetemen karmesteri diplomát szereztem, s 24 évesen tennesse államban lettem főzenei igazgató. Innen kerültem Kanadába, s kaptam 28 évesen főzenei igazgatói megbízatást. 1981 óta rendszeresen járok Magyarországra. Nagyon sok lemezfelvételt készítettem már, s majd minden zenekarral felléptem. Szerepeltem filmben, tv-ben, s a Hungarotonnál 8 lemezem jelenik meg az év hátra lévő részében.

Arra a kérdésre hogy érezte magát Nyírbátorban, s megfelelt-e a várakozásoknak? - ezt válaszolta:

- Nemcsak megfelelt, hanem szakmailag és emberileg is sokat jelentett. Úgy érzem, tudtam valamit adni az itt dolgozó fiataloknak, akiknek ügyszeretete óriási volt. Ők elsősorban tanulni jöttek ide, és ezt olyan lelkesedéssel, néha önpusztító munkával csinálták, hogy az bámulatra méltó.”(*Kovács Éva: A KM vendége Joó Árpád, 1985 IX. 14. Kelet-Magyarország*)

Nemcsak karmesterként, hanem a tábor művészeti vezetőjeként is dolgozott. Irányítása alatt készült fel a Nyírbátori Zenei Tábor Szimfonikus Zenekara a szokásos zárókoncertre is, mely annyira megnyerte a szervezők tetszését, hogy elhatározták: ősszel, Budapesten, nagyobb közönség előtt megis-

mélik a műsort. A tanévben természetesen nem számíthattak a teljes, több nemzetiségű Nyírbátori zenekarra, hiszen a külföldi növendékek a novemberi, *operaházi koncertre* már nem jöhettek el. Helyüket a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola hallgatói töltötték be, így a Joó Árpád vezényelte hangversenyen most is csupa fiatal muzsikusból állt a pultok mögött. Ez a koncert jelentette eddigi munkájuk megkoronázását. A munka meghozta tehát gyümölcsét, s a mérce még magasabbra került.

A tábor immár tizedik évébe lépett. A tizéves jubileumra való tekintettel igényes és színvonalas propaganda háttér biztosítására törekedtek. **Borsos Miklós** tervei alapján készült el a tábor plakettje. A rádiót, a televíziót és a sajtót jó előre tájékoztatták a programokról, az ország valamennyi zenei intézménye számára részletes tájékoztató anyagot, felhívást, prospektust küldtek. Ez a tábor is nagysikerrel zárult.

Különösen emlékezetes volt a református műemlék templomban a Zenei Napok keretében megrendezett zárókoncerten Verdi: Requiem című művének előadása.

1987-ben az Ifjú Zenebarátok Magyarországi szervezete bekapcsolódott a rendezésbe. Több újdonsággal is szolgálnak a rendezők, hiszen ezen a nyáron először került megrendezésre a fiatal muzsikusból álló egyéni hangszeres versenye, ami mindvégig érdeklődésük középpontjában állt vonzó és lelkesítő volt. A díjnyertesek megfelelő ünnepi külsőségek mellett vehették át nyereményüket, s közreműködésükkel külön koncert rendezésére is sor került. A verseny érezhetően arra inspirálta a hallgatókat, hogy már a meghallgatásokon is felkészültebben vettek részt. Szintén újdonságnak számító program volt az azóta nemes hagyománnyá vált Múzeumi Zenélő Órák megrendezése, **Kovács Dénes** és **Szenthelyi Judit** nagysikerű szonáta estje. Amikor is a nagyszámú közönség nem fért el a nagyteremben, hanem még a folyosón állva is hallgatták a műsort.

Az elkövetkező években tovább vitték a hagyományokat és igyekeztek még jobban kiszélesíteni tevékenységüket. **Török Géza** az Állami Operaház karmestere. Gyakran volt vendég eddig is a Nyírbátori Nemzetközi Zenei Táborban. Ezúttal azonban először táborvezetői minőségben érkezett. Korábban a betanítás, zenekari gyakorlás volt elsődleges feladata, most a tábor életének irányítása, művészeti munkájá-

nak szervezése nyomja a vállát. Vele, és karmestertársával, **Gál Tamással** készült ez a beszélgetés.

„- A helyzet ugyanis az, - kezdi Török Géza -, hogy második emberek már mindketten voltunk, s most szeretnénk együtt elsőkké lenni.

Mint kiderül, főképp azért, mert emberileg és művészi-
leg egyaránt közel állnak egymáshoz elképzeléseik, a zenéről
alkotott gondolataik is nagymértékben megegyeznek.

- Azt szeretnénk, hogy a gyermekek felszabadultan,
örömmel muzsikáljanak. Legfontosabb célunk az, hogy jó
hangulatú tábort csináljunk. Egy percre sem szabad elfelejten-
nünk, hogy minden művészeti munka ellenére a nyár kellős
közepén vagyunk. Öröm számunkra, hogy a gyerekek a leg-
nehezebb feladatot is jó kedvvel, boldogan vállalják.

- Hallgatóink a szünidő egy részét áldozzák a táborra, s
némelyiküknek bizony nehéz a helytállás - kapcsolódik a be-
szélgetésbe Gál Tamás karnagy, aki szeptembertől a MÁV
szimfonikusokat vezényli. Olyan is akad, aki még soha nem
játszott zenekarban. Nekik azt is meg kell mutatnunk milyen
a zenekar felépítése, belső szerkezete, munkája. A jelen lévő
végzett hallgatók, illetve zeneművészeti főiskolások java ré-
sze zenekari tag lesz, így munkánk egyben a jövőre való fel-
készítésüket is jelenti. Bizonyára ellentmondásnak tűnik majd,
- folytatja Gál Tamás, - de épp a fentiek miatt olykor
nem is a közvetlenül előttünk álló koncert a fontos, hanem a
muzsikusi szokások, sorrendek, a hangolás megtanítása.”

A visszajáró művésztanárok egyike **Vincze István** kürt-
művész, aki 1976 óta él Drezdában, a Drezdai Stadtcapelle
fúvós szekciójának tanára szerint:

„- Diákok és képzett muzsikusként számára egyaránt
ideális lehetőségre találtam itt, - mondja mosolyogva. - Kitű-
nő a légkör, a gyerekek sokat és szívesen tanulnak, hiszen azt
a zenekari muzsikálást sajátítják el, amire a későbbiekben a
legnagyobb szükségük lesz.

Az NDK-ból érkező több mint húsz zeneművészeti
főiskolás fiatal házi versenyen vívta ki a táborozás jogát.

- Annak idején, fiatal hallgató koromban jómagam is
részt vettem hasonló zenei táborban- emlékezik Vincze Ist-
ván,- az ott szerzett élményekre máig szívesen emlékszem.”
(Kovács Éva: *Az együttműködés öröme... Kelet - Magyar-
ország 1988. aug. 19.*)

Bizonyára így voltak ezzel a tábor hallgatói is akik lehetőséget kaptak vidéki fellépéseik kiszélesítésére is. Egyre több település várta már a muzsikát.

„A vállaljiaknak minden okuk megvan rá, hogy büszkék legyenek a templomukra amely pedig nagyon nehéz időkben, az első világháború idején épült. Mégis, a vidék egyik legszebb, s talán legnagyobb temploma lett. Kicsit restelkedve vallom be Ritli Gyula esperes úrnak, hogy jómagam először járok itt. Az augusztus 19-i koncert híre hozott Vállajra. Ugyanis a Nyírbátori Zenei Napok augusztus 20-i, nagy hangversenyének műsorát egy nappal korábban ebben a templomban mutatja be a mintegy 180 közreműködő. Erkel, Kodály, Beethoven és Muszorgszkij muzsikája szól majd a jó akusztikájú épület falai között. Vámosatya, Nyírmihálydi és Máriapócs nyomában az idén Mérk-Vállaj is csatlakozik a koncertező falvakhoz.” (Gönczi Mária: *Koncert a községnek Kelet-Magyarország 1988. augusztus 6.*)

Az 1989-es tábor nagy szenzációt hozott a táborlakók életébe. A szervezők egyik dédelgetett álma vált valóra amikor elkezdődött a Radioton hanglemez felvétele. A lemezen Csajkovszkij: Rómeó és Júlia, Kodály: Hány János- intermezzo, és Beethoven: F-dur románc című műve szerepel. A szólista : Kovács Dénes hegedűművész volt.

A hanglemez megjelenéséről lelkes tudósítás adott hírt:

„ELKÉSZÜLT, MEGJELENT VÁROSUNK ELSŐ HANGLEMEZE! Ez az álom 1990 januárjában vált valóssá, amikor is részben megyei segítséggel elkészült a hanglemez, amelynek hangfelvételeit a Magyar Rádió (RADIOTON) a Nyírbátori református templomban 1989 augusztusában rögzített. A hanglemez külső megjelenése európai színvonalú. A grafikai munkákat, a tervezést **Tarnóczy Balázs** budapesti grafikusművész készítette.” (Bátor 1990. aug.)

1990-ben a tábor művészeti vezetése megújult.

„Az idei kurzus szakmai vezetését két tehetséges fiatal karmester **Kovács László**, a Miskolci Szimfonikus Zenekar dirigense és **Déri András**, a Magyar Állami Operaház kitűnő fiatal karmestere vállalta el. A táborhoz hűséges kedves kollegák, barátaink szintén jelen lesznek. Itt lesz **Kovács Dénes**, akinek az első időkben mint a Zeneakadémia rektora, aztán mint a táborban működő tanár, előadóművész köszönhetünk nagyon sokat.

Nagy örömünkre szolgál, hogy ismét együtt dolgoztunk a Drezdából hozzánk érkező **Vincze Istvánnal** és feleségével **Uta Vinczével**, és a tábor egyik alapítójával a nagy-szerű emberrel, barátal, kitűnő gordonkaművésszel, **Ádám Károllyal**, valamint az ország egyik legtehetségesebb „profi” koncertmesterével, a pécsi **Vass Ágnessel**. Hívtuk, vártuk az ő férjét is, akit mindnyájan tiszteltünk és szerettünk. Sajnos ő ebben a kurzusban már nem lehet közöttünk. **Gyermán István** a kiváló hegedűművész az aranyos barát, a tél közepén Görögországban elhunyt, mindannyiunk legnagyobb szomorúságára. Ezen a nyáron visszatér hozzánk trombitás barátunk is **Kammerer András** és a mindenki által szeretett **Szenthelyi Judit**, aki szintén alapító tanára a tábornak és aki Kovács Dénes partnereként az elmúlt hosszú évek alatt nagyon sok felejthetetlen koncertélményt nyújtott a bátori és környékbeli közönségnek.”(*Zenélő nyár, zenei fesztivál Bátor 1990 aug.*)

A Zenei Napok elnevezés 1991 nyarán **Zenei Fesztiválra** változott. Az új név jobban kifejezi a zenei eseménysorozat változatosságát, rangját.

Ez évben a tábor programjának középpontjában Mozart művei állottak, a szerző halálának 200. évfordulója tiszteletére.

A ma már európai hírű együttes, a Svájci Ifjúsági Szimfonikus Zenekar nyitotta meg július 29-én este, pregnáns koncertjével a 25-ik Nyírbátori Zenei Fesztivált.

Ez a művészeti esemény minden tekintetben méltó nyitánya volt annak a színes kulturális rendezvénysorozatnak, amellyel a fesztivál rendezői augusztusban várják az érdeklődő, az értékes zenét, művészetet kedvelő közönséget.

Ha tekintetbe vesszük, hogy 1991 nyarán a Nyírbátori Nemzetközi Ifjúsági Zenei Tábor tizenötödik alkalommal nyújt otthont a hazai vagy külföldi országokból ideseregülő fiatal muzsikusoknak, akkor a Svájci Ifjúsági Szimfonikus Zenekar Nyírbátori szerepeltetése szimbolikus jelentőségű. A zenekar karmestere **Andreas Delfs** rendkívül igényes műsort válogatott erre a hangversenyre.

Az est szólistája a világhírű hegedűművész David Oistrach fia, **Igor Oistrach** volt. Augusztus 6-án a zenei tábor művésztanárainak közreműködésével a hagyományos „Múzeumi Zenélő Órák” koncertjére került sor a Báthori Ist-

ván Múzeumban. (Szabolcsi Miklós: *Nyírbátori Zenélő Nyár. 1991 Bátor 1991. augusztus*)

A táborban dolgozó művészek között voltak néhányan akik több év kihagyása után jöttek el ismét oktatni. Közöttük a tábor lakói örömmel üdvözölték **Szenhelyi Miklós** hegedűművészt, aki így foglalta össze gondolatait: „Egy igazi művész számára minden koncert nagyon fontos, és mindig arra kell törekednie, hogy a maximumot nyújtsa a hallgatóságnak. A Zenei Tábor egyfajta missziós szerepet tölt be azért, hogy a környék vonzásterületeit is bevonja. Eddigi szerepléseinken nézve a közönség arcát, reagálását, minden fellépésünk - úgy érzem- újabb támogatókat talált a klasszikus zenének, és valószínűleg ez a tábor célja. Minden hangverseny emlékezetes marad. A 17. Nyírbátori Zenei Tábor számomra azért is különleges mert megadatott az a lehetőség, hogy testvéremmel - Szenhelyi Judit zongoraművésszel- együtt léptünk fel koncerteken.

A vidéki hangversenyek varázsát adják azok a műemléktemplomok, amelyek a hangversenyek helyszínei voltak. Egyik szebb, mint a másik. Nagy élmény bennük játszani.

-A művésztanár mennyire tudja összeegyeztetni a művész és a tanár szerepkörét?

- A legfontosabb az, hogy az ember ne tévessze össze a szerepeket. Nem szabad, hogy az előadóművész pódiumon tanár legyen, a katedrán pedig művészként viselkedjen. Ott kell a lehető legtöbbet nyújtani, ahol az embernek éppen feladata van. A növendék akkor jár igazán jól, ha művész a tanára. Rendesen, felelősséggel tanítja szakmai odafigyeléssel. Emberi sorsok vannak a kezünkben. A tanításban ezt tudomásul kell venni. Ez nagyon nagy felelősséget jelent.” (Kaliba András: *Újra felidézhettem a régi napok emlékeit. Beszélgetés Szenhelyi Miklós hegedűművésszel Bátor 1993. szept.*)

Szabolcsi Miklós a tábor lelke és motorja hosszú évek tapasztalata alapján az elért sikereket szerényen így magyarázta: „Azon dolgozunk, hogy megőrizzük azokat a hagyományokat szakmailag, amelyek a hosszú évek során beváltak, hiszen nagyon kemény munka folyik itt nap mint nap, évről évre. Természetesen minden esztendőben viszünk egy kis új szintet abba a szakmai alapba, amely a tábor lényegét képezi. Ilyen például a Weiner Leo Nemzetközi Hangszeres verseny, amely azért jött létre, mert a hallgatókban megvolt az a belső

vágy, hogy egyénileg is megmutassák magukat. Vannak olyan ifjú zenészek, akik ősszel, vagy télen rendezett külföldi nagyobb zenei versenyekre jelentkeztek be és részben itt készültek fel. Jó edzőtábornak tekintik háromhetes Nyírbátori tartózkodásukat.”

Korponai Nóra, aki már elvégezte a Zeneakadémiát és hét éve tanít Görögországban, mint meghívott vendég így beszélt tapasztalatairól 1994-ben. „Az akadémián karvezetést tanultam és diplomázni szeretnék hegedűből is. A tábort annyira jónak tartom, hogy bizonyára felkészülésemben sokat fog jelenteni. Zeneileg nagyon jó, kiváló szakemberek tanítanak, szervezésileg is minden a helyén van. Talán az lenne még célszerű, ha egy hangszerjavító is lenne köztünk, sok gyereknek problémája akad a hangszerrel. Persze ez már igen-igen részletkérdés (*Bátor 1994. júl.-aug.*) De a tábor szervezői a részletekre is nagyon ügyelnek, s valószínűleg ez a kívánság is meghallgatásra talál.

1995. forró nyarán a zenés múzeumi tárlatmegnyitó után, a minorita templom falai között felcsendülő Himnusz hangjai jelzik, az idén is elérkezett a Zenei Fesztivál ideje. A megnyitóbeszéd vendégköszöntő meleg szavai után következett az első meglepetés. Műsorváltozás történt A „beugrást” vállaló művészek: **Andrássy Pál**, **Kostyál Kálmán**, **Konrád György** s az **ifjú Rózsa Richárd**, Haydn d-moll vonósnégyesét adták elő. Varázslatos játékuk, a muzsika szépsége betöltötte a templomot. Az oltárok faragott szentjei talán szívesebben viselték szenvedésüket. Épp úgy, mint néhány nappal később a **Kovács Dénes** és **Szenhelyi Judit** kamaraestjének felcsendülő hangjainál. Játékuk nyomán valami különös, meghatározható érzés kerített hatalmába. Mint akit elvarázsolt valami földöntúli hatalom. A muzsika kézenfogott és elvitt egy másik, a hétköznapi világból ragyogóbb világba. Ki tudja? Talán rég meghalt, a családi elbeszélések szerint több hangszeren is kiválóan játszó nagyapám állt mellettem azokban a percekben. Úgy éreztem a pillanat varázsának emléke örökké élni fog.

Az elhangzó művek előtt az évek óta jól bevált gyakorlatnak köszönhetően a zeneirodalomban kevésbé jártas hallgatóknak **Körber Tivadar** okos útmutatója segített tájékozódni. Az est vendégművészei a Németországban élő **Midori Goto** hegedűművész és férje **Hans-Jürgen Schicht** gordon-

kaművész voltak, akik Kodály Zoltán Duó hegedűre és gordonkára című művét adták elő nagy sikerrel.

Másnap reggel a **Kostyál Kálmán** vezette kamarazenekar próbájára kukkantottam be. Megérkezésemkor épp elkezdődött Mozart C-dúr concertónéjának próbája. A jóhangulatú társaságot a tanár úr tréfás instrukciói irányították. Nagy élmény volt a hangversenyen újra hallani a próbált darabot, látni a tanárok és diákok arcát, egy-egy darab előadása közben és után. A jól megválasztott darabok nagy közönségsikert arattak. Körber Tivadar kalauzolásával zenét tanuló 10 éves kislányom a késői időpont ellenére szinte elbűvölve élte bele magát az felcsendülő tételek világába. Hol édesapjával, hol velem közölve a gyermeki fantáziájában megelevenedő képeket. Mi ez, ha nem a muzsika diadala? Az itt folyó munka mérhető eredménye.

Most amikor e sorokat írom, a múzeum ódon termeit betölti a muzsika. A lovagteremben és a képtárban zajlik a Weiner Leo Nemzetközi Hangszeres Verseny. Minden évben ismétlődő esemény ez nálunk. A verseny előtti napokban lázas készülődés kezdődik. Diákok és tanárok érkeznek a helyszínre gyakorolni. A rendezők szállítják a versenyhez szükséges kellékeket. A verseny napján ünnepi díszbe öltözött fiatal muzsikusok töltik meg a házat. Társaik a termekben ill. a folyosókon hallgatják a produkciókat.

Nagy jelentőségű volt a tábor életében, hogy az idén először „a határt is átlépte a zene, hiszen pénteken a vállajcsanálási határátkelőhelyen keresztül Nagykárolyba utazott a zenei tábor zenekara. A határátlépés nemcsak szimbolikus volt, azt a célt is szolgálta, hogy bebizonyítsa, ennek az átkelő helynek van létjogosultsága...”. (*Kelet-Magyarország* 1995. július 31. hétfő)

Mire ez a munka megjelenik a Tábor 20. születésnapját fogja ünnepelni. Befejezésül álljanak itt méltatásként, erőt és hitet adó mementóként **Petrovics Emil** kiváló zeneszerző és egyetemi tanár záróbeszédének sorai.

„ Mi ugyanis, akik szeretjük, ismerjük, érezzük a zenét, akik műveljük, előadjuk, életre keltjük a kottafejekben rögzített dallamokat, ritmusokat, harmóniákat, mi egy csodálatos társaságnak vagyunk tagjai. Nincs tagkönyvünk, nem fizetünk tagdíjat, nem titkolódzunk, nincsenek ellenségeink (!?), nem szavazófülkében tesznek tanúságot mellettünk. Önként és

szabad elhatározásból hallgatnak meg bennünket, még fizetni is érte, néha sokat, néha keveset, csakhogy részesülhessenek abból a gyönyörűségből, amit a muzsika, Bach, Mozart, Bartók adott a világnak, s amit mi, akik a zeneművészetet választottuk hivatásul, meg tudnak szólaltatni.

A Nyírbátori Nemzetközi Ifjúsági Zenei Tábor is azt szolgálja, hogy a fiatal művészek és művészjelöltek a tapasztalt mesterektől tanulják meg jobban eljátszani, világosan értelmezni, élvezhetően és hatásosan életre kelteni a nagy zeneszerzők remekműveit. Az elmúlt hetek minden napját, óráját zenével töltötték, kezüket, értelmüket és szívüket a megoldások keresésére és megtalálására fordították, figyeltek önmagukra és a társakra, s ismét kiderült, a zene a legfontosabb dolog a világon. Még akkor is, ha ezt a mai világot betölti a keserűség, az egymás meg nem értése, az önzés és a halált hozó gyűlölet.

A mi együttlétünk, a nyírbátori zenei tábor ellene kiált mindennek. Tanulásunkkal, hivatásunkkal, munkánkkal a szépet, a szelidséget, s mindennek előtt a szeretetet hirdetjük hangversenyteremben, templomban, a tanórákon s a versenyek idején.

Ha két, vagy több tucatnyi muzsikus együtt játszik, mindent beleadva önmagából, s rendületlenül figyelve a másokra, akkor jön létre a szépség és a szeretet társasága, az a közösség, amely képes vigaszt nyújtani az elgyötört emberiségnek, mindazoknak, akik meghallják a muzsika gyönyörűségét és üzenetét.

Ezt a gondolatot szolgálja több évtizede ez a tábor. Hálával gondolunk mindazokra, akik kitalálták, megtervezték és életre keltették az álmot, azokra, akik lehetővé tették, hogy a különböző nyelven beszélő fiatalok a zene szellemében válhassanak azonos érzelmeket, gondolatokat és szépségeket tolmácsoló társasággá.

Hálásak vagyunk Nyírbátor városának, azért, hogy figyelemmel és kíváncsisággal vették körül a tábor életét és munkáját. Ezért, mert tapsoltak, és hogy örülhettünk a sikernek. Annak a sikernek is, amit a zenekarok produkciója hozott a zenekar talán a legideálisabb emberi közösség: olyan fizikai, szellemi együtt munkálkodás, amelynek egyetlen célja a szépség újratemtése, a gyönyörködtetés, az élményszerzés. Táborozásunknak is ez a ki nem mondott, de természetes

és parancsoló célja. Ez volt, és ez lesz. ha még lesz tábor egyáltalán. Én mélységesen hiszem, hogy lesz. (Petrovics Emil zeneszerző, egyetemi tanár beszéde 1993. Kelet-Magyarország)

Úgy legyen!

A tábor munkájában résztvevő tanárok névsora:

- Acsay Gabriella - zongora 1991, 1992, 1993, 1995
Ádám Károly - gordonka 1977, 1978, 1979, 1980, 1981, 1982, 1983, 1984, 1985, 1986, 1987, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995
Andrássy Pál - hegedű 1995
Bakki József - zongora 1979, 1980, 1981,
Balázs Tatjana - hegedű 1987
Bársony László - brácsa 1977, 1978
Bodnár László - zongora 1982, 1983,
Bortliceck, Jiri - gordon (Csehszlovákia) 1986, 1987, 1988, 1989,
Bronyin, Volodár Petrovics - hegedű (Szovjetunió)1977
Décsi Zsuzsanna - brácsa 1990, 1991, 1992
Déri András - karnagy 1991, 1992
Devich Sándor - hegedű 1984
Engstrom Howard - trombita (Kanada) 1988,1989
Fülemile Tibor - fagott 1984, 1985,1986, 1987
Gábor József - zongora 1978, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995
Gajdamovics, Tatjana - hegedű (Szovjetunió)1987
Gál Károly - hegedű 1981
Gál Tamás - karnagy 1987
Gossza Varvara Nyikolajevna - zongora (Szovjetunió) 1985, 1986
Goto, Midori - hegedű (Németország) 1995
Gyermán István - hegedű 1978, 1979, 1980, 1981, 1988, 1989
Gyökér Gabriella - zongora 1992, 1995
Halász Ferenc - hegedű 1986, 1987, 1989, 1990
Hennel András - zongora 1986
Horváth László - klarinét 1982, 1983
Irmay Kálmán - zongora 1982, 1984
Jahn, Dieter - hegedű (NDK) 1987,1989, 1990, 1991,1992, 1993, 1994, 1995
Jancovics Antal - karmester 1977, 1978, 1979, 1980, 1981, 1982
Joó Árpád - karnagy (Kanada) 1985, 1986, 1987
Kaliga, Herbert - zongora (NDK) 1985
Kallainé Gutscher Ágnes -zongora 1993, 1994

Kammerer András - trombita 1979, 1980, 1981, 1982, 1983,
 1984, 1985, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995
 Kapás Géza - hegedű 1978, 1979
 Kárpáti Iván - zongora 1979, 1980, 1981
 Kedves Tamás - gordonka 1983, 1984, 1985, 1986, 1987,
 1988
 Keller András - hegedű 1987
 Kemény János - oboa 1988, 1989, 1990
 Keresztfalvy Gizella - gordon 1990, 1991, 1992, 1993, 1994,
 1995
 Kertész Ferenc - brácsa 1979
 Király Márta - zongora 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995
 Kiss András - hegedű 1993
 Kiss Vilmos Péter - hegedű 1982, 1983, 1984, 1985, 1986,
 Knorr, Heinz - tudományos kutató (NDK) 1984
 Kocsis Albert - hegedű 1978, 1979
 Konrád György - brácsa 1993, 1993, 1995
 Kostyál Kálmán - hegedű 1993, 1994, 1995
 Kóté László - hegedű 1988
 Kovács Dénes - hegedű 1983, 1984, 1985, 1986, 1987, 1988,
 1989, 1991, 1992, 1993, 1994
 Kovács János - karnagy 1984, 1995
 Kovács László - karnagy 1991, 1992, 1993, 1994, 1995
 Kunakov, Szergej Mitrifanovics -hegedű (Szovjetunió) 1984,
 1985, 1986
 Kurtág György - zeneszerző 1977
 Kurtág Márta - zongora 1977
 Lenkey Csaba - hegedű 1982, 1983
 Ljudmila Szlavjánova Jurena - vonós kamarazene 1988
 Malinin, Vladimir - hegedű (Szovjetunió) 1982
 Martos László - karnagy 1987
 Matuz István - fafűvós 1982
 Medveczky Ádám -karnagy 1983
 Midori, Goto - hegedű 1994, 1995
 Nádor György 1977, 1978
 Nagy Gábor - zongora 1979, 1980, 1981, 1982, 1983, 1984,
 1985, 1986,, 1987, 1988, 1989, 1990
 Nagy Olivér, zenetudós, zeneelmélet tanár 1977
 Nagy Sándor - brácsa 1980, 1981, 1983
 Nemes Ferenc - fagott 1978, 1979, 1980, 1981
 Novák József - klarinét 1991, 1992, 1993, 1994

Oehl, Joseph (Németország) 1991
 Olajos Gyögy - fagottművész 1995
 Papp Sándor - brácsa 1982, 1984
 Perényi Eszter - hegedű 1977, 1988
 Ruha István - hegedű (Románia) 1977, 1978, 1980, 1981, 1982
 Sarkady Katalin - zongora 1994, 1995
 Saru Károly - gordon 1981, 1982, 1983, 1984, 1985
 Schmahl, Gustav - hegedű (NDK) 1984, 1985
 Schmidt Eleonóra - zongora 1988
 Simon Izabella - zongora 1991, 1992
 Szabadi Vilmos - hegedű 1991, 1992, 1993, 1994, 1995
 Szabó Csilla - zongora 1983, 1984, 1985, 1986
 Szabó Teréz - zongora 1982
 Szabóky Márta - zongora 1977
 Szenthelyi Judit - zongora 1978, 1980, 1981, 1982, 1983, 1984, 1985, 1986, 1987, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995
 Szenthelyi Miklós - hegedű 1980, 1981, 1982, 1983, 1985,
 Sznyitkovszkij, Szemjon - hegedű CCCP 1978, 1979
 T. Hunyadi Viktória - zongora 1978, 1979
 Tóth Kinga - hegedű 1994, 1995
 Tóth Lajos - hegedű (Ungvár) 1990
 Török Géza - karnagy 1982, 1983, 1986, 1988, 1989,
 Tözsér Dániel - fafúvós 1982
 Tripolszki Teréz - hegedű 1991, 1992
 Uta Vincze - brácsa (Drezda) 1990
 Vajda József - fagott 1995
 Vass Ágnes - hegedű 1978, 1979, 1980, 1981, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992
 Vincze István - kürt (NDK) 1986, 1987, 1988, 1989, 1990
 Vogel Gáspár - gordon 1977, 1978, 1979, 1980
 Vojtova, Olga Leonyidova (Szovjetunió) 1987
 Welter, Horst karnagy (NSZK) 1984
 Weninger Richárd - vonós kamarazene 1981, 1982
 Wollmann Mira - zongora 1988, 1989, 1990
 Zindler, Joachim - brácsa (NDK) 1986, 1987, 1988, 1989

Előadók:

Bárdos Kornél dr.
Dám László dr.
Eugene Cramer (Kanada)
Falvy Zoltán dr.
Nagy Olivér
Németh Rudolf
Simmelweis Tibor
Ujfalussy József fdr.
Zdenek Pololanik (Csehszlovákia)

Előadott művek

1977.

W.Byrd: Fantázia
A.Scarlatti: La Rosaura-Symphonia
Lully: Armida-Overture
Banchieri: Fantáziák
Corelli: Karácsonyi concerto grosso
Handell: F-dur concerto grosso (op.6.No.2.)
Vivaldi: Két-Három-Négyhegedűs verseny
A négy évszak
a - moll hegedűverseny
A „Kedvenc” hegedűverseny

1978.

Mozart: Simfonia Concertante heg. br.
A-dur, G-dur hegedűverseny
Haydn: D-dur csellóverseny
Stamitz: Brácsaverseny
Beethoven: Karfantázia
Hegedűverseny
VII. Szimfónia
Két Románc

1979.

Mendelssohn:	Hegedűverseny
Brahms:	Hegedűverseny A-dur szerenád
Schubert:	G-dur mise
Csajkovszkij:	Vonósszerenád

1980.

Hacsaturján:	Hegedűverseny
Weiner:	I. Divertimento
Kodály:	Galántai táncok Budavári Te Deum

1981

Bach:	d-moll hegedűverseny
Bach:	a-moll hegedűverseny
Bach:	4. Brandenburgi verseny
Bach:	5. Brandenburgi verseny
Vivaldi:	Glória
Vivaldi:	h-moll négyhegedűs verseny
Handel:	Vizizene
Paganini:	d-dúr hegedűverseny

1982

Pergolesi:	Stabat Mater
Brahms:	a-moll kettősverseny hegedűre és gordonkára Op.102.

1983

Vivaldi:	A négy évszak
Bach:	d-dúr szvit
Haydn:	d-dúr csellóverseny
Mozart:	a-dur szimfónia (102.)
Verdi:	Sziciliai vecsernye nyitány
Brahms:	IV. szimfónia
Wagner:	Nürnbergi mesterdalnokok nyitány
Liszt:	Les Preludes

Csajkovszkij: Hegedűverseny

1984

- Bach: a-moll hegedűverseny
Vivaldi: Versenymű három hegedűre
Handel: Vízi zene
Mozart: Sinfonia concertante (K.364 heg.-vla.)
Beethoven: d-dúr hegedűverseny (op. 61.)
Berlioz: Három tétel a „Faust elkárhozása c. drámai legendából”
Csajkovszkij: Rómeó és Júlia nyitányfantázia
Mendelssohn: V. „Reformáció Szimfónia”
(op.107.)

1985

- Corelli: g-moll karácsonyi concerto grosso
J.S. Bach: V. Brandenburgi verseny
J.S. Bach: E-dúr hegedűverseny
J.S. Bach: d-moll kéthegedűs verseny
Handel: Tűzijáték zene
Boccherini: gordonkaverseny
Beethoven: IX. Szimfónia
Mendelssohn: e-moll hegedűverseny

1986

- Christian Bach: D-dúr szimfónia
Handel: F-dúr concerto grosso (op. 6-ból)
Vivaldi: c-moll gordonkaverseny
Vivaldi: d-moll concerto grosso (op. 3-ból)
Haydn: „Búcsú” - szimfónia
Samuel Barber: Adagio
Brahms: D-dúr hegedűverseny
Verdi: Requiem
Liszt: Lcs Preludes

1987

- Program:
Bach: É-dúr hegedűverseny

Beethoven:	D-dúr hegedűverseny
Haydn:	La Passione Szimfónia
Mozart:	III. kürtverseny (Esz-dúr)
Csajkovszkij:	V. szimfónia
Borogyin:	Poloveci táncok
R. Trauss:	Metamorphosen
Handel:	F-dúr vizizene szvit. Ez eredetileg nem szerepelt a programban.

1988

Albinoni:	adagio
Bach:	Air a III.(d-dúr) szvitből BWV 1068
Beethoven:	Karfantázia
Biber:	A csata
Cimarosa:	C-dúr oboaverseny
Erkel:	Hunyadi László-nyitány
Hummel:	Esz-dúr trombitaverseny
Kodály:	Galántai táncok
Mozart:	Falusi muzsikások
Mozart:	A-dúr szimfónia K.201
Ifj.J.Strauss:	Kék Duna keringő
Ifj. Johann Strauss:	Terefere-Polka
Suppé:	Könnyűlovassági induló-nyitány

1989

Christian Bach:	D-dúr szimfónia
J.S. Bach:	d-moll versenymű két hegedűre
Kodály:	Intermezzo a Hány János c. daljátékból
Beethoven:	F-dúr románc
Boccherini:	B-dúr gordonkaverseny
Bruch:	g-moll hegedűverseny
Csajkovszkij:	Rómeó és Júlia-nyitányfantázia
Mozart:	Kis éji zene
Mozart:	g-moll szimfónia K. 183.
Rossini:	Tell Vilmos -nyitány
Schubert:	VII.,(C-dúr) szimfónia
J.Strauss:	Császár keringő

1990

Mozart: g-moll szimfónia K.550
Vivaldi: A négy évszak- Ősz, Tél
Csajkovszkij: Vonósszerenád
Beethoven: Leonóra - nyitány
Wagner A nürnbergi mesterdalnokok, előjáték
Berlióz: Rákóczi- induló
Suppé: Költő és paraszt, nyitány
Brahms: Magyar táncok No.1. és 5.
Brahms: Változatok egy Haydn- témára

1991

Haydn: C-dúr hegedűverseny
Mozart: Don Juan nyitány
Mozart: A-dúr hegedűverseny
Mozart: D-dúr (K.504.) „Prágai” szimfónia
Mozart: Varázsfuvola nyitány
Erkel: Ünnepi nyitány
Franck: d-moll szimfónia
Liszt: Les Preludes

1992

Barber: Adagió
Véber: Oberon nyitány
Mendelsohn: e-mol hegedűverseny
Beethoven: VII. Szimfónia
Vivaldi: d.mol kettős hegedűverseny
Verdi: Requiem
Orbán György: G-dúr hegedűverseny

1993

J.S. Bach: E-dúr hegedűverseny
Corelli: g-moll Karácsonyi Concerto Grosso
Mozart : A-dúr szimfónia(201)
Mendelssohn: d-moll hegedűverseny

Paganini: h-moll hegedűverseny
(No. 2. op. 7.)
Wagner: „Tannhauser” - nyitány
Berlioz: Rákóczi induló
Weiner: Concertino (op. 15.)
Kodály : Budavári Te Deum

1994

Berlioz: Rákóczi - induló
Britten: Variációk és fúga egy Purcell - témára
Csajkovszkij: D-dúr hegedűverseny Op. 35.
Dvorák : Vonósszerenád É-dúr, Op. 22.
Mozart: G-dúr hegedűverseny K. 216
Mozart: Sinfonia concertante (hegedű-brácsa)
Muszorgszkij-Ravel: Egy kiállítás képei
Ravel: Pavane egy elhunyt infánsnő emlékezetére
Weiner Leó: Pasztorál, fantázia és fúga

1995

Berlioz: Rákóczi-induló
Beethoven: D-dúr hegedűverseny (Op.61.)
Dvorák: „Újvilág” -szimfónia (e-moll Op. 95.)
Beach: III. brandenburgi verseny
Weiner: II. divertimento (Op. 24)
Mozart: B-dúr hegedűverseny (K. 207)
Mendelssohn: C- dúr vonósszimfónia
Verdi: Nabucco - nyitány
Mozart: C-dúr concertone (K. 190)

Támogatók

Művelődési és Közoktatási Minisztérium,
Weiner Leó Alapítvány,
a Magyar Hitelbank Művészeti Alapítványa,
a Szerzői Jogvédő Hivatal ARTISJUS Alapítványa,
a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Közgyűlés Közoktatási és
Közművelődési Bizottsága,

ALKOTÓHÁZ, KÉPZŐMŰVÉSZETI ÉS TÜZZOMÁNC STÚDIÓ

Nyírbátor képzőművészeti neveléséből jelentősen kivesszik részüket a közművelődési intézmények. Immár 25 éve annak, hogy a Művelődési Központ a Zenei Napok szervezési, és rendezési feladatai mellett a vizuális nevelés fontosságára is felfigyelt. Első lépésként olyan szakköröket szervezett ahol a különböző korcsoportba tartozó résztvevők az alkotó munka megismerésétől, az alkotási folyamat befejezéséig szakemberek segítségével tevékenykedhettek. A munka először egy iskola épületben indult meg, ahol több tanterem összenyitásával ideális műtermet hozta létre. Ez az épület a Bajcsy - Zsilinszky úti két tantermes iskola volt ahol az alkotóházat is kialakították, amely néhány éve a Szentvér utcai egykori kollégium helyén talált új otthonra.

Különös szerepet szánt a város az alkotóháznak. Kezdetben megyénk és Hajdú megye képzőművészei töltöttek el itt egy-két hónapot, alkottak nyugodt körülmények között, s közben résztvettek a város közművelődési, kulturális életében. Kiállításokat rendeztek, munkás-művész találkozókát szerveztek, s legtöbb résztvevő saját művével járult hozzá egy városi galéria alapjainak megteremtéséhez, ami sajnos mind a mai napig nem jött létre. Ám mégis, az itt töltött napokban kialakult jókapcsolatok eredményeként Tinódi Lantos Sebestyén, Kodály Zoltán, Liszt Ferenc, Bethlen Gábor szobrokkal gazdagodott a város. A képzőművészet és zene szoros kapcsolatát reprezentálja az a páratlan értékű éremsorozat, amelynek az idén immár 30-dik darabja is elkészült. Alkotói között az ország legnevesebb érem készítőit találjuk, mint például **Gáti Gábor, Kiss György, Tóth Sándor, Ligeti Erika, Borsos Miklós, Asszonyi Tamás**. A hazai művészen kívül a későbbi években Zentáról, Husztról, Kassáról, Nagybányáról is érkeztek városunkba alkotók, sőt megfordultak az alkotóházban svéd, holland, angol, finn, francia, vietnámi vendégművészek is.

Az intézmény falai között működik a pedagógusok rajztanári stúdiója, az ifjúsági kör, három gyerekszakkör, s a nyári alkotótelep, amelynek rajztanárok és az ifjúsági kör néhány tagja a résztvevője.

A Nyírbátori Képzőművészeti Stúdió 1970-ben alakult. A képzőművészeti szakkörök 1971 januárjától működnek, melyek három korosztályra fordítják törődésüket. Az egyik az általános iskolásokat fogja össze, a 14-20 évesek alkotják az ifjúsági kört, ahol már egy speciális feladat is megjelenik a felvételi vizsgákra való felkészítést illetően. A harmadik a felnőtt pedagógus kör, ahol már nem szentírás, hogy csak rajz szakos tartozhat ide. A szakmai munkát a felnőtt csoportokban főiskolai tanárok irányítják. Állandó műfajokat művelnek: rajz, festés, linómetszés, rézkarckészítés és zománcozás. A műhelyeik 1972-től képesek a sokszorosító grafikai feladatok kivitelezésére.

Makrai Zsuzsa, a stúdió vezetője szívesen emlékszik vissza a kezdetekre: „A pedagóguskörrel kezdődött 1971-ben. Én 1970-ben kerültem a művelődési központhoz, előtte öt évig tanítottam Nyírmihálydiban. Elvégeztem a rajz szakot félig Egerben, félig Nyíregyházán. Tizennyolcan végeztünk levelezőn és köztünk vetődött fel a gondolat: ne széledjünk szét egészen, időnként találkozzunk, dolgozzunk együtt. 1971-ben rendeztük az első alkotótalálkozást Nyírvasváriban, meglehetősen kezdetleges körülmények között, de annál nagyobb lelkesedéssel. A vaságytól az élelemig mindent mi vittünk a helyszínre.” Azóta nagyot változott a minden évben megrendezett alkotótalálkozás: a balkányi tanyai kollégiumban kiváló körülmények között dolgozhatnak nyáron a rajztanárok. Alaposan megnövekedett a stúdió is, hiszen a pedagóguskör után megalakították az ifjúságit, majd a gyerekköröket is. Kezdetben **Horváth János** festőművész irányította a munkát, később **Lakatos József** egy évig, majd három esztendőig **Tenk László** 1975 ősze óta pedig **Bodó Károly** festőművész és **Szabó László** grafikusművész vezeti a „nagyok” köreit. Makrai Zsuzsa pedig a gyerekekét....A rajztanárok stúdiójában elsősorban a szemlélet formálása, a kísérletező kedv élesztése, kiélésének lehetősége a leglényegesebb! Az, hogy új technikákat ismerhetnek meg, gyakorolhatnak, állandóan fejleszthetik magukat. Egy apró példa arra, milyen kisugárzó hatása lehet ennek: amikor itt lehetőséget kaptak a linómetszésre, sokan nyomban elkezdték otthon, az iskolájukban is - és a gyerekek is megtanulták, megszerették. Mindezek mellett persze az is cél, hogy segítsük azokat, akik tehetségben ambícióban többre képesek.

Nem unatkozó rajztanárok gyülekezete hát a stúdió: rendszeres munka folyik, olykor kemény vitákban kritizálják egymás grafikáit, festményeit - és a fő szabályhoz tartja magát mindenki: sértődésről szó sem lehet....

Körülbelül nyolcvan gyerek tagja a csoportoknak, 7 éves és 14 éves egyaránt van közöttük. Makrai Zsuzsa körbemutat a műterem falain, a több tucatnyi színes gyermekrajzon el-elkalandozik a szem, gyönyörködik a játékos, vidám metszetekben, krétarajzokban. Valóságos mesevilág elevenedik meg: ott van a kiskakas a gyémánt félkrajccárral, az óriás, a sárkány, vagy a királyfi...

A programunkban szerepel tárgyak rajzolása-festése, élmények papírra vetése vagy linóleumba metszése, különféle technikák megismerése egyaránt. A legkedveltebb foglalatosságunk azonban a népmese-, népdal - illusztrációk készítése - itt szabadon szárnyalhat a gyerekek fantáziája, irodalmi hősöket alkothatnak az általuk elképzelt külsővel, játszadózhatnak a formákkal, színekkel." (*Tarnavölgyi György Kelet-Magyarország 1978.*)

A nyári telepeken olyan rangos szakemberek tartottak előadásokat, mint **Balogh Jenő** és **Xantus Gyula** (Képző és Iparművészeti Főiskola Budapest) **Székácsné Vida Mária** (ELTE, Budapest) **Lantos Ferenc** (képzőművész Pécs), **Csete György** (építész), **Konok Tamás** (festőművész), **Bánszki Pál** (művészettörténész), **Dám László** (etnográfus) és az utóbbi években a nem rég elhunyt **Dr. Bacsóka Pál** (püspöki helynök, Máriapócs).

Az alkotóházban végzett munka eredményei igen korán megmutatkoztak. **Makrai Zsuzsa** emlékeiben az 1974. februárjában Nyíregyházán, a megyében elsőként megrendezett önálló gyermekrajz kiállításuk sikere mindmáig elevenen él. 1977-ben a Magyar Hírlap már a következőkről tudósíthatta a közönséget „Három nemzedéket tanítanak, nevelnek tehát a szépre, a látás művészetére. S hogy ez lehetséges, eredményesen megoldható feladat: az eddigi hét esztendő sok-sok eseménye, véleménye, díjazása is igazolja. Eddig éppen ötven tárlaton mutatkoztak be városukban, megyéjükben, az országban- és külföldön.... Az országos minősítő rendszerben a legmagasabb szintet érték el. A gyermekmunkákat a prágai Fantázia Biennálén, Lisszabonban és az indiai Shankorban egyaránt elismeréssel illették..." (*Szöke Sándor: Nyírségi ál-*

mok képekben). Díjakat szereztek még, az ifjúsági csoportok és a rajztanárok Országos Amatőr Képző-, és Iparművészeti Pályázatán. - 1978-ban, Tatán 1984-ben, Ózdon 1986-ban, Kecskeméten 1988-ban és Szolnokon 1993-ban. Ma már örömmel számolhatnak be róla, hogy az innen induló fiatalok között már több rajztanár is található.

Munkájuk eredményességét jelzik a Debrecenben, Tokajban, Szombathelyen és Sopronban, Sárospatakon, Miskolcon, Hatvanban, Gyomaendrődön, Tiszafüreden, Szekszárdon megrendezett kiállításai is. A stúdióban készült alkotásokból azóta is évente legalább 5 kiállítást rendeznek, ahol a gyerekek is bemutathatják munkáikat.

A stúdió tagjai 1982-től ismerkednek a tűzzománc technikával. Ekkor sikerült ugyanis megteremteni a tűzzománc technikai feltételeit. Ezt jelentős társadalmi összefogással érték el (égetőkemence beszerzése, a három fázisú áram bevezetése, lemezek, ötvös szerszámok beszerzése). Kiemelkedő szerepet játszott e munkában a Csepel Művek Nyírbátori Gyáregysége. Tekintettel arra, hogy ez a legösszetettebb műfaj, itt már biztos rajzi tudásra van szükség, és kompozíciós készségre, a színvázlatok készítésére készség szinten. S mindezen felül külön meg kell birkózni az anyaggal. Ugyan receptek vannak, de ajánlatos minden zománccsüveget mindenkinek megismerni. Ahhoz pedig, hogy valaki létre tudjon hozni egy igazán zománccsüveget, legalább négy-öt esztendő műhelymunkára van szükség.

A műhely felszerelése már tíz éve gazdagszik. A elszerelésen és alapanyagokon kívül azonban nagyon fontos, hogy mindig legyen olyan művészeti vezető is, akitől a technikai, szakmai fogásokat a legmagasabb szinten lehet elsajátítani. Minden héten két három délután tartanak a gyermekszakkörök, és szombatonként jön az ifjúsági és a felnőtt csapat, reggel nyolc órától este hatig, attól függően, meddig húzódnak el a munkák.

A tűzzománc stúdió közössége több megyéből szerveződött. Döntő részben pedagógusok, közülük többen alapítói voltak a képzőművészeti stúdióknak is. Munkájuk rangját, tekintélyét jelzik elismeréseik: 1976-ban Kiváló Együttes, 1980-ban Szocialista Kultúráért kitüntetés, 1986-ban ismét kiváló együttes és 1990-ben a Pro Urbe-díj, 1993-ban pedig a Lakitelek Alapítványi díj.

A stúdió fejlődése érdekében talán a legnehezebb feladat volt megszerezni és megtartani a legalkalmasabb művészeti vezetőt. 1987 nyarán **Morelli Edit** festőművész lett a tűzzománc stúdió nyári telepének irányítója, aki a hazai zománcművészet meghatározó egyénisége. Következetes pedagógiai munkával zománc-technikai iskolát indított be. A közösségi szemléletet úgy alakítja, hogy benne megőrzi az egyéni alkotói világot. Az alkotótelep célja a tűzzománc technika adta lehetőségeken keresztül a résztvevők rajzi felkészültségének, esztétikai és vizuális igényességének fejlesztése. A telep lehetővé teszi a művesebb, idő-, és eszközigényesebb technikák kipróbálását és megteremti az elmélyült munka feltételeit. A résztvevőkkel való egyéni foglalkozás és egyenkénti munkaterv biztosítja a telepen folyó munka sokszínűségét.

1990-ben ünnepelte a Nyírbátori Képzőművészeti Stúdió fennállásának 20. évfordulóját. Ebből az alkalomból kiállítást rendeztek a Báthori István Múzeumban. A kiállítást a kiváló művészettörténész, **Papp Gábor** a következő gondolatokkal nyitotta meg:

„Tisztességes teljesítményekre van szükség azért, hogy biztos alapozása legyen a nemzeti kultúrának! A magyar kultúrának pontosan ez a sziklaszilárd alépítménye hiányzik. Tehát azok a megalapozott eredmények, amelyek egy-egy műben vagy egy-egy alkotó tekintetében nem pályáznak világhírnévre, de arra igenis pályáznak, hogy egy kisebb vagy nagyobb közösség ízlését csiszolják, építsék ott, ahol még egyáltalán nem alakult ki és finomítsák ott, ahol már vannak kezdetei...

Egy ilyen közösség a mai „földrengéses világban” a legszebb példák közé tartozik arra nézve, hogyan lehet megmaradni... Én azt hiszem, hogy akikben volt annyi erő, hit, kitartás, hogy a legnehezebb időkben létre tudták hozni ezt a kis közösséget, azokban lesz annyi erő és meggyőződés, hogy környezetükben el is tudják terjeszteni ezt a hitet, és nem fog főlészárolódni ennek a néhány évtizednek az igazán marandó értéke!”

Bízunk abban, hogy valóban így lesz, és akkor a Makrai Zsuzsa vezette kis közösség még nagyon sok élménnyel fog bennünket gazdagítani! (Zenei Lapok 1991. Tűzzománc Stúdió)

Elérkezett az idő, amikor a munkák olyan színvonalat értek el, amely a külföldi bemutatkozást is lehetővé tette. Sikeresek voltak az Ungváron, Rzeszowban, Pozsonyban, Bonnevilleben, Stuttgartban, Párizsban, Bécsben és Prágában rendezett kiállításai. Ez utóbbiak elsősorban tűzzománc kiállítások voltak. Egyik ilyen kiállításuk előkészületeiről 1993-ban Makrai Zsuzsa így nyilatkozott: „Körülbelül 400 elkészült munkáról számolhatunk be. Persze, hogy ebből hány lesz kiállításra alkalmas, azt majd az évvégi zsűrizés dönti el. A Magyar Művelődési Intézet Kortárs Művészetek Osztálya tervbe vette, hogy idén ősszel a magyarországi zománcképekből kiállításokat szervez Stuttgartban, Párizsban és más európai nagyvárosokban. Ilyen értelemben a Nyírbátori alkotótáborból is több zománckép kerül majd külföldi tárlatokra.”

A terv sikeresen meg is valósult, és a Nyírbátori Képzőművészeti Stúdió 1993-ban bemutatkozott Franciaországban.

Angyal Mária a Magyar Művelődési Intézet Kortárs Művészetek Osztályának osztályvezetője kinek meghatározó szerepe volt e rangos külföldi bemutatkozás megszervezésében a következőket mondta: „A S.C.O.R.E. egyesület meghívásának köszönhető a „vendégszereplés”. Intézetünket - a magyar amatőr képzőművészet bemutatására kérték fel. Ezen belül került sor a Nyírbátoriak bemutatkozására is. Franciaországban két helyen is rendezhettünk kiállítást. Április 8-23 között Bonneville-ben április 24-től két hétig La Roche városában. Mindkét helyen óriási volt az érdeklődés. A látogatók száma mindkét helyen meghaladta a 70.000 főt, ami magyarországi viszonylatban szinte elképzelhetetlennek tűnik.”

A hazai szakemberek egybehangzó véleménye szerint amatőr szinten nincs a Nyírbátori Képzőművészeti Stúdióhoz fogható az országban. Mind a személyi feltételekben, mind felszereltségében a legjobb. Az 1993-as év talán az eddigi legsikeresebb éve ennek az alkotó közösségnek. A XV. Országos Amatőr Kiállításon a Stúdió, nagydíjat, Makrai Zsuzsa vezető, a zsűri díját nyerte el. (Bátor 1993. júl.-aug.)

Ezen a nyáron az intézményben működő gyermek rajzszakkörök résztvevői 1 hétig dolgozhattak a zománcműhelyben a *Nyírbátori Gyermek és Ifjúsági Zománctábor* keretében. Az itt készült legjobb alkotásokat 1995-ben mutatták be a Báthori István Múzeumban rendezett tárlatukon.

1994 nyarán a felnőttek táborában új művészeti vezető kezdte meg munkáját **Mayer Berta** budapesti festőművész személyében, aki a Kecskeméti Zománcművészeti Alkotótelepen szerzett tapasztalatokat a zománc műfajban. „A táborozók minden egyes tervet, elképzelést megbeszélnek a művészeti vezetővel, hogyan lehetne azt zománcban kivitelezni, vagy milyen sajátos technikai megoldást válasszanak a zománcon belül, mert ennek a műfajnak is számtalan kivitelezési lehetősége van. Évközben a korrigálást havonta egyszer szintén ő látja el, Budapestről jár le hozzánk, s Morelli Edit korábbi évekre terjedő munkáját folytatja. Ez azért fontos, mert a főváros messze van, de azok a szakemberek, akik ebben a műfajban a legjobbak és jó pedagógusok is, lehetőséget adnak nekünk is nagyra nőni a szakmában. Talán ennek köszönhető, hogy háromszor is sikerült a kiváló együttes címet elnyernünk, amit már ezentúl sajnos nem adományoznak. Egyre növekvő létszámunknak és eredményeinknek köszönhetően pedig függetlenné válhattunk a kulturális intézmények szakkörzeitől. Hosszú évek óta nagyon nyugalmas légkörben dolgozhattunk, mindenki maximális akarattal és szeretettel végezte a munkáját. Nem voltak személyes súrlódások, nem voltak látványos összeomlások, amely minden művészre valahol jellemző.

A sikerekhez hozzájárul az a példaértékű mecénatúra, hogy a város lehetőséget ad a nyugodt munkára az épület fenntartásával akkor, amikor a Művészeti Alap is megszűnteti a maga alkotóházait. Ezt reprezentálja a referencia termünk, ahol az elmúlt húsz év alatt itt megfordult hivatásos művészek által nekünk ajándékozott alkotások láthatók.” (Bátor, 1994. júl-aug.)

1995-ben újabb külföldi bemutatkozásra kerülhet sor. A *Tűzzománc, mint kép* a címe annak a tárlatnak, mely járja a távoli országokat, hírt ad a magyar művészetről. A kiállító hét művész közül négyen a Képzőművészeti Stúdió tagjai és ketten pedig, mint művészeti vezető és alkotóművész kötődnek a városhoz. Március 3-án és más német városokban, majd a Párizsi Magyar intézetben május 9-én kerül bemutatásra a tárlat. Utána Lille városa következik és Franciaországban egy-két olyan magyar intézet mutatja be a hatvan zománccot, akik egymásnak adják át ezt az anyagot. A kiállítás-sorozat gondolata a Magyar Művelődési Intézethez kötődik, melynek

jóvoltából Párizs után Svájc, majd Bécs következik az év második felében. Az út utolsó állomása Budapest. (Bátor 1995. április)

A munka tovább folytatódik, az alkotói tehetség és fantázia végtelen szárnyain haladnak, újabb és újabb sikerek felé.

SZÁRNYAS SÁRKÁNY HETE NEMZETKÖZI UTCASZÍNHÁZI FESZTIVÁL

1993-ban a Magyarországi Barokk Vigasságok keretében - a Nyírbátori Művelődési Központ - Nemzetközi Utcaszínházi Fesztivált rendezett. A háromnapos színes, változatos program - amelyet a nyíregyházi Bessenyei Színkör, a nyíregyházi Mesekert, a gyergyószentmiklósi FIGURA Stúdiószínház, a debreceni Alföld Színpad, a budapesti MÉG Színház, és a Vajdasági Tanyaszínház művészei biztosítottak igazi fesztiválhangulatot teremtett. A szokásos zenei alaprendezvényekhez társultak a barokk évenek eseményei, az utcaszínház, a népi kismesterségek bemutatója. Voltak továbbá kísérő programok, például népzenei, katonazenekari, vagy musical-előadások, amelyek szervezésével az volt a cél, hogy azokhoz a polgárokhoz is eljussanak, akik szívesen vesznek részt közös művelődési alkalmakon, azok is megtalálják a szórakozásukat, akiknek nem a komoly zene a világuk. Ahogy mondani szokták, nem két fillér, amit a város ilyenkor a kultúrára fordít. (*Baraksó Erzsébet: Nyírbátori jel a kultúra terképén Kelet-Magyarország 1993. július 23.*)

Barokk Nemzetközi Éve rendezvénysorozatban megvalósult fesztivál bizonyította életképességét. Az 1994. évi esemény az évenként tervezett fesztiválsorozatban az arculat megteremtésének és hosszú távú megalapozásának ideje volt. A fesztivál már első alkalommal is nagy közönséget vonzott jellegénél fogva, és aktívan kapcsolta be a városban, illetve régióban élő, alkotó értelmiséget, szinte valamennyi műfajban. Ennek az aktivitásnak kellett most keretet teremteni. A fesztivál helyszínéül szolgáló, az országban egyedülálló műemléki környezet is erre kötelezett, nem beszélve a jelentős turizmusról. A szervezők és a fellépő együttesek, szólisták az előző évihez képest szorosabb együttműködésbe kezdtek ennek a célnak a megvalósítása érdekében. A jelentős térbeépítéseket igénylő fesztiválhelyszín kialakítása és működtetése a különböző szakmák és vállalkozások képviselőit is nagy számban mozgósította.

A bemutatkozásnak része volt egy kiállítás, mely a június 25-i Szabadság Napi rendezvények keretében nyílt, ahol bemutatták a leendő fesztiválhelyszínt és ráhangolták a kö-

zönséget az aktív részvételre. Ezen alkalommal lehetőség teremtődött a szervezőkkel való személyes találkozásra is. (Bátor, 1994. júl.-aug.)

A megkérdezettek is jó véleménnyel voltak a rendezvényről. **Szilágyi Mária** a következőket mondta: „Az első pillanattól az utolsóig figyelemmel kísértem a Szárnyas Sárkány Hete programjait. Óriási élményt jelentett számomra. Engem már az is megfogott, ahogyan a Nyírbátoriak befogadták ezt a rendezvényt. Ez a csodálatos közönségháttér kevés helyen adatik meg. A fellépő színészek együttesek tudásuk legjavát nyújtották, és fantasztikus hangulatot teremtettek.

Emlékemben mindezek mellett megmaradnak Nyírbátor csodálatos műemlékei, és az itt élő emberek közvetlensége, kedvessége is.”(Bátor 1994. júl.-aug.)

Sivadó Sándor a Megyei Közművelődési Iroda vezetője így nyilatkozott: „Nagyon tetszett, hogy bár utcaszínházi fesztiválnak hirdetik a programot, ez annál szélesebb műfajkört érint. Egésszé komponált rendezvényt láttunk. A propagandáját is jónak tartom. Úgy érzem, hogy a város vezetői, és lakossága befogadta ezt, és ezt a fesztivál jövője szempontjából nagyon fontosnak tartom. A Szárnyas Sárkány Hete a megyében, de országosan is hiánypótló, jelentős rendezvény lett. Az elkövetkező években talán azon is lehetne gondolkodni, tekintettel a színvonalas programok bőségére, meg lehetne hosszabbítani az utcaszínházi fesztivál idejét.”(Bátor 1994. júl.-aug.)

A rendezvény bebizonyította létjogosultságát. A Szárnyas Sárkány Hete Nemzetközi Utcaszínház Fesztivál a magyarországi utcaszínházi formák legrangosabb bemutatkozási lehetősége. Minden évben növekszik a külföldi fellépők száma is, ami garancia arra, hogy egy- két éven belül a határokon túl is elismert fesztivál legyen. A rendezvény különlegessége, hogy a fesztiválhelyszín építészeti és funkcionális kereteit a mindenkor fellépők igényei szerint alakítja ki, ugyanakkor a közönségnek az ünnep egyéb találkozási lehetőségeit is igyekszik megteremteni (ökörsütés, népi játékok, mesterség-bemutatók, vásár, sárkány-eresztés)

A fesztivál hetének első felében tábor jelleggel együtt dolgoznak a helyi mesterségek képviselői és a színházak, egyrészt a helyszín ünnepi formáinak megépítésében, másrészt egy közös nagyszabású záróprodukció létrehozásában. A

fesztiválon kb. 30 meghívott csoport vesz részt, azonos arányban színháziak, bábosok, zenészek, és persze bemutatkoznak a helyi együttesek és az utánpótlást jelentő színiiskolások is.

A 1995. évi rendezvény lezárása után **Dózsa György** a következőképpen értékelte az eseményeket : - „A programsorozat létrehozásánál egyfajta városi ünnepet szerettünk volna teremteni, mely sokkal inkább hasonlít egy családi évforduló megünnepléséhez mint egy kulturális megmozduláshoz... A tér jól láthatóan a helyi lakosság találkozóhelyeként működött a három nap alatt. Ugyanakkor a hazai és külföldi "utcsók" szakmai találkozója, fesztiváligazgatók tapasztalatcseréje is volt ez a hét...Jövőre az 1100. év kapcsán még jobbat és jobban szeretnénk csinálni. A mostani csoportok mindegyike bejelentette részvételi szándékát, hiszen már rangot jelent itt fellépni.”

A legfiatalabb rendezvénnyel zárul a kulturális krónika. Megpróbáltam benne képet adni az elmúlt negyven esztendő eredményeiről. Sikerekről számolhattam be, amelyek kemény küzdelmek árán valósulhattak meg. Kemény küzdelmek, melyet kemény elszánt emberek vívtak a hatóságokkal és környezetükkel. Senki és semmi nem tudta őket eltéríteni a sors által kiszabott útról, Nyírbátor és az ország valamennyi polgárának szerencséjére.

A Szárnyas Sárkány Hete Nemzetközi Utcaszínház résztvevői

1994

Ciróka Bábszínház - Kecskemét
Echt Elior Együttes - Hannover
Első Magyar Tekerőzenekar - Budapest
Figura Stúdiószínház - Gyergyószentmiklós
Hattyúdal Színház - Budapest
L Embellie Színtársulat - Franciaország
Lopótök Színház - Mór
A Marosvásárhelyi Színi Kör
Maskarás Együttes - Kecskemét
A Nagyváradi Állami Színház Szigligeti
Társulata
ORT-IKI Bábegyüttes - Debrecen
Hökkentők - Kecskemét

Szent Kristóf Régizene Együttes - Budapest
Szép Stúdió - Debrecen
Vicenzó Cozzi római zászlóforgató
Vojtina bábegyüttes - Debrecen

A múzeumban Kínai papírsárkány kiállítás és vásár Xia Zhenguo vezetésével.

1995.

Maskarás Együttes - Kecskemét
Bóbita Bábszínház - Pécs
ORT-IKI Színház - Debrecen
Hökkentők - Budapest
Bartha Antal - Budapest
Szárnyak Színháza - Budapest
Teatr Prawdziwy - Lengyelország
Anton Anderle - Szlovákia
Formanok - Csehország
Frantisek Vitek Vera Ricarova - Csehország
Lopótök Színház - Mór
Multimédia Társaság - Budapest
Kemény Henrik - Budapest
Arvisura Színház - Budapest
Döbrei Dénes Hevér János - Vajdaság
PUCK Bábszínház - Kolozsvár
Vojtina - Debrecen
Szatmárnémeti Északi Színház -
Transzilvánia
Marosvásárhelyi Színművészeti Főiskola -
Transzilvánia
Echt Elior - Németország
Spilwut Együttes - Németország
Musica Historica Antiqua - Budapest
Szt. Kristóf Régizene Együttes - Budapest
Magyar Tekerőzenekar - Budapest
Buda Ádám - Szentendre
Bárdosi Ildikó - Debrecen
Kátai Zoltán - Mosonmagyaróvár
Szücs Miklós - Kunszentmiklós

KUNST UND TRADITION

Kulturelles Leben der Stadt Nyírbátor, in der zweiten Hälfte des 20. Jahrhunderts

(Zusammenfassung)

Im kulturellen Leben der Stadt Nyírbátor kann das Jahr 1996 erhebliche Jubiläumfeste aufweisen. Das museum „Báthori István“ ist 40 Jahre alt, im Jahre 1996 erleben die Nyírbátorer „Musiktage“ ihren dreissigsten Geburtstag, seinen zwanzigsten Geburtstag feiert das Internationale Lager für junge Streicher, vor 25 Jahren wurde das Haus für Scöpfer und das Studio der zeitgenössischen Zeitungsartikel, Berichte und Referate die Resultate der vergangenen vier Jahrzehnte zusammenfassen und zugleich denjenigen ein Denkmal setzen, die durch ihre Arbeiten dazu beitrugen, dass Nyírbátor zu einer Kulturkleinstadt werden kann.

Das Museum „Báthori István“

Den Gründungsplan des Museums „Báthori István“ hat sich vorerst der Pädagoge *Barnabás Szalontai* im Jahre 1952 ausgedacht. Er hat sich monatenlang über den Weg und die Art und Weise der Realisierung Gedanken gemacht. Die Kreisbehörden haben seine Vorstellung für richtig gehalten und ihm konkrete Unterstützung versprochen. Da wendete er sich an die Landeszentrale der Ungarischen Museen und beantragte eine Hilfeleistung, jedoch bekam er keine Unterstützung, denn die Stadt hatte bislang keine musealen Sammlungen.

So hat er vorläufig auf seinen Plan verzichtet. Nun im Sommer des Jahres 1953 wurden am Hauptplatz der Stadt Kanalisationsarbeiten und im Herbst desselben Jahres im Gymnasium Fundamentierungsarbeiten begonnen. Im Zuge der Arbeiten wurden Leopold-Taler, Steindenkmäler, Tongefäss- und Kaminenkachelscherben aus dem Mittelalter gefunden. Er hat oft die dort Arbeitenden besucht und hat jeden einzelnen Gegenstand sorgfältig sammelt. Er hatte schon neue Kraft, die ihn zur Realisierung seines

Planes bewegte. Der Kreisrat hat sein Versprechen eingehalten und ihm unter dem Kirchenturm einen Raum zur Verfügung gestellt. Da hat er seine Schüler und in der Provinz arbeitenden Kollegen gebeten, in ihrer Umwelt nach musealen Gegenständen zu forschen. Dank der Hilfsbereitschaft und den für den Fleiss ausgeteilten ausgezeichneten Zensuren wurden während vier-fünf Monaten fast 300 Gegenstände der Ethnographie zur Sammlug der Ortsgeschichte und der Steindenkmäler aus dem Mittelalter - diese Sammlung bestand aus 100 Gegenständen - zusammen-gesammelt. Von dem zusammengesammelten Vorrat hat er im Frühling des Jahres 1954 mehrere Ausstellungen veranstaltet, so wollte er die Einwohner der Stadt die Sammelarbeit begeistern. Die Ergebnisse haben die amtlichen Organe überzeugt und ihm wurden zwei Räume des Kulturzentrums zur Verfügung gestellt. Jedoch gab es zur Gründung eines Museums immer noch nicht eine Genehmigung. In jenem Sommer machte der Minister für Volksbildung *József Darvas* in der Stadt einen Besuch und hat zugleich auch die Sammlung angeschaut. Er hat *Barnabás Szalontai* zugesichert, ihn zu unterstützen. Er hat in der Person des damaligen Direktors des Museums „Jósa András“ *Dr. Dezső Csallány* gleichfalls einen Unterstützer gefunden, der dem Ministerium für Volksbildung zwecks des Erteilens einer Wirkungsgenehmigung ein Gutachten abgab. Er hat aus sowohl materiellen als auch räumlichen und persönlichen Aspekten die Zukunft des Museums als gesichert betrachtet. Das Museum „Báthori István“ hat am 01. Mai 1955 im Rahmen der „Woche der Museen“ sein Tor mit einer ortsgeschichtlichen Ausstellung geöffnet. Es gab für die Ausstellung nicht nur seitens der Einwohner der Stadt sondern auch seitens ausländischer Wissenschaftler und Delegationen grosses Interesse. Der Traum wurde also realisiert, jedoch hat sich der unermüdliche Organisator ein neues Ziel ausgesetzt. Er wandte sich mit einer Bitte an den Kreisrat, das im Barockstil erbaute Baudenkmal des Minoretenklosters für Museumszwecke zu übergeben. Am 19. November 1961 hat das Museum „Báthori István“ in dem rekonstruierten Gebäude seine Tore geöffnet. In der festlichen Veranstaltung hat der Ethnologe *Dr. Gyula Ortutay* die Eröffnungsrede gehalten.

Im Museum konnten die Besucher Ausstellung der Waffengeschichte, der Archeologie und eine Möbelausstellung besichtigen. Zu diesen gehörte in drei Räumen eine Gemäldegalerie. Auch das wissenschaftliche Leben hat seinen Beginn genommen, wenn auch in kleinen Schritten. Die Schüler des Gymnasiums haben mit ihren Arbeiten über den Vorrat des Museums an den Schülerfestiven, ethnographischen Wettbewerben erste bzw. zweite Plätze erreicht.

Aus der guten Beziehung mit dem Ethnographischen Institut der Universität der Wissenschaften „Kossuth Lajos“ in Debrecen resultierend haben auch Ethnologen aus Dänemark, Finnland und Schweden das Museum besucht.

Der Vorrat des Museums gliedert sich je nach Wissenschaftszweig folgendenmassen: Naturwissenschaft, Archeologie, Numismatik, Ethnographie, Gewerbekunst, Kunstgeschichte, Literaturgeschichte. Unter den Kunstwerken der Sammlung der bildenden Künste können wir die Werke der Künstler von nationalem sogar internationalem Ruf und Träger des Kossuth- und Munkácsy-Preises finden: *László Holló, Sándor Ék, Simon Sarkantyú, Kornél Szentgyörgyi, Mátyás Varga, Károly Raszler, Eszter Mattioni* usw. Im Ladesmasse betrachtet, bilden die ethnographischen und volkünstigen Stoffe eine sehr wichtige Sammlung.

Die Leitung des Museums hatte von Anfang an neben den Stammsammlungen auf die Gestaltung und Entwicklung der Hilfssammlungen (Bibliothek, Handschrifttheke und Diatheke) die Aufmerksamkeit gelenkt. Die über fast zehntausend Bänder verfügende Bibliothek ist die bedeutendste Sammlung der Region Süd-Nyírség, die über spezielle Stoff verfügt und in der die Interessenten zu den grundsätzlichen Handbüchern und Zeitschriften der Geschichtswissenschaft, der Kunst-, Gewerbe- und Architektgeschichte, der Ethnographie, Archeologie, der Literaturgeschichte und im allgemeinen der Gesellschaftswissenschaften kommen können. Die Dokumente des Handschriftenarchivs, die mehr als zwanzigtausend Aufnahmen des Fotoarchivs und die Sammlung der mehrtausend Diapositive sind unentbehrliche Quellen der Heimat der Heimatskundeforschungen.

Seit dem Zustandekommen des Museums hat es über Jahrzehnte hin fast in jedem Jahr von irgendeinem Betrieb

erhebliche materielle Unterstützung bekommen, die seine Modernisierung förderten.

Leider ist der Gründer-Direktor im Monat März 1984 gestorbe. Vor seinem Tod hat er aber, als ob das Schicksal ihm im Interesse seines geliebten Museums ein hellseherische Gabe verliehen hätte, einen Nachfolger gesucht. Er wollte so einen Menschen auswählen, mit dem er auch nach seiner Pensionierung zusammenarbeiten kann, der - was auch geschehen mag - die Sammlung aufbewahren und weiterentwickeln kann. Dafür schien der Adjunkt des Ethnographischen Lehrstuhls der Debrecener Universität der Wissenschaften „Kossuth Lajos“ namens *Dr. László Dám* der bestgeeignete zu sein, der immerhin seit 11 Jahren der Direktor des Museums ist. Er hat folgendermassen die Aufgaben und Tätigkeiten des Museums erfüllt: „Heuer hat die Stadt Nyírbátor seit 40 Jahren ein Museum. Und was für eines! Jeder kann sich davon überzeugen, wenn es das alte Gebäude besucht und die ständischen und zeitweilige Ausstellungen dessen kennenlernt und sogar zu einer der Auflagen des Museums kommen kann. Der Begründer des ländischen und sogar auch die Grenzen überschreitenden Rufes un der Sammlung ist der Museumsgründer Barnabás Szalontai.

Die im Jahre 1986 erneute ständige Ausstellung bietet ein umfassendes Bild über die Vergangenheit der Siedlung. Die mittelalterliche Geschichte der Stadt is untrennbar mit dem Schicksal dem Familie Báthori aus das engste verbunden, die ihren Namen gerade von dieser Siedlung genommen haben. Das ist der Grund dafür, dass der grosser Saal am Erdgeschoss den wichtigsten mitgliedern der Familie und der zeitgenössischen Siedlung ein Denkmal setzt. Hier sind unter anderem die Denkmäler zu finden, die mit dem Woiwode Transsylvaniens István Báthori - der die gotischen Kirchen der Stadt Nyírbátor bauen liess - den Fürsten Transsylvaniens, die aus der Familie stammendem polnischen König István Báthori und dem letzten männlichen Familienmitglied, den in Nyírbátor beigetzten Gábor Báthori verbunden sind, Denkmäler, Gebrauchsgegenstände, Waffen und Funde, die im Laufe der Ausgrabungsarbeiten des Burgschlosses der Renaissance zum Vorscheun kamen. Das hervorragende Kunstwerk des Zeitalters ist die vom

Holzschnitzer Roberto Marone aus Florenz im Jahre 1511 gefertigte Pfründe, auch diese wurde hier angebracht.

In sieben Sälen des Geschosses der Hauptfassende des Gebäudes wird die Gesichte des 17.-19. Jahrhunderts der Stadt vorgestellt. Nach dem Tod Gábor Báthoris gehörte die Stadt zum Besitztum der Familie Bethlen, dann später immer dem der Fürsten Transsylvaniens. Diejenige bedeutende Industrie- und Handelszentrumrolle, die sich diese Stadt bereits im 16. Jahrhundert erkämpfte, hat das 17. Jahrhundert nur weiter bereichert. Am Ende de Jahrhunderts wirkten bereits zwölf Zünfte in der Stadt, die Stadt hatte Wochen- und Monatsmessen, das Schwergewicht des Wirtschaftsleben bildete jedoch die Landwirtschaft. Die Privilegien des Bürgertums der Stadt wurde durch die hier angesiedelten Hajduken erweitert. Dieses Zeitelter wird neben dem auf die Zünfte bezogenen reichen Erinnerungsmaterial durch Gebrauchsgegenstände, landwirtschaftlichen Mittel und Gegenstände der Selbstverwaltung dargestellt. Das 18. Jahrhundert stellt schon den Untergangabschnitt der Stadt dar. Die Bürger nehmen noch aktiv and dem von Ferenc Rákóczi geführten Freiheitskampf teil, der gnädige Fürst verstärkt ihre Privilegien mehrmals, jedoch nach der Friedensschliessung in Szatmár begeht der neue Feldherr, die Familie Károlyy alles, um die Bevölkerung der Stadt in die Leibeigenschaft zu senken und dieser fast hundert Jahre lang dauernde gerichtliche Prozess war auch erfolgreich. Neben dem mit der Familie Károlyi verbundenen Material werden hier die Gegenstände des bürgerlichen Haushaltes und der Wirtschaft vorgeführt. Obwohl die Privilegien der Stadt stark abnahmen, war das Handwerksgewerbe der Stadt weiter von Bedeutung. Die am Ende des vorigen Jahrhunderts bereits vorhandenen Zünfte wurden durch neue erweitert. Die Bedeutung der Handwerksgewerbe will die Ausstellung durch die Vorführung von sechs ganzen Werkstätten vorführen (Böttcher, Schuchmacher, Riemenmacher, Hutmacher und Töpfer).

Zum Ende des XIX. Jahrhunderts entsteht in Nyírbátor eine bedeutende marktflecken-bauernbürgerliche Schicht, deren Bildung die traditionelle Volkskultur sowie auch Elemente des bürgerlichen Geschmackes und der bürgerlichen Lebensform enthielt. In den zwei abschließenden Räumen der

Ausstellung sind die vollständigen Mittel der Bauernkultur, Bauernwirtschaft (Ackerbau, Viehzucht), Haushalt, der Bau- und Wohnkultur sowie die bedeutendsten Werke der Volkskunst untergebracht.

Mein Vorgänger hat die Vermehrung der Sammlung, deren Aufarbeitung, Registrierung und Demonstration als Hauptziel angesehen, aber ich betrachte das Museum als wissenschaftliche Institution - so wie das überall auf der Welt ist. Seine erstrangige Aufgabe ist die wissenschaftliche Aufarbeitung, die gesellschaftswissenschaftliche Forschung einer Region.

Die Textilsammlung, die Keramiksammlung und die mit dem Haushalt verbundenen Gegenstände haben wir aufgearbeitet und dessen Ergebnisse veröffentlichen wir in unserer Publikation mit dem Titel „*Nyirbátori füzetek*“ (Nyirbátorer Hefte). Das andere grundlegende Gebiet der wissenschaftlichen Arbeit ist die Erschließung der geschichtlichen Vergangenheit und der gesellschaftlichen kulturellen Charakterzüge von Nyirbátor und der Nyírség bzw. die Organisierung der Forschungsarbeit sowie die Veröffentlichung der Ergebnisse. Diesem Ziel dienen die wissenschaftlichen Publikationen des Museums: die seit 1955 erscheinende Serie mit dem Titel „*Publikationen des Báthori István Museums*“, von der bisher 30 Bände erschienen sind, sowie das 1986 gestartete Jahrbuch „*Folia Historica et Ethnographica*“, von dem bisher zwei Bände erschienen sind. Das Museum hat die Organisierung und Koordinierung der wissenschaftlichen Arbeit für die voraussichtlich in naher Zukunft erscheinenden monographischen Aufarbeitung mit dem Titel: „*Nyirbátors Geschichte und Volkskunde*“ angeregt und übernommen.

Die Grundlage der Bildungstätigkeit des Museums sind die Ausstellungen. Neben der ständigen Ausstellung „*Nyirbátors Jahrhunderte*“ veranstalten wir jährlich 10-12 zeitweilige Ausstellungen, deren größter Teil zeitgenössischen Künstlern Ausstellungsmöglichkeiten bietet. Das ergibt sich aus der besonderen Lage, daß es in der Stadt keinen Ausstellungsraum gibt, und deshalb geben wir Platz für verschiedene bildkünstlerische Ausstellungen.

In den letzten Jahren wurden hier auch einige Konferenzen veranstaltet. Die eine zum hundertsten Todestag des polnischen Königs István Báthory, die andere im Zusammenhang mit der bewußten Ermessung der wissenschaftlichen Ergebnisse und der Bestimmung der Aufgaben für die Veröffentlichung des nächsten Bandes unseres Jahrbuches. Im Herbst 1990 bot das bisher angefertigte Material für die entstehende Monographie mit dem Titel „*Geschichte und Volkskunde Nyírbátors*“ eine Gelegenheit für eine fachliche Zusammenkunft. Weiterhin haben wir eine Gedenksitzung zum fünften Todestage des Museumsgründers Barnabás Szalontai abgehalten. Letztlich sind diese Konferenzen auch gut dazu, daß die Aufmerksamkeit des Faches auf die Arbeit des Museums gerichtet wird.

Unsere Beziehungen zu den Bildungsinstitutionen der Stadt sind korrekt und mit dem Kulturzentrum veranstalten wir gemeinsam Ausstellungen und zur Woche des Be-flügelten Drachens sichern wir den Interessenten kostenlosen Eintritt zu.

Im Verhältnis zu unseren Möglichkeiten nehmen wir mit unseren Veranstaltungen „*Museum-Musikstunden*“ an dem regen Musikleben unserer Stadt teil und wir sichern ein Zuhause für den Léo Weiner Instrumentalen Wettbewerb, der für die jungen Musiker des Lagers veranstaltet wird.“

Der ehemalige Direktor hat also gut gewählt, denn sein Lebenswerk ist in sichere Hände geraten. Er hat einen Nachfolger gefunden, der ähnlich wie er das Schicksal der Institution als seine Herzenssache ansieht.

Nyírbátorer Musiktage, Internationales Jugend-Streicherlager

In Nyírbátor sind die wunderschönen, heute schon weltbekannten Denkmalsgebäude gegeben. Von ihnen hat der Fachmann mit gutem Auge und mit ausgezeichnetem Gefühl die Batorer fürstliche Kirche ausgewählt, die als architektonisches Meisterwerk mit ihren ausgezeichneten akustischen Gegebenheiten sehr geeignet schien für die Vorführung von oratorischen Werken und zur Veranstaltung von Orchesterkonzerten. Das war eine großartige Gelegenheit für die

Landesphilharmonie, die im östlichen Landesteil Stellen suchte, wo man zur Verbreitung der Musikkunst Anrechtskonzerte veranstalten konnte. *Kálmán Strém* - der damalige Gebietsvertreter der Philharmonie - warf die Idee für die Veranstaltung der Musiktage auf. Für die Unterstützung dieser Vorstellung gewann er zuerst *László Kóródi* und *Géza Csallány*, das Bezirks-Kulturzentrum, bzw. den damaligen Leiter des Bezirksamtes für Fremdenverkehr, später die Leiter von Nyirbátor, unter ihnen *Imre Gyuró*, der immer diese Veranstaltung unterstützte.

Zu den ersten Anlässen kamen aus anderen Teilen und Gegenden des Landes Amateur-Chöre. Da hatte die Veranstaltung noch kein Profil.

1969 kam *Herr Pál Koncsek* in die Stadt, dessen erste Sache als Direktor des Kulturzentrums es war, die Meinungen der Fachleute für die Bestimmung des Charakters der Musiktage zu sammeln. Die weitere Arbeit lief mit den fachlichen Ratschlägen von *Zoltán Tarczai* von der Hochschule in Nyiregyháza, *Ferenc Rusz* von Interkonzert, *György Gulyás* Dirigent aus Debrecen und *Viktor Vaszy*, künstlerischer Direktor der Veranstaltungen in Szeged.

Die Meinung war einstimmig: die Kirche ist für Oratorien geeignet und der Klang von großen Orchestern und Chören kommt ausgezeichnet zur Geltung. So kamen Werke von Mozart, Beethoven, Haydn sowie - von Jahr zu Jahr wiederkehrend - Kodálys Psalmus Hungaricus in das Programm.

Als Begleitprogramm empfangen in den ersten Jahren vor der Kirche zu drei Anlässen die Ankommenden ein Reiterbänderium in zeitgetreuer Kleidung. Ferenc Farkas hatte Turmmusik komponiert, die immer vor den Konzerten erklingt. Zur Erleichterung der Programmauswahl wurden sehr schöne Programmhefte für das Publikum angefertigt.

Aus diesen bekommen die Zuhörer nicht nur Informationen über den Zeitpunkt der Konzerte, sondern auch eingehende inhaltliche Informationen über die erklingenden Werke aus der Feder namhafter Musikwissenschaftler.

Als 1975 *Miklós Szabolcsi*, der damals schon über bedeutende Erfahrungen, Kenntnissen und Bekanntschaften verfügende junge Musikkünstler in seine Geburtsstadt

zurückkehrte, gingen die Nyirbatorer Musiktage auf ihr zehntes Jubiläum zu. Wie wir sehen, lebte eine Tradition in der Stadt und die zu bewahren und weiter zu entwickeln war Aufgabe der sachkundigen Leute. Die Herzen der Menschen zu öffnen, daß sie auch ohne tiefere musikalische Bildung diese Veranstaltung als eigene betrachten und die Schönheit der Musik ihre Herzen berührt, versprach sich als ein edle und sehr schwere Aufgabe. Zu dieser Zeit existierte in der Stadt noch kein organisierter Musikunterricht. Es gibt aber schon jemand, der diese Aufgabe auf sich nimmt. 1976 wird die städtische Musikschule eröffnet, die gut ausgebildete Musiklehrer nach Bátor zieht. Wenn auch langsam, begann doch etwas. Die Musikschüler wachsen langsam zu musikkundigen, die Musik liebenden Erwachsenen heran, die dann die Schönheit der Liebe ihren Kindern weitergeben. Sie werden aber auch diese sein, für deren Gunst sich auch die Seele der Eltern für den Empfang der Musik öffnet.

In Bátor wurde die Saat gesät, die auf einen fruchtbare Boden viel und heute schon in vollem Glanz prangt. Unsere Musikschule, die den Namen Sebestyén Tinodis trägt, hat heute schon fast 300 Schüler. Von Jahr zu Jahr wählen immer mehr Schüler die Musik-Laufbahn und lernen in der Musik-Fachmittelschule weiter. Es arbeiten erfolgreiche Orchester im Rahmen der Schule, die sich unter Führung von sachkundigen Fachleuten zu verbundenen Gemeinschaften entwickelt haben. Das beweist nichts besser, als daß die aus der Stadt fortgezogenen Orchestermitglieder, wenn sie auch nach Jahren am Wochenende nach Hause kommen, zur Orchesterprobe gehen, oder die schon arbeitenden jungen Leute bleiben Mitglieder der Gruppen. Außer der Freude am gemeinsamen Musizieren haben sie auch schon viele heimische und ausländische Erfolge erreicht.

1976 ist das natürlich nur ein gewagter Traum, aber es wurden auch die Grundlagen für die schon längere Zeit andauernde Musikveranstaltungen geschaffen. Das haben auch die Leiter des Komitates und der Stadt gut erkannt, die *György Antal*, Direktor der Musikhochschule Franz Liszt in Pécs, der regelmäßig zu den Veranstaltungen nach Bátor kommt, dazu angespornt hat, daß sie versuchen sollen, eine Veranstaltungsreihe zu starten, die eine richtige Festivalstimmung in der Stadt schaffen würde. Am 28. Oktober

dieses Jahres fand die Sitzung des operativen Ausschusses des Nyirbátorer Internationalen Jugend-Streichermusiklagers statt, wo die Gründung des Lagers beschlossen wurde. Zur Abwicklung der Organisation wurde ein Organisationsausschuß gegründet, mit dessen Leitung *Milkós Szabolcsi* beauftragt wurde.

Zuerst mußte der Charakter und das Ziel des Lagers bestimmt werden. Dabei half das „verzweifelte“ Riportbuch von *Kálmán Stréim*: „Wo sind die ungarischen Streicher ? (Zenemüverlag, 1977) Es ist der Gedanke entstanden, daß die jungen Streicher bei ihrer Bildung Hilfe benötigen. Der erste Aufruf hat das schon verfaßt.

Nyitbátor hat 1977 erstmals das Internationale Musiklager für junge Streicher beherbergt. Das bestimmende Kriterium der Musikkultur ist in jedem Land die Orchesterkultur. Die Vertiefung der inneren Werkstattarbeit, die die Musik schafft, unterstützt die Eingliederung in die Gemeinschaft. Unser Lager möchte die Entfaltung der Schöpfungs-Atmosphäre schaffen im Interesse der Verfeinerung des instrumentalen Könnens und der Perfektierung des orchestralen Klanges.

Die Organisation des ersten Lagers forderte sehr gründliche, umsichtige Arbeit. Es mußten die Lehrer-Persönlichkeiten gefunden werden, wegen denen die Schüler gern bei der Arbeit teilnehmen. Ein reger Schriftwechsel begann aus Bátor zur Aufforderung und Gewinnung namhafter Vortragender. Es war auch außer dem lückenfüllenden Ziel des Lagers den persönlichen Bekanntschaften und dem Ansehen von *Miklós Szabolcsi* zu verdanken, daß alle mit Freude und Begeisterung die Einladung angenommen haben.

So eröffnete dann am 2. August 1977 das erste *Internationale Musiklager für Junge Streicher* seine Pforten, welches als organischer Teil der ungarischen Musikbildung seine Tätigkeit begann, und schloß sich so aktiv an die schon mit zehnjähriger Tradition verfügenden Nyirbátorer Musiktage an. So wurde fast einen Monat in Nyirbátor und Umgebung die lebende Atmosphäre wertvoller Musik geschaffen. Laut den ursprünglichen Vorstellungen hätten sich die Streicher in einem vierjährigem Zyklus mit den Vortragsproblemen der Barockmusik, der romantischen und

der in- und ausländischen Musik des XX. Jahrhunderts beschäftigt. Es hat sich aber schon am Anfang herausgestellt, daß das Streicherlager die Musiker von Blas- und Schlaginstrumenten nicht meiden kann. Darauf mußte man in der nächsten Zeit achten und das Profil des Lagers mußte dem Bedarf angepaßt werden.

Die Arbeit des Lagers wurde von Anfang an durch Konzerte von repräsentanten Künstlern und die Vorstellungen und Konzerte der Teilnehmer ergänzt. Die Gruppen des Lagers gaben eine Konzertreihe und nahmen an den Konzerten der Nyirbátorer Musiktage teil. Die Formen der Beschäftigungen waren: Streicherorchester, Kammerorchester, Kammer-Gruppen, methodische Konsultationen.

Das fünfte Jahr gab die Möglichkeit zu einer würdigen Feier, denn aus diesem Anlaß konnten die Teilnehmer des Lagers das neue Werk des Komponisten *István Vántus*, Liszt-Preisträger dem großen Publikum vorstellen. Das war ein seltenes Musikereignis, eine Uraufführung, die Vorstellung der Kantate mit dem Titel *Fragmenta Báthoriana*. Die Zuhörer und auch die Musiker konnten mit dem Andenken an eine sehr erfolgreiche Vorstellung nach Hause kehren. Darauf wurde auch die Leitung des Amtes für Fremdenverkehr aufmerksam und es entstand der Gedanke, daß das Lager aus der gewohnten Umgebung heraustreten soll. Mit ihrer Hilfe gelangten sie in den nächsten Jahren in die winzigen Kirchen so kleiner Dörfer wie Csaroda, Szabolcs oder Nyirmihálydi.

1984 wurde die Musikbildung bereichert. In diesem Jahr beginnt innerhalb des Rahmens der Kammermusik-Sektion ein Meisterkurs für die hervorragenden Talente. Weiterhin konnte es als wesentliches Ergebnis angesehen werden, daß die Existenzberechtigung der fachlichen Ziele des nyirbátorer Lagers auch in den höchsten Regionen der ungarischen Musikbildung anerkannt wurde und die hier laufende Tätigkeit mit hohem Niveau eingestuft wurde. Die höchste fachliche Anerkennung für die Organisatoren und die Vorträger war der Fakt, daß der Universitätsrat der Franz Liszt Musikhochschule das Lager für die Hochschulstudenten als Ort des fachlichen Sommer-Praktikums bestimmt hat. So können wir jetzt wirklich sagen, daß das Lager in Nyirbátor ein organischer Teil der ungarischen Hochschul-Musik-

bildung und der Ausbildung von Fachleuten geworden ist. Zur Belebung der beispielhaften Nyirbátorer Tradition kommt immer mehr Hilfe. 1985 gewann das Nyirbátorer Internationale Musiklager für Junge Streicher die Unterstützung des MTA Soros Foundation Ausschusses und bei der Organisation nimmt auch das Interkoncert Festivalbüro teil. In diesem Jahr wird unter Mitwirkung der Mitarbeiter der Komitats- und Stadtbibliothek Zsigmond Móricz über die Konzerte der Musiktage, über die erklangenen Werke, über die Teilnehmer und die Berichte über die Veranstaltungen eine Bibliographie mit dem Titel Nyirbátorer Musiktage 1967-1984 veröffentlicht.

Im Nyirbátorer Streicherlager war 1985 der in Kanada lebende *Árpád Joó* der leitende Dirigent. Er arbeitete nicht nur als Dirigent, sondern auch als künstlerischer Leiter des Lagers. Unter seiner Leitung bereitete sich auch das Symphonieorchester des Nyirbátorer Musiklagers auf das übliche Abschlußkonzert vor, was den Organisatoren so sehr gefallen hat, daß sie beschlossen: im Herbst wiederholen sie das Programm in Budapest vor größerem Publikum. Während des Schuljahres konnten sie natürlich nicht mehr mit dem vollständigen internationalen Orchester rechnen, denn die ausländischen Schüler konnten zu dem Konzert im November im Opernhaus nicht mehr kommen. Ihren Platz haben die Studenten der Franz Liszt Musikhochschule eingenommen und so saßen auch bei diesem Konzert, das *Árpád Joó* dirigierte, nur junge Musiker hinter den Pulten. Dieses Konzert war die Krönung der bisherigen Arbeit. Das Lager trat nun schon in das zehnte Jahr. In Betracht auf das zehnjährige Jubiläum strebten sie die Sicherung eines anspruchsvollen niveuavollen Propaganda-Hintergrundes an.

An Hand von Plänen *Miklós Boros* wurde die Plakette des Lagers angefertigt. Das Radio, das Fernsehen und die Presse informierten schon rechtzeitig über die Programme und allen Musikinstitutionen schickte man detaillierte Informationen, Aufrufe und Prospekte.

1987 schaltet sich die ungarische Organisation der Jungen Musikfreunde in die Organisation ein. Die Organisatoren bieten mehrere Neuheiten an, denn in diesem Jahre wird erstmals der einzelne Instrumental-Wettbewerb für die jungen Musiker organisiert, der immer im Mittelpunkt der Aufmerk-

samkeit stand und anziehend und begeisternd war. Die Gewinner konnten ihre Preise in feierlichem Rahmen übernehmen und mit ihrer Mitwirkung wurde ein gesondertes Konzert organisiert. Dieser Wettbewerb hat spürbar die Schüler inspiriert, daß sie schon bei den Hörproben besser vorbereitet teilnehmen. Ebenfalls eine Neuheit war, was heute schon zu einer edlen Tradition geworden ist, die Veranstaltung der Museums-Musikstunden, ein erfolgreicher Sonatenabend von *Dénes Kovács* und *Judit Szenthelyi*. Das große Publikum hatte im großen Saal keinen Platz und stand noch draußen auf dem Gang und hörte das Programm.

Das Lager 1989 brachte eine große Sensation für die Teilnehmer. Ein bisheriger Traum der Organisatoren wurde Wirklichkeit, als die Aufnahmen der Radioton-Platte begannen. Auf der Schallplatte sind: Tschaikowsky: Romeo und Julia, Kodály: János Hary-Intermezzo, und Beethoven: F-dur Romanze. Solist: *Dénes Kovács* Geigenkünstler. Dieser Traum wurde im Januar 1990 wahr, als die Schallplatte teilweise mit der Unterstützung des Komitates fertig wurde, deren Aufnahmen das Ungarische Radio (RADIOTON) in der reformatischen Kirche von Nyirbátor im August 1989 gefertigt hatte.

Die äußere Erscheinung der Schallplatte steht auf europäischem Niveau. Die graphischen Arbeiten und den Entwurf hat Balázs Tarnóczi, Budapester Graphiker angefertigt. Die Bezeichnung Musiktage änderte sich im Sommer 1991 in Musikfestival. Die neue Bezeichnung drückt die Abwechslungsreichheit und den Rang der Reihe von Musikveranstaltungen besser aus.

In diesem Jahr standen die Werke Mozarts im Mittelpunkt des Programmes des Lagers, zu Ehren des 200. Todestages des Komponisten. Das heute schon in ganz Europa bekannte Schweizer Jugend-Symphonieorchester eröffnete am Abend des 29. Julis mit seinem prägnanten Konzert das 25. Nyirbátorer Musikfestival.

Wenn wir berücksichtigen, daß im Sommer 1991 das Nyirbátorer Internationale Jugend-Musiklager zum fünfzehnten Mal die in- und ausländischen jungen Musiker berherbergt, dann hat der Auftritt des Schweizer Jugend-Symphonieorchesters eine symbolische Bedeutung. Der Dirigent des Orchesters *Andreas Delfs* hat für dieses Konzert

ein außerordentlich anspruchsvolles Programm zusammengestellt. Der Solist des Abends war der Sohn des weltberühmten Geigenkünstlers *David Oistrach, Igor Oistrach*.

Im heißen Sommer 1995 verkünden nach der musikalischen Eröffnung der Ausstellung im Museum die Töne der erklingenden Hymne in den Wänden der Minoriten-Kirche, daß auch dieses Jahr die Zeit des Musikfestivals herangekommen ist. Nach den warmen Worten der Begrüßungsrede kam die erste Überraschung. Es geschah eine Programmänderung. Die „einspringenden“ Künstler: *Pál Andrassy, Kálmán Kostyál, György Konrád* und *Richard Rózsa Junior* spielten das Haydn d-Moll Streichquartett. Ihr zauberhaftes Spiel und die Schönheit der Musik erfüllte die Kirche. Die geschnitzten Heiligen auf dem Altar ertrugen vielleicht ihre Leiden etwas gern.

Jetzt, wo ich diese Zeilen schreibe, erfüllt die Musik die altertümlichen Räume des Museums. Im Rittersaal und in der Bildergalerie läuft der *Leó Weiner Internationale Instrumental-Wettbewerb*. Das ist bei uns ein jährlich wiederkehrendes Ereignis. In den Tagen vor dem Wettbewerb beginnt eine rege Vorbereitung. Schüler und Lehrer kommen zum Üben. Die Organisatoren bringen das nötige Zubehör für den Wettbewerb. Am Tage des Wettbewerbes erfüllen in feierliche Gala gekleidete junge Musiker das Haus. Ihre Kollegen hören in den Sälen und Gängen ihre Produktionen.

Es war von großer Bedeutung im Leben des Lagers, daß dieses Jahr die Musik erstmals die „Grenze“ überschritt, denn am Freitag (28.Juli) reiste das Orchester des Musiklagers über die Grenzstation *Vállaj-Csanálos* nach *Carei*.

Bis diese Arbeit erscheint, wird das Lager seinen 20. Geburtstag feiern. Zum Schluß sollen hier als Würdigung und Memento, das Kraft und Glauben gibt, die Reihen der Abschlußrede von *Emil Petrovics*, ausgezeichneter Komponist und Professor stehen: „Wenn zwei oder mehrere Dutzend Musiker zusammen spielen, alles aus sich geben und unentwegt auf den anderen achten, dann kommt die Gemeinschaft von Schönheit und Liebe zusammen, die Gemeinschaft, die in der Lage ist, die abgequälte Menschheit zu trösten, all die, die die Herrlichkeit und die Nachricht der Musik hören.“

Diesem Gedanke dient das Lager mehrere Jahrzehnte. Mit Dank denken wir an all die, die diesen Traum erfunden, geplant und ins Leben gerufen haben und an die, die es ermöglicht haben, daß sich junge Leute, die verschiedene Sprachen sprechen, im Sinne der Musik zu einer Gesellschaft entwickeln, die gleiche Gefühle, Gedanken und Schönheiten dolmetscht.

Wir danken der Stadt Nyirbátor, da sie das Leben und die Arbeit des Lagers mit Aufmerksamkeit und Neugierde verfolgt. Weil sie applaudierten und wir uns über den Erfolg freuen konnten. Auch über den Erfolg, den die Produktion der Orchester brachte, was vielleicht die idealste menschliche Gemeinschaft ist: so eine physikalische und geistige Zusammenarbeit, deren einzigstes Ziel die Neuerschaffung der Schönheit, die Ergötzung und die Erlebnisbereitung ist. Das ist auch das nicht ausgesprochene, aber natürliche und befehlende Ziel unseres Lagers. Das war es und wird es sein, wenn es überhaupt noch ein Lager geben wird. Ich glaube fest daran, daß es noch eins geben wird."

So soll es sein !

Schöpferhaus, Bildkünstlerisches und Feueremaille-Studio

An der bildkünstlerischen Bildung der Stadt Nyirbátor nehmen auch die kulturellen Institutionen, und von denen in erster Linie das in der Schule in der Bajcsy-Zsilinszky Straße gegründete Schöpferhaus, bedeutend teil, das vor einigen Jahren in dem ehemaligen Kollegium in der Szentvér Straße ein neues Zuhause gefunden hat. Die Stadt hat dem Schöpferhaus bei der Entwicklung der Geschmackkultur eine große Rolle zugedacht. Die Bildkünstler unseres Komitates und des Komitates Hajdú verbringen hier ein-zwei Monate, schaffen hier unter ruhigen Bedingungen und nehmen dabei an dem kulturellen Leben der Stadt teil. Sie veranstalten Ausstellungen, organisieren Arbeiter-Künstler-Treffen und die meisten Teilnehmer tragen mit eigenen Werken zur Schaffung der Basis einer städtischen Galerie bei. Die ist leider bis zum heutigen Tage noch nicht entstanden.

In den Wänden der Institution läuft das Studio der Zeichenlehrer, der Jugendzirkel, drei Kinderzirkel und das Schöpferhaus an sich unter der Mitwirkung von beruflichen Künstlern und das Sommer-Schöpferlager, bei dem Zeichenlehrer und einige Mitglieder des Jugendzirkels die Teilnehmer sind.

Das Nyirbátorer Bildkünstlerische Studio wurde 1970 gegründet. Die bildkünstlerischen Zirkel arbeiten seit Mitte Januar 1971, die in drei Altersgruppen aufgeteilt sind. Die eine umfaßt die Schüler der Grundschule, die 14-20 jährigen bilden den Jugendzirkel, wo, schon eine spezielle Aufgabe erscheint bezüglich der Vorbereitung auf die Aufnahmeprüfungen. Die dritte Gruppe ist der Erwachsene Pädagogenzirkel, wo es nicht mehr Vorschrift ist, daß nur Zeichenlehrer kommen können. Die fachliche Arbeit wird bei den Erwachsenen-Gruppen von Hochschullehrern geleitet. Ständige Kunstgattungen: Zeichnen, Malerei, Linoschnitte, Kupferstiche und Emailarbeiten. Die Werkstätten sind seit 1972 zur Verwirklichung von vervielfältigenden graphischen Aufgaben geeignet.

Seit 1982 machen sie sich mit der Technik der Feueremaille bekannt. Da ist es nämlich gelungen, die technischen Voraussetzungen für die Feueremaille zu schaffen. Das wurde mit einer bedeutenden gesellschaftlichen Vereinigung geschaffen (Einkauf eines Brennofens, Anschluß von Drehstrom, Kauf von Platten und Goldschmiedewerkzeugen). Eine besondere Rolle spielte bei dieser Arbeit der Betriebsteil der Csepel-Werke in Nyirbátor.

In Betracht dessen, daß das die komplizierteste Gattung ist, muß man hier schon sichere Zeichenkenntnisse und Kompositionsbegabung haben und auch die Begabung zur Fertigung von Farbskizzen. Über all das hinaus muß man auch noch das Material kennen. Es gibt schon Rezepte, aber es ist ratsam, daß jeder alle Emailfarben kennenlernt. Dazu, daß jemand ein richtiges emailleartiges Werk schafft, sind mindestens vier-fünf Jahre Werkstattarbeit notwendig.

Die Ausrüstung der Werkstatt bereichert sich schon zehn Jahre aber außer der Grundausrüstung und den Grundstoffen ist es sehr wichtig, daß immer ein künstlerischer Leiter da ist, von dem man die technischen und fachlichen Kniffe auf höchstem Niveau erlernen kann. Jede

Woche sind an drei Nachmittagen die Kinderzirkel und jeden Samstag kommt die Jugend- und die Erwachsene-Gruppe, von früh acht Uhr bis abends sechs Uhr, abhängig davon, wie lange sich die Arbeiten hinziehen.

Die Gemeinschaft des Feueremaille-Studios kommt aus mehreren Komitaten. Zum größten Teil sind es Pädagogen, von denen auch viele Gründer des bildkünstlerischen Studios waren. Den Rang und das Ansehen ihrer Arbeit zeigen ihre Anerkennungen: 1976 Ausgezeichnete Gemeinschaft, 1980 Auszeichnung für die Sozialistische Kultur, 1986 wiederholt Ausgezeichnete Gemeinschaft und 1990 Pro Urbe-Preis.

Im Interesse der Entwicklung des Studios war es vielleicht die schwerste Aufgabe, den geeignetsten künstlerischen Leiter zu finden, zu gewinnen und zu halten. Im Sommer 1987 wurde *Edit Morelli* Mahlerkünstlerin Leiterin des Sommerlagers des Feueremaillestudios, die die bestimmende Persönlichkeit der inländischen Feueremaillekunst ist. Mit konsequenter pädagogischer Arbeit hat sie eine Schule für Feueremaille-Technik geschaffen. Sie formt die Gemeinschaftsanschauung so, daß sie darin die persönliche Schöpferwelt bewahrt. Das Nyirbátorer bildkünstlerische Studio hat sich 1993 in Frankreich vorgestellt.

Laut der einstimmigen Meinung der Fachleute gibt es im Lande auf Amateurebene nichts ähnliches wie das Nyirbátorer Bildkünstlerische Studio, sowie bei den personellen Bedingungen als auch bei der Ausstattung ist das das Beste. Das Jahr 1993 war vielleicht das erfolgreichste für diese Schöpfergemeinschaft. Auf der XV. Landes-Amateurausstellung hat das Studio einen Großen Preis und die Leiterin *Zsuzsa Makrai* den Preis der Jury gewonnen.

Im Sommer 1994 begann bei den Erwachsenen ein neuer künstlerischer Leiter seine Arbeit in der Person von *Berta Mayer*, budapester Mahlerkünstlerin, die im Emaillelager in Kecskemét Erfahrungen in der Emaillekunst erworben hat. Die Mitglieder des Lagers besprechen jeden einzelnen Plan und Vorstellung mit dem künstlerischen Leiter, wie man das mit Emaille verwirklichen könnte oder welche spezielle technische Lösung gewählt werden soll

innerhalb der Emaille, denn diese Gattung hat unzählige Verwirklichungsmöglichkeiten.

Zum Erfolg trägt auch die beispielhafte Mäzenatur bei, daß die Stadt mit dem Erhalt des Gebäudes die Möglichkeit zur ruhigen Arbeit bietet in einer Zeit, wo der Kunstfonds seine eigenen Schöpferhäuser schließt. Das demonstriert auch unser Referenzraum, wo die uns geschenkten Werke der Berufskünstler zu sehen sind, die in den letzten zwanzig Jahren bei uns waren. Diese haben wir im Dezember 1994 neu bewerten lassen und sie haben heute einen Wert von ungefähr sechs Millionen Forint, denn es sind mehr als zweihundert Kunstwerke. Dazu kommen noch die Skulpturen, die in unserer Stadt zu finden sind. 1995 ergibt sich eine erneute Möglichkeit zu Vorstellung im Ausland. *Die Feueremaille als Bild* ist der Titel der Ausstellung, die durch ferne Länder zieht und von der ungarischen Kunst verkündet. Die Arbeit wird fortgeführt und das schöpferische Talent sowie die Phantasie schweben auf unendlichen Flügeln zu neuen und neuen Erfolgen.

Woche des beflügelten Drachens -Internationales Straßentheaterfestival

Das Nyirbátorer Kulturzentrum veranstaltete 1993 im Rahmen der Ungarischen Barock Lustigkeiten ein Internationales Straßentheater-Festival. Das dreitägige bunte abwechslungsreiche Programm - welches die Bessenyei Schauspielgruppe aus Nyiregyháza, die Gruppe Mesekert aus Nyiregyháza, das FIGURA Studiotheater aus Gyergyószentmiklós, die Debrezer Alföld Bühne, das Budapester MÉG-Theater und Künstler des Woiwodiner Tanyatheaters sicherten, schaffte richtige Festivalstimmung. Zu den üblichen musikalischen Grundveranstaltungen kommen die Vorstellungen der Geschehnisse der Barockjahre, das Straßentheater und die Vorstellungen der volkstümlichen Handwerke. Es gab weiterhin Begleitprogramme, z.B. Volksmusik-, Militärmusik- oder Musicalvorstellungen, deren Organisation das Ziel hatte, daß man auch solche Menschen anspricht, die gern an gemeinsamen kulturellen Veranstaltungen teilnehmen und

auch die ihr Vergnügen haben, denen nicht die klassische Musik ihre Welt ist.

Die Veranstaltung 1994 war die Zeit für die Schaffung des Gesichtes und der langfristigen Begründung der jährlich geplanten Festivalreihe. Das Festival hatte schon zum ersten Anlaß ein großes Publikum angezogen wegen dem Charakter und es bezog die in der Stadt und in der Region lebende und schöpferische Intelligenz aktiv bei fast allen Gattungen ein. Die im Lande einmalige Denkmals-Umgebung des Festivals hat auch dazu verpflichtet, und auch der bedeutende Tourismus. Die Veranstaltung bewies ihre Existenzberechtigung und auf der Palette der kulturellen und Fremdenverkehrsangebote der Stadt Nyirbátor erscheint das nun schon zum dritten Mal zu veranstaltende Internationale Straßentheaterfestival Woche des beflügelten Drachens als strahlende Farbe, welches bei den ungarischen Straßentheaterformen die bekannteste Vorstellungsmöglichkeit ist. Jedes Jahr wächst auch die Anzahl der ausländischen Teilnehmer, was eine Garantie dafür ist, daß es in ein-zwei Jahren ein auch im Ausland anerkanntes Festival sein wird. Die Besonderheit der Veranstaltung ist, daß die architektonischen und funktionellen Rahmen des Festivalortes immer den Ansprüchen der Teilnehmer entsprechend gestaltet werden und zugleich versucht auch das Fest andere Möglichkeiten des Treffens zu schaffen (Ochsenbraten, Volksspiele, Handwerker-Vorstellungen, Markt, Drachensteigen ...).

In der ersten Hälfte der Festivalwoche arbeiten die Vertreter der örtlichen Handwerker und die Theater zusammen, einerseits um die festlichen Formen zu bauen und andererseits um eine großartige Abschlußproduktion zu schaffen.

An dem Festival nehmen ca. 30 eingeladene Gruppen teil, gleichmäßig verteilt Theater, Puppenspieler, Musiker und natürlich stellen sich auch die örtlichen Gruppen und die Schauspielschulen vor, die den Nachwuchs sichern.

Mit der jüngsten Veranstaltung wird die kulturelle Chronik beschlossen. Ich habe versucht, darin ein Bild über die Ergebnisse der letzten vierzig Jahre zu geben. Ich habe von Erfolgen berichtet, die durch harte Kämpfe erreicht wurden. Harte Kämpfe, die harte entschlossene Menschen mit

den Behörden und der Umgebung geführt haben. Niemand und nichts konnte sie von dem, durch das Schicksal bestimmten Weg abbringen, zum Glück aller Bürger Nyirbátors und des Landes.

ILLUSTRATIONEN

Sehenswürdigkeiten der Stadt

- (1.) Reformatische Kirche und Glockenstuhl
- (2.) Reformatische Kirche
- (3.) Rathaus
- (4.) Hauptaltar der Minoriten-Kirche
- (5.) Teil des Passio-Altars
- (6.) Statue des siebenbürgischen Woiwoden István Báthori
- (7.) Imre Gyuró enthüllt die Statue von Sebestyén Tinódi Lantos 1979 (Werk von István Kiss)
- (8.) Statue von Franz Liszt (Werk von Gábor Gáti) mit Glockenstuhl
- (9.) Statue des siebenbürgischen Fürsten Gábos Bethlen (Werk von György Kiss)
- (10.) Statue von Zoltán Kodály (Werk von Károly Kirchmayer)

Das István Báthori Museum

- (11.) István Báthori Museum
- (12.) Holzschnitt von Károly Andruskó
- (13.) Die Minoriten-Kirche mit Stiftshaus und ihrer Schule 1951
- (14.) Der Flügel des Museumsgebäudes im Oberstock während der Renovierung, 1959
- (15.) Der Museumsgründer Dr. Barnabás Szalontai mit seinen Schülern im Museum während der Renovierung, 1959
- (16.) Teil der ersten ständigen Ausstellung der Rittersaal, 1961
- (17.) Teil der ständigen Ausstellung im Obergeschoß, 1961
- (18.) Teil der volkskunstaussstellung zu Ehren des 20 Jahrestages der Gründung des Museums 1975
- (19.) Konzert der Musikschullehrer bei der Eröffnung einer Ausstellung

- (20.) Eröffnung einer Ausstellung der Mahlerin Eszter Farkas, die in Nyirbátor geboren ist, 1983
- (21.) Teil der derzeitigen ständigen Ausstellung
- (22.) Teil der ständigen Ausstellung im Obergeschoß
- (23.) Kunstschatze aus dem XVII. Jahrhundert
- (24.) Andenken der Handwerke
- (25.) Mittel der Bauernwirtschaft
- (26.) Teil der Ausstellung „Volkskunst von Kecskemét und der Kiskunság“, 1987
- (27.) Dr. Gyula Viga, Abteilungsleiter des Miskolcer Hermann Otto Museums und Dr. László Dám, Museumsdirektor bei der Eröffnung der Ausstellung „Volkskunst des Komitates Borsod“
- (28.) 1511 in Florenz gefertigte Pfunde
- (29.) Wappenstein der Familie Báthori von 1484

Das Musikfestival

- (30.) Konzert in der reformatischen Kirche

Sponsoren und Organisatoren

- (31.) Zur Eröffnung der Staatlichen Musikschule hält der Direktor Miklós Szabolcsi eine feierliche Ansprache (1976)
- (32.) Erstes Lehrerkollegium der Musikschule: Mihály Maróti, Péter Gyöngyösi, Ferenc Lakatos, Miklós Mosolygó, Katalin Holló, Ildikó Keszthelyi, Gyöngyösi Péterné, Mosolygó Miklósné (1976)
- (33.) Imre Gyuró, stellvertretender Vorsitzender des Bezirksrates Szabolcs-Szatmár hält eine feierliche Ansprache
- (34.) Ferenc Ruzs, Direktor von Interkonzert
- (35.) István Pásztor, Pál Koncsek, Miklós Szabolcsi, László Kozma in der Pause eines Konzertes
- (36.) Feierliche Eröffnung im Rathaus
- (37.) Körber Tivadarné, Hauptreferent der Kultusministerium bei der Eröffnung eines Konzertes
- (38.) Ferenc Petróczi, Bürgermeister und Miklós Szabolcsi

- (39.) Mihály Gaál Vizebürgermeister und Emil Petrovics,
Komponist
- (40.) Dr. László Dám Museumsdirektor eröffnet die
Ausstellung des Bildhauers György Kiss

Lehrer-Porträts

- (41.) Judit Szenthelyi - Klavier
- (42.) Gábor Nagy - Klavier
- (43.) Tibor Fülemlé - Fagott
- (44.) Sándor Papp - Bratsche
- (45.) Sándor Devich - Geige
- (46.) Csilla Szabó - Klavier
- (47.) Viktor T. Hunyadi - Klavier
- (48.) János Kovács - Dirigent
- (49.) Kálmán Irmay - Klavier
- (50.) András Kammerer - Geige
- (51.) Antal Jancsovics - Dirigent
- (52.) Géza Kapás - Geige
- (53.) Károly Kostyál und Tibor Jánvári
- (54.) István Gyermán im Gespräch
- (55.) Jiri Bortlicek (Cello)
- (56.) István Ruha (Geige) und seine Frau (Rumänien)
- (57.) Miklós Szabolcsi und Ágnes Vass Konzertmeister
- (58.) Semjon Snjitzkovskij Geigenkünstler (SU) und Dénes
Kovács Geigenkünstler
- (59.) Vortrag von Kornél Bárdos (1981)
- (60.) Professor Volodar Petrovitsch Bronjin gibt seinen
Schülern Autogramme (1977)

Orchesterproben

- (61.) János Kovács Dirigent probt
- (62.) Gergely Kaposi Dirigent, Dénes Kovács und Pál
Andrássy proben
- (63.-67.) Proben

Einzelproben

- (68.) In der Stunde von István Gyermán
- (69.) In der Stunde von Professor Kunakov
- (70.) In der Stunde von Tamás Kedves
- (71.) In der Stunde von Péter Vilmos Kiss
- (72.) In der Stunde von Miklós Szenthelyi
- (73.) In der Stunde von Gizella Kereszfalvi
- (74.) In der Stunde von Joachim Zindler
- (75.) In der Stunde von Professor Bronjin und Márta Kurtág
- (76.) In der Stunde von Károly Ádám und József Baki
- (77.) Géza Török, Dirigent probt

Lehrerproben

- (78.) Judit Szenthelyi
- (79.) Károly Ádám
- (80.) Mikós Szenthelyi
- (81.) István Ruha
- (82.) Dénes Kovács
- (83.) Vilmos Szabadi

Konzerte und ihre Orte

- (84.) Auftritt des Tinódi Chores im Rathaus
- (85.) Kammerkonzert im Rittersaal des István Báthori Museums
- (86.) Kammerkonzert im Festsaal des Rathauses unter Führung von Richárd Weininger
- (87.) Lager-Abschlußkonzert in der reformatischen Kirche, es dirigiert Antal Jancovics, Solo Semjon Snjtkovskij
- (88.) Betriebskonzert in der Halle der Csepel Werkzeugfabrik, Solo István Ruha
- (89.) Konzert in Nyirmihálydi unter Mitwirkung von Tivadar Körber
- (90.) Betriebskonzert im Bóni, es dirigiert Géza Török

Konzerte

- (91.-94.) Schüler im Konzert
- (95.) Emil Turcsányi konferiert
- (96.) Tivadar Körber kommt zur Eröffnung
- (97.) István Ruha
- (98.) Vilmos Péter Kiss
- (99.) Dénes Kovács I.
- (100.) Dénes Kovács II.
- (101.) István Vántus, Komponist des Fragmenta Bathoriana dirigiert
- (102.) Antal Jancsovics
- (103.) István Vincze
- (104.) Tamás Gál
- (105.) András Kammerer
- (106.) László Kovács
- (107.) József Gábor
- (108.) György Konrád
- (109.) Károly Ádám, Dieter Jahn und József Gábor
- (110.) Kodály Zoltánné
- (111.) József Gregor
- (112.) Kobayasi Ken Ichiro

Plaketten aus Anlaß des Musikfestivals

- (113-115.) Jenő Margittay - Bildhaner (Nyíregyháza) 1967-1969
- (116.) János Horváth - Bildhaber (Budapest) 1970
- (117-118.) János Horváth - Maler (Nyíregyháza) 1971-1972
- (119.) József Lakatos - Bildhaner (Nyíregyháza) 1973
- (120-121.) Károly Kirchmayer - Bildhaner (Budapest) 1974-1975
- (122.) Éva Varga - Bildhaner (Miskolc) 1976
- (123.) Sándor Tóth - Bildhaner (Nyíregyháza) 1977
- (124.) Márton Vágó - Bildhaner (Debrecen) 1978
- (125.) Miklós Borsos - Bildhaner (Budapest) 1979
- (126.) Róbert Csikszentmihályi - Bildhaner (Szentendre) 1980
- (127.) Erika Ligeti - Bildhaner (Szentendre) 1981
- (128.) Tamás Asszonyi - Bildhaner (Szentendre) 1982
- (129.) Robert Király - Bildhaner (Debrecen) 1983

- (130.) Tamás Asszonyi - Bildhaner (Szentendre) 1984
- (131.) András Kiss Nagy - Bildhaner (Budapest) 1985
- (132.) Miklós Borsos - Bildhaner (Budapest) 1986
- (133.) György Kiss - Bildhaner (Budapest) 1987
- (134.) Sándor Sebestyén - Bildhaner (Nyíregyháza) 1988
- (135.) Imre Kurucz - Bildhaner (Berettyóújfalu) 1989
- (136.) Gábor Gáti - Bildhaner (Budapest) 1990
- (137.) Sándor Györfy - Bildhaner (Karcag) 1991
- (138.) Aranka Lakatos - Bildhaner (Debrecen) 1992
- (139.) Éva Varga - Bildhaner (Mikolc) 1993
- (140.) Márta Csikai - Bildhaner (Budapest) 1994
- (141.) Sándor Sebestyén - Bildhaner (Nyíregyháza) 1995

Schöpferhaus und Bildkünstlerisches Studio

- (142.) Atelier des Schöpferhauses, hier arbeiteten 1972-92 die
Fachzirkel (1983)
- (143.) Zsuzsa Kustár, Bildkünstler bei der Arbeit (1992)
- (144.) Valéria Bessenyei, Hochschulstudentin fertigt ein
Cloisonné (1986)
- (145.) Eduardas Juchnevitius litauischer Graphiker bei der
Arbeit (1989)
- (146.) Teil der Werkstattarbeit (1994)
- (147.) Jubiläumsausstellung im István Báthori Museum
(1990)
- (148.) Zsuzsa Makrai: „Blauer Vogel“ Sgraphito-Emaille,
Kupfer (1987)
- (149.) Zsuzsa Makrai: „Stadtsiegel Nyírbátor“ ausgetieftes
emailliertes Kupfer (1989)
- (150.) Valéria Bessenyei: „Glocken“ Sgraphito-Emaille, Eisen
(1987)
- (151.) Papp Lászlóné: „Variationen in schwarz-weiß“
Sgraphito-Emaille, Eisen (1987)
- (152.) Nóra Sipos: „Gegensätze“ gemahlte Emaille, Kupfer
(1989)
- (153.) Tamás Borbás (siebenjähriges Kind): „Gestiefelter
Kater“ gemischte Technik (1973)

- (154.) Monumentales Emaillewerk an einer Gebäudewand.
Gefertigt: Mitglieder des Schöpferlagers an Hand des
Entwurfes von János Józsa, Graphiker (1983)

Straßentheater-Festival

- (155.) Umzug der Trachtenträger
(156.) Drachenbau
(157.) MÉG-Theater
(158.) Kavalkade
(159.) Korbflechten
(160.) Umzug der Volkstänzer
(161.) Der Wein des Bürgermeisters wird gebracht
(162.) Ferenc Petróczki, Bürgermeister und sein Wein

ARTS AND TRADITION

In the Cultural Life of Nyírbátor in the Second Half of Our Century

(Summary)

The year 1996 will witness significant anniversaries in the cultural life of Nyírbátor. The István Báthori Museum will have been founded 40 years ago, the Musical Festival will celebrate its 30th anniversary, the International Camp of Young String Musicians will be 20 years old and the House of Artists and the Studio of Fine Arts will have been established 25 years ago. The present essay is aimed to summing up the results and achievements of the past forty years and commemorating all those whose efforts have contributed to making Nyírbátor a small cultural centre.

István Báthori Museum

It was a teacher named *Barnabás Szalontai* who first suggested that a museum should be established in Nyírbátor in 1952. He had been working on his concept for months. Local authorities approved of his idea, and they promised palpable support. Following this he applied to the National Centre of Hungarian Museums, but as the town then had not had any collection yet, he did not receive any support.

He then abandoned his plan temporarily and in the summer of 1953 construction of sewage canals started and the foundations of the new secondary school were excavated. During these earthworks, Leopold pieces, mediaeval stones, pieces of pots, stove tiles and other interesting objects were unearthed. Szalontai often visited the sites of these works, and carefully collected all that was discovered. He found new incentives for his work on the museum. The local council kept its promise, and Szalontai was given a room under a tower. He then asked his students to collect objects that might be useful for the purposes of the future museum. As a result of his enthusiasm and the good grades granted for any interesting object, nearly 300 objects of ethnographic value were added to the collection of 100 mediaeval finds. In the spring of 1954 the collection was shown to the general public

at several exhibitions. Szalontai encouraged people to contribute to the collection of the future museum. The results convinced the local authorities, and two rooms of the cultural centre were given over for the purposes of the collection. The licence for establishing a museum, however, was still not granted. In the summer of 1954, Secretary of Education *József Darvas* visited the town, and he promised his support to *Barnabás Szalontai*. Another supporter was *Dr. Dezső Csallány*, then director of the „András Józsa” Museum of Nyíregyháza. *Csallány* compiled an official professional report to the Department of Education that was required before the granting of the licence. *Csallány* found both technical and personal conditions satisfactory for the aspect of the future of the museum that was to be established. On 1 May 1955, as part of the events of the 'Museum Week', the „István Báthori” Museum was opened with an exhibition of local history. A great number of visitors attended the exhibition, including foreign scientists and delegations, in addition to the people of Nyírbátor. The dream thus came true, but the tireless organizer found another goal to pursue. He submitted a request at the Municipal Council, asking for the historic Baroque building of the Minorite monastery for the purposes of the museum.

On 19 November 1961 the „István Báthori” Museum was opened again in the restored building. Ethnographer *Dr. Gyula Ortutay* delivered the opening address. Visitors found exhibitions of arms, archeology, and furniture. There was a gallery of paintings in three exhibition halls as well.

Scientific studies also started, with small steps at the beginning. Secondary school students wrote essays and articles on the material of the museum, and entered national student festivals and ethnographic conferences, winning first and second prizes with these works. With the support and supervision of *Barnabás Szalontai*, dissertations and diploma works were produced from the material of the museum.

As a result of the good connections with the Department of Ethnography of L. Kossuth University of Debrecen, several Danish, Finnish and Swedish ethnographers visited the museum. Today, the collections of the museum are arranged as follows: Sciences, Archeology, Numismatology, Ethnography, Industrial design, History of arts, Literature and

History. In the collection of art we find the works of artists of national and international reputation, the masterpieces of Kossuth- and Munkácsy-award winning painters, e. g. *László Holló, Sándor Ék, Simon Sarkantyú, Kornél Szentgyörgyi, Máttyás Varga, Károly Raszler, Eszter Mattioni etc.*

The collections of ethnography and folklore are of national significance. The leadership of the museum has paid great attention to the auxiliary collections right from the beginning. The auxiliary collections include the library, a photo archive and a collection of slides as well. The library, with a collection close to 10,000 volumes, is the most significant collection of special books in the southern part of the Nyírség region. Visitors have access to the most important reference books in history, history of arts, industry and architecture, ethnography, archeology, literature and generally in social studies. The documents in the archives of manuscripts, the more than 20,000 photographs in the photo archives and the thousands of slides are indispensable resources of research into the history of the area and that of the whole nation.

The museum has received significant financial support from the major industrial companies of the region each year since it was founded. The support always largely contributed to the development of the museum.

Unfortunately, the founding director died in 1984. Before his death, as if he had been blessed with visionary talents, he had made efforts to select his own successor. He had looked for a man who would be able to preserve and develop the collection of the museum whatever should occur in the future.

The most suitable person for this position appeared to be *Dr. László Dám*, then assistant professor at the Department of Ethnography of L. Kossuth University, Debrecen. He has been the director of the museum for 11 years now.

Nyírbátor has had a museum for 40 years. This is an excellent museum, anyone who comes to visit can see the splendid old building, and has a look at the permanent and temporary exhibitions, or buys one or two of its publications. In effect, Barnabás Szalontai laid the foundations of the

collection that is now famous all through the country and abroad.

The permanent exhibition, renewed in 1986, provides a view into the history of Nyírbátor. The mediaeval history of the town is inseparable from the history of the Báthoris, who had gained their family name from the name of this settlement. This is why the main hall on the ground floor has been devoted to prominent members of the family and the history of the small provincial town. Relics, charters, arms, and other objects that used to belong to István Báthori, builder of the Gothic churches of Nyírbátor, the Prince of Transsylvania, István Báthori, King of Poland, and Gábor Báthori, last male member of the family buried in Nyírbátor, are on display in this hall. These objects were unearthed at the excavations in and around the Renaissance castle. An outstanding object of the exhibition is the stallum made by Roberto Marone, wood carving master of Florence, Italy in 1511.

In the seven halls behind the main facade of the building we find the exhibition of the history of the town in the 17th - 19th centuries. After the death of Gábor Báthori, the town became the domain of the Bethlen family, then that of the princes of Transsylvania. The town became a busy and important industrial and trading centre in the 16th century, and further developed in the 17th century. At the end of the century, there were 12 trade guilds in town, and weekly and monthly fairs were organized. The most important branch of economy was still agriculture. Privileges of the burghers were increased when Haiduks, that is, foot soldiers from Prince Bocskay's army, settled down here. In addition to a rich collection of materials from the life of the trade guilds, there is a collection of agricultural tools and the personal objects of the members of the town administration. The 18th century was an age of decline in the life of the town. The burghers of the town were active in Prince Rákóczi's War of Independence, and their privileges were reinforced by the prince several times, but after the Peace Treaty of Szatmár, the new landlords, the Károlyis, made efforts to press the burghers down to serfdom. After a century of legal procedures, they were successful. Together with a collection of relics of the Károlyi family, objects from the households of

serfs and town burghers are also in the museum. Although the privileges of the town were severely reduced, their trade guilds remained significant. What is more, new ones were established. The significance of the trade guilds of the town is emphasized by displaying six complete workshops in the museum: cooper, bootmaker, saddler, smith, milliner and potter.

By the end of the 19th century, Nyírbátor had a powerful layer of peasant-citizens, whose culture included traditional popular culture as well as the way of life and attitude of town people. The two last exhibition halls are devoted to the relics and objects of peasant culture (cultivating the land, animal husbandry), household and architecture. The collections include some nice examples of folk art as well.

My predecessor found increasing, processing, registering and displaying the collection of the museum his most important tasks. I found the museum a scientific institution, just like it is regarded as such everywhere in the world. Its primary task is scientific research into the history of the society of a region.

The collections of draperies, ceramics and household articles have been processed so far, and the results will be published in the „Nyírbátor Booklets”. Another important field of work is research into the past of Nyírbátor and the Nyírség area. This work is to include research into the cultural and social heritage of the area, organizing scientific work and publishing the results. The publications of the museum well serve this purpose: „The Series of the István Báthori Museum” has been published since 1955. 30 volumes have so far been published. „Folia Historica et Ethnographica” was launched in 1986. Two volumes have appeared so far. The museum initiated, organized and coordinated scientific research work required for publishing the monography titled „History and Ethnography of Nyírbátor”. The book is to be published in the near future.

Exhibitions of the museum serve as the basis of its public educational work. In addition to the „Centuries of Nyírbátor”, a permanent exhibition, we have 10 - 12 temporary exhibitions a year. Many of these provide visitors with a view into contemporary fine arts. This is mostly due to

directors of the County Cultural Centre and the County Tourist Office were the first to support the idea, soon to be joined by *Imre Gyúró*, one of the prominent personalities of the political leadership of the town. Gyuró has remained an enthusiastic supporter of the Musical Days.

Amateur choirs arrived from the neighbourhood and from other parts of the country at the beginning. The event did not have a definite profile at that time.

Pál Koncsek was appointed to be the director of the Town Cultural Centre, and the first thing he did was collect the professional opinion of experts to shape the profile of the Musical Days. *Zoltán Tarczai* from the Nyíregyháza College, *Ferenc Ruzs* from Interkoncert, *György Gulyás*, conductor from Debrecen and *Viktor Vaszy*, art director of the Szeged events were the consultants for shaping the profile of the Nyírbátor Musical Days.

Their opinion was univocal: the church was suitable for performing oratorios, and the sound of large orchestras and choirs is excellent inside the building. So the works of Mozart, Beethoven and Haydn were included in the repertoire, and - from year to year again - *Psalmus Hungaricus* by Kodály.

As an additional programme, mounted escort in traditional outfit has received visitors outside the church three times so far. *Ferenc Farkas* composed tower music, which is always performed before the concerts begin. A very nice programme booklet has been published to make selection easier for the audience. Visitors may find information in this booklet about the time when performances begin, and also detailed descriptions of the works to be performed by prominent music reviewers.

When *Miklós Szabolcsi*, the young artist who possessed significant experience and extensive connections, returned to his native town in 1975, the Nyírbátor Musical Days were approaching their tenth anniversary. There was a tradition present in the town, and maintaining, improving this tradition was the task of devoted professionals. Opening people's hearts, so that they started to like music even without significant musical education, and bringing music close to the heart of people, was a noble and challenging task. There was not any organized musical education in the town in those

days. However, there was someone now to start the work. The town music school was established in 1976, and it attracted young and highly qualified music teachers to Nyírbátor. A slow process commenced. Children who learnt music would later grow to be adults understanding and loving music. Their children would learn the love of music from them when its time came. Even before that, they could open the soul of their parents for music.

The seeds had been sewn in Nyírbátor, and they dropped on fertile soil. Now the crop is ready to harvest. The music school, named after Sebestyén Tinódi, now has 300 pupils. More and more children decide to choose musical education every year. Many of them continue their studies in musical secondary schools. Successful orchestras have been formed in the schools, and they become good communities with the leadership of their devoted teachers. It is well exemplified by the fact that former members of orchestras and choirs, who left the town, quite often attend weekend rehearsals when they return to Nyírbátor to their family for the weekend from their new place. Quite often, school leavers remain as members of the choirs and orchestras even when they start working. In addition to the pleasure of performing music together, they have won several national and international awards.

What was not more than an ambitious dream in 1976, is now reality: the foundations for longer musical events have been laid. It has been recognized by the leaders of the town and of the county, who have been encouraged by *György Antal* to launch a series of musical events that would create the atmosphere of a real festival in the town. *György Antal* is the director of the Pécs branch of the Ferenc Liszt College of Music, who regularly attends the musical events of Nyírbátor. On 28 October this year the meeting of the Operative Committee of the *Nyírbátor International Camp of Young String Musicians* took place. The decision regarding the launching of the camp was made at this meeting. An organizing committee was set up, and *Miklós Szabolcsi* was appointed as its chairman.

First, it was necessary to specify the purpose and style of the camp. Kálmán Strém's „desperate report book” 'Where are the Hungarian String Musicians?' (Zeneműkiadó, 1977)

helped a lot in this. The necessity of training young string musicians was recognized. The first announcement called for it: Nyírbátor hosted the International Camp of Young String Musicians for the first time in 1977.

Orchestras determine the musical culture of every country. The camp was intended to create the conditions of undisturbed and intensive workshop activities that help young musicians to find their place in their orchestras. In addition to this, young musicians found excellent opportunities there to polish and improve their technique and skills.

Organizing the first camp required utmost care and attention. First, we needed to find the teachers whose personality attracted young musicians. An intensive exchange of letters started between Nyírbátor and teachers all over the country to find and invite instructors. Teachers were pleased to accept the invitations, it was partly due to the fact that they recognized its importance and partly to the personal connections of Miklós Szabolcsi.

After all these preliminaries, the first INTERNATIONAL CAMP OF YOUNG STRING MUSICIANS was opened in Nyírbátor on 2 August 1977. The camp started its work as an organic part of music education in Hungary. It was also connected to the Musical Days that had already 10 years of tradition. For almost a whole month, the atmosphere of high quality music was created in and around Nyírbátor. According to the original ideas, musicians were to deal with Baroque, Viennese classic, romantic and 20th century Hungarian and foreign music in 4-year cycles. It has been experienced, however, that the camp is unable to do without wind and percussion musicians. In the future more attention is to be paid to it in order to adjust the profile of the camp to the expectations. Concerts of renowned musicians, as well as performances of the participants have been part of the programme of the camps right from the beginning.

Orchestras of the camp have organized a series of concerts and participated in the concerts of the Nyírbátor Musical Days.

The forms of activities have been string orchestras, chamber orchestras, chamber ensembles and methodical consultations.

In the early 1980s there was an excellent opportunity to celebrate the fifth anniversary, as participants of the camp performed a new work by Liszt-award winner composer *István Vántus*. It was a rare musical experience, a premiere of the cantata titled *Fragmenta Batoriana*. The audience as well as the musicians went home at the end of the evening with the memory of an exceptional musical experience. The attention of the Tourist Office was also directed to the event, and they suggested that the orchestras of the camp should perform outside the accustomed places. With their help, the young musicians performed in the tiny churches of small settlements like Csaroda, Szabolcs and Nyírmihálydi.

In 1984 a new colour was added to musical education. Within the chamber music section a master course was launched for gifted musicians. Another significant achievement was that the high standards of work going on in the camp were recognized and appreciated in the highest circles Hungarian music education.

In a great step for the camp the Board of Directors of the Ferenc Liszt Music College selected the camp for the summer field practice of the students.

It is therefore justified to say that the music camp of Nyírbátor has become an organic part of high-level training of musicians in Hungary. More and more support is offered to maintaining the musical traditions of Nyírbátor. The International camp of Young String Musicians won the support of the MTA Soros Foundation in 1985. Interkoncert Festival Office now participates in the organization. In this year a bibliography will be published about the events, artists and performances of the Musical Days with the support of the staff of the Zsigmond Móricz County and Town Library. The title of the bibliography will be „Nyírbátor Musical Days 1967 - 1984”.

Árpád Joó, living in Canada, was the leading conductor in the string musicians' camp of Nyírbátor in 1985.

Árpád Joó also worked as arts director, not only as conductor in the camp. The Symphonic Orchestra of the International Camp of Young String Musicians prepared for its usual closing concert with his supervision. It was so successful, that the organizers decided to repeat it for a larger audience in Budapest in the autumn. During the schoolyear,

the organizers naturally could not rely on the foreign members of the Nyírbátor orchestra. Missing members were substituted by students of the Ferenc Liszt College of Music, so the orchestra, conducted by Árpád Joó, consisted of young musicians only. The concert took place in the Opera House in November.

This concert was the peak of their work so far. The camp entered its tenth year. Efforts were made to provide good publicity for the events of tenth anniversary.

The plaque of the camp was designed by *Miklós Bor-sos*. TV, radio and press were informed about the anniversary well in advance. Detailed information and call for participation was sent to all musical institutions in the country.

In 1987 the Hungarian division of the Young Friends of Music was also involved in the organization. Organizers introduced several new ideas this year, as individual instrument competition of the musicians was organized for the first time. It was an inspiring and challenging event, always the focus of the work of the camp. Winners received their prizes at friendly celebrations. A special concert, with the participation of the winners, was organized. The competition inspired young musicians to prepare very carefully and work hard even for the rehearsals.

Another new programme was the Museum Musical Clocks, the extremely successful sonata concert of *Dénes Kovács* and *Judit Szenthelyi*. It has become a noble tradition since the first time, when the hall was too small for the audience, and many people listened to the music outside in the corridor.

The camp of 1989 brought a great sensation to the participants. One of the old dreams of the organizers came true: works on a record for the Radioton company started. *Romeo and Juliet* by Chaikowski, *Intermezzo* from *János Háy* by Kodály, and *Romance in F Major* by Beethoven are on the LP. Soloist was violin artist *Dénes Kovács*.

The new record was followed by enthusiastic press commentaries: „THE FIRST MUSIC RECORDING OF OUR TOWN HAS BEEN PREPARED AND ISSUED!” This dream came true in January 1990 when the record was prepared, partly with the sponsorship of the county. The original tracks were recorded by the Hungarian Radio

(RADIOTON) at the Reformed Church in Nyírbátor in august the previous year.

The appearance of the record - its sleeve - is of European standards. Graphic design is the work of *Balázs Tarnóczy* of Budapest. The name Musical Days was changed to Music Festival in the summer of 1991. The new name is a better expression of the variety of the programmes and the high standards of the whole event.

This year, the works of Mozart were placed in the focus of the festival, in order to commemorate the 200th anniversary of the composer's death.

The Swiss Youth Symphonic Orchestra, an orchestra of European reputation opened the festival with a fine concert in the evening of 29th July the 25th Nyírbátor Music Festival.

Considering that the Nyírbátor Camp of Young Musicians has hosted young Hungarian and foreign musicians for 15 years, the appearance of the Swiss Youth Symphonic Orchestra here was of symbolic significance. The conductor of the orchestra, *Andreas Delfs* selected an extraordinarily fine programme for the evening. The soloist was *Igor Oistrach*, the son of *David Oistrach*, the violin artist famous all over the world.

In the hot summer of 1995, the sound of the National Anthem after the opening ceremony of a new exhibition in the museum indicated that the Music Festival had started again. After the warm and friendly opening address the first surprise came: a change in the programme. The artists performing Haydn's string quartet in D Minor, instead of the original performance, were *Pál Andrásy*, *Kálmán Kostyál*, *György Konrád* and *Richárd Rózsa jr.* Their fascinating music filled the church. The carved saints and martyrs on the altars were perhaps relieved of some of their suffering.

When these lines were being written, the old halls of the museum were filled with music, too. In the Knights' Hall and in the gallery the *Leo Weiner International Instrumental Music Competition* went on. Every year, the competition is a repeated event here. Feverish preparations characterize the days before the competition. teachers and their students come to rehearse in the place of the competition.

When the day comes, young musicians dressed in their best, come to the halls. Their colleagues and friends listen to the performances in the audience or out in the corridors.

This year was the first when our music „crossed the border,” as the orchestra of the camp travelled to Nagykároly (Carei, Romania) via the Vállaj-Csaroda border station on the 28th July.

By the time these lines are published, the camp will have celebrated its 20th anniversary.

As closing paragraph, let me include here a few thoughts from the closing address of Emil Petrovics, prominent composer to give us more strength and belief in our work:

„If two dozens or more musicians play together, doing their best and paying their full attention to the music, the company of love and beauty come together, a community able to provide the suffering mankind with relief - relief for all those who can hear the beauty and the real message of music.

Our camp has served this concept for decades. We are grateful to all those who invented, planned, organized and realized this dream, and made it possible that young people speaking different languages may combine their efforts in the shared spirit of music. They may this way become a community interpreting the same emotions, thoughts and beauties.

We are grateful to the town of Nyírbátor for hosting the camp, paying their attention and affection to it. We are grateful because town people were here and they shared our pleasure with us. An orchestra is perhaps the most ideal human community: it means physical and spiritual efforts joining together for the sole purpose of providing other people with pleasure and beauty. This is the natural and commanding objective of our camp. It has been, is, and if we are able to continue our efforts, will remain the same in the future. I firmly believe that it will be the same in the future!”

So be it!

The House of Artists, the Studio of Fine Arts and Fire Enamel

The House of Artists, originally located in the old two-classroom school in Bajcsy-Zsilinszky street and other educational institutions of the town take their share in arts life of the town. The House later moved to its new place, converted from the old students' hostel in Szentvér street. The house plays a special role in the cultural life of the town. Artists from our county and from Hajdu-Bihar County spend a month here or two, in quiet tranquility, devoting their time to arts and creation. While they are here, they participate in the town's cultural life, organizing exhibitions, artist-worker meetings, and most artists contribute to founding the town gallery by presenting a work to the organizers. The gallery, much to our regret, has not been founded yet.

The studio of art teachers is hosted by the House of Artists, the Young Artists Club, three children's clubs, and the summer artists' camp with the participation of professional artists, art teachers and a few members from the Young Artists' Club.

The Nyírbátor Studio of Fine Arts was established in 1970. The art clubs have been active since January 1971. They focus on three age groups: the first is the elementary school pupils, the second is the young people from 14 to 20. In this group young people face the special challenge of preparing for entrance examinations. The third group is teachers, which is not strictly confined to teachers of art. Professional work in the teacher groups is supervised by college teachers. They have permanent genres: drawing, painting, lino-cutting, copperplate engraving and enamel. Their workshops have been equipped to do the multiplication of graphic work since 1972.

They started to get acquainted with fire enamel technology in 1982. This is when the required equipment was obtained. It was only possible with a broad social cooperation (purchasing the furnace, installing three-phase electricity, buying plates, tools etc.). The Nyírbátor subsidiary of the Csepel Works key role in all these achievements.

Considering that this is the most complex genre, great professional skills are required in terms of drawing,

composition and preparing colour sketches. In addition to all this, the artist needs to be a master of the materials to be used. At least four or five years of workshop activity is needed for someone to create a real fire enamel.

The equipment of the workshop has been continually enriched for ten years, but an art director is even more important than equipment and paints. An art director relays the professional skills and secrets of the art to the group. Each week two or three times, in the afternoon, children's clubs come together, and young groups and adult groups come during the weekend, from 8 a. m. till 6 p. m. or later, depending on their work.

The fire enamel team has been organized from artists of several counties. Most of them are teachers and many of them were the founders of the House of Artists as well. The awards they have won include Excellent Artist Group (1976), For the Socialist Culture (1980), Excellent Artist Group again in 1986 and Pro Urbe Award (1990).

Perhaps the most difficult task was finding and keeping the best arts director for the group. In the summer of 1987 Edit Morelli painter became the arts director of the summer camp. Edit Morelli is a prominent figure of fire enamel making in Hungary. With hard teaching work she started a school of fire enamel technique. She shaped the community in a way that each artist is able to preserve his or her individuality.

The Nyírbátor Studio of Fine Arts had an exhibition in France in 1993.

According to the univocal opinion of Hungarian artists, there is no amateur art studio comparable to the one in Nyírbátor in Hungary. It is the best both in terms of personal and technical conditions. 1993 was probably the most successful year of this creative community so far. The studio won the Grand Award, and *Zsuzsa Makrai*, director, won the Award of the Jury at the 15th National Amateur Exhibition.

In the summer of 1994, a new art director came to the adult group. She is Berta Mayer, artist from Budapest, who obtained precious experience in fire enamel making at the Kecske-mét Enamel Art Camp.

Members of the camp thoroughly discuss every idea, concept with the art director, deciding how to realize the idea

in enamel, or what particular technique is required for an idea. This genre also has innumerable techniques.

Exemplary sponsorship is a key element in the success. It means that the leadership of the town creates the conditions of undisturbed work by supporting the building even when Arts Fund is unable to support its own arts houses any longer. Our reference hall is a good example for it. In the reference hall, the works of artists who have visited us in the past twenty years are on display. An official evaluation was carried out in December 1994. According to this, the combined value of the more than 200 pieces of art in the reference hall is approximately HuF 6 million. The estimation does not include the statues that are found in our town.

There will be another foreign visit in 1995. *Fire Enamel as Picture* is the title of the exhibition that is sent to several countries, taking news of Hungarian art.

Work continues to soar on the wings of the creative talents of our artists, aiming to new successes.

The Week of the Winged Dragon - International Street Theatre Festival

In 1993 an international street theatre festival was organized by the Nyírbátor Cultural Centre. The festival was part of the Hungarian Baroque festival. The colourful programme during the three days included the performances of the Bessenyei Theatrical Club, the Mese kert [Garden of Tales] of Nyíregyháza, the FIGURA Studio Theatre of Gyergyószentmiklós (Romania), the Alföld Theatre of Debrecen, MÉG Theatre of Budapest and Tanyaszínház of the Voivodina area of Yugoslavia. These ensembles created a real festival atmosphere in Nyírbátor. The events of the Baroque year, the street theatres and the show of popular crafts were added to the usual musical performances of the Music Festival. There were further additional programmes, e.g. folk music, military bands, and musical plays. These events addressed a great number of audience who are usually not attracted by classical music alone.

The 1994 festival was the event of creating the profile of the festival and laying down the foundations of long-term

work. even the very first festival was highly successful in terms of attracting and involving creative professionals in the town and in the region in almost every genre, not to mention tourism. It is now clear that the festival has a bright future and it is worth putting efforts in it. The Winged Dragon International Street Theatre Festival, to be organized for the third time, is a new attraction in the choice of programmes offered to visitors, and it is the best opportunity for Hungarian street theatre ensembles to show their talents to the general public. The number of foreign participants also increases from year to year. This is the guarantee to make it known outside Hungary in a short time. A special feature of the festival is that the architectural and functional framework of the site of the performances is always adapted to the particular requirements of the performing artists. In parallel with this, efforts are made to create a real festival atmosphere - barbecue, folk art fair, craftsmen's shows, flying kites etc.

During the first week of the festival, the companies of the theatres and representatives of local crafts work together in a camp, partly to build up the environment for the festival, and partly on the details of a large-scale joint closing production.

Approximately 30 groups are invited to the festival, theatre companies, puppet theatre companies, musicians in about the same proportion. It is naturally an opportunity for local ensembles and for students of theatrical studies to show their talents, too, as they constitute the replacement for the present companies.

The chronicle has been closed with the newest event. I intended to provide a view into the results and achievements of the past forty years. I have had the opportunity to talk about successes, but these successes have always been the result of hard and devoted work. Committed people fought their struggle with stubborn authorities and hostile environment. Nothing and nobody was able to divert them from their objectives - fortunately for Nyírbátor and the whole of the country.

ILLUSTRATIONS

Sights of the Town

- (1.) The Reformed Church and the bell cage
- (2.) The Reformed Church
- (3.) The Town Hall
- (4.) Main altar of the Minorite Church
- (5.) Detail of the Passio-altar
- (6.) Statue of István Báthori, Prince of Transsylvania
- (7.) Imre Gyúró is unveiling the statue of Sebestyén Tinódi in 1979 (the statue is the work of István Kiss)
- (8.) The statue of Ferenc Liszt near the bell cage (the statue is the work of Gábor Gáti)
- (9.) The statue of Gábor Bethlen, Prince of Transsylvania (by György Kiss)
- (10.) The statue of Zoltán Kodály by Károly Kirchmayer

The István Báthori Museum

- (11.) The István Báthori Museum
- (12.) A wood carving by Károly Andruskó
- (13.) The Minorite Church with the chapter house and school
- (14.) The first floor of the museum under reconstruction, 1959
- (15.) Dr. Barnabás Szalontai, founder of the museum with his students in the building under reconstruction
- (16.) Detail of the first permanent exhibition in the Knights' Hall, 1961
- (17.) Detail of the first permanent exhibition on the first floor
- (18.) Detail of the folk art exhibition organized to commemorate the 20th anniversary of the foundation of the museum
- (19.) The concert of the teachers of the music school at the opening ceremony of an exhibition
- (20.) Opening the exhibition of Eszter Farkas, painter born in Nyírbátor. The picture was taken in 1983.
- (21.) Detail of the present permanent exhibition of the museum. The Knights' Hall.
- (22.) Detail of the permanent exhibition on the first floor.
- (23.) Artifacts from the 17th century.
- (24.) Relics of craftsmanship.

- (25.) Relics of agricultural work.
- (26.) Detail of the exhibition titled „The Folk Art of Kecskemét and the Kiskunság Region” in 1987
- (27.) Dr. Gyula Viga, head of department of the Otto Hermann Museum in Miskolc and Dr. László Dám, director of the Báthori Museum open the exhibition titled „The Folk Art of Borsod County”
- (28.) The *stallum* made in Florence, Italy in 1511
- (29.) The coat of arms of the Báthori family carved in stone in 1484

Music Festival

- (30.) Concert in the Reformed Church

Sponsors and Organizers

- (31.) Miklós Szabolcsi delivering his opening address at the opening ceremony of the State Music School
- (32.) The first staff of teachers of the music school: Mihály Maróti, Péter Gyöngyösi, Ferenc Lakatos, Miklós Mosolygó, Katalin Holló, Ildikó Keszthelyi, Mrs. Péterné Gyöngyösi, Mrs. Miklósné Mosolygó
- (33.) Imre Gyuró, deputy chairman of the Szabolcs-Szatmár-Bereg County Council
- (34.) Ferenc Rusz, director of Interkoncert
- (35.) István Pásztor, Pál Koncsek, Miklós Szabolcsi and László Kozma at an interval of a concert
- (36.) Opening ceremony at the Town Hall
- (37.) Mrs. Tivadarné Körber, chief executive of the Department of Education, at the opening of a concert
- (38.) Mayor Ferenc Petróczki and Miklós Szabolcsi
- (39.) Mihály Gaál Vice Mayor and composer Emil Petrovics
- (40.) Dr. László Dám, director of the museum is opening the exhibition of sculptor György Kiss

Portraits of teachers

- (41.) Judit Szenthelyi, piano
- (42.) Gábor Nagy, piano
- (43.) Tibor Fülemlé, bassoon

- (44.) Sándor Papp, viola
- (45.) Sándor Devich, violin
- (46.) Csilla Szabó, piano
- (47.) Viktória T. Hunyadi, piano
- (48.) János Kovács, conductor
- (49.) Kálmán Irmay, piano
- (50.) András Kammerer, violin
- (51.) Antal Jancsovcics, conductor
- (52.) Géza Kapás, violin
- (53.) Károly Kostyál and Tibor Jánvári
- (54.) István Gyermán, engaged in a conversation
- (55.) Jiri Bortlicek, violoncello
- (56.) István Ruha (violin) and his wife from Romania
- (57.) Miklós Szabolcsi and Ágnes Vass, concert master
- (58.) Violin artists Semyon Snitkowski (Russia) and Dénes Kovács
- (59.) A performance of Kornél Bárdos (1981)
- (60.) Professor Volodar Petrovich Bronyin giving autographs to his students (1977)

Orchestra rehearsals

- (61.) Conductor János Kovács rehearsing
- (62.) Conductor Gergely Kaposi, Dénes Kovács and Pál Andrassy at rehearsal
- (63-67.) Rehearsals

Individual rehearsals

- (68.) At István Gyermán's class
- (69.) At Professor Kunakov's class
- (70.) At Tamas Kedves's class
- (71.) At Peter Vilmos Kiss's class
- (72.) At Miklós Szenthelyi's class
- (73.) At Gizella Keresztfalvy's class
- (74.) At Joachim Zindler's class
- (75.) At the class of Professor Bronyin and Márta Kurtág
- (76.) At the class of Károly Ádám and József Baki
- (77.) Conductor Géza Török rehearsing

Teachers' rehearsals

- (78.) Judit Szenthelyi
- (79.) Károly Ádám
- (80.) Miklós Szenthelyi
- (81.) István Ruha
- (82.) Dénes Kovács
- (83.) Vilmos Szabadi

Concerts and their sites

- (84.) The concert of the Tinódi Choir in the main hall of the Civic Centre
- (85.) Chamber concert in the Knights's Hall of the István Báthori Museum
- (86.) Chamber concert in the main hall of the Civic Centre, conductor: Richard Weinger
- (87.) Camp closing concert in the Reformed Church, conductor: Antal Jancsovcics, soloist: Semyon Snitkowski
- (88.) Concert at the Csepel Machine Tool Factory, soloist: István Ruha
- (89.) Concert at Nyírmihálydi, a nearby village, soloist: Tivadar Körber
- (90.) Concert at the Bóni Factory, conductor: Géza Török

Concerts

- (91-94.) Concerts of music students
- (95.) Emil Turcsányi announcing the next programme
- (96.) Tivadar Körber arriving at the opening ceremony
- (97.) István Ruha
- (98.) Péter Vilmos Kiss
- (99.) Dénes Kovács 1
- (100.) Dénes Kovács 2
- (101.) István Vántus, composer of Fragmenta Bathoriana conducting
- (102.) Antal Jancsovcics
- (103.) István Vincze
- (104.) Tamás Gál
- (105.) András Kammerer

- (106.) László Kovács
- (107.) József Gábor
- (108.) György Konrád
- (109.) Károly Ádám, Jahn Dieter and József Gábor
- (110.) Mrs. Zoltánné Kodály
- (111.) József Gregor
- (112.) Kobayashi Ken Ichiro

Plaquettes prepared for the Music Festival

- (113-115.) Jenő Margittay - sculptor (Nyíregyháza) 1967-1969
- (116.) János Horváth - sculptor (Budapest) 1970
- (117-118.) János Horváth - painter (Nyíregyháza) 1971-1972
- (119.) József Lakatos - sculptor (Nyíregyháza) 1973
- (120-121.) Károly Kirchmayer - sculptor (Budapest) 1974-1975
- (122.) Éva Varga - sculptor (Miskolc) 1976
- (123.) Sándor Tóth - sculptor (Nyíregyháza) 1977
- (124.) Márton Vágó - sculptor (Debrecen) 1978
- (125.) Miklós Borsos - sculptor (Budapest) 1979
- (126.) Róbert Csikszentmihályi - sculptor (Szentendre) 1980
- (127.) Erika Ligeti - sculptor (Szentendre) 1981
- (128.) Tamás Asszonyi - sculptor (Szentendre) 1982
- (129.) Róbert Király - sculptor (Debrecen) 1983
- (130.) Tamás Asszonyi - sculptor (Szentendre) 1984
- (131.) András Kiss Nagy - sculptor (Budapest) 1985
- (132.) Miklós Borsos - sculptor (Budapest) 1986
- (133.) György Kiss - sculptor (Budapest) 1987
- (134.) Sándor Sebestyén - sculptor (Nyíregyháza) 1988
- (135.) Imre Kurucz - sculptor (Berettyóújfalu) 1989
- (136.) Gábor Gáti - sculptor (Budapest) 1990
- (137.) Sándor Gyórfy - sculptor (Karcag) 1991
- (138.) Aranka Lakatos - sculptor (Debrecen) 1992
- (139.) Éva Varga - sculptor (Miskolc) 1993
- (140.) Márta Csikai - sculptor (Budapest) 1994
- (141.) Sándor Sebestyén - sculptor (Nyíregyháza) 1995

House of Artists and the Studio of Fine Arts

- (142.) The studio of the House of Artists in 1983, this is where the clubs had their workshops 1972 -1992
- (143.) Designer Zsuzsa Kustár at work
- (144.) College student Valéria Bessenyei working on an enamel piece (1986)
- (145.) Lithuanian graphic artist Eduardas Juchnev tius at work (1989)
- (146.) A detail of a workshop activity (1994)
- (147.) Jubilee exhibition at the István Báthori Museum (1990)
- (148.) „Blue Bird”, enamel on copper by Zsuzsa Makrai, 1978
- (149.) The Coat of Arms of Nyírbátor by Zsuzsa Makrai, enamel on copper, 1989
- (150.) „Bells” by Valéria Bessenyei, enamel on copper, 1989
- (151.) Mrs. Lászlóné Papp: „Black and White Variations”, enamel on iron, 1987
- (152.) Nóra Sípos: „Contradictions”, painted enamel on copper, 1989
- (153.) Tamás Borbás (7-year old): „Puss in Boots”, mixed technique
- (154.) Large enamel decoration on the wall of a building, prepared by the members of the artists' community, designed by János Józsa

Street theatre festival

- (155.) Mascarade
- (156.) Building kites
- (157.) MÉG-theatre
- (158.) Cavalcade
- (159.) Wickerworks
- (160.) A parade of folk dancers
- (161.) Enters the Mayor's wine
- (162.) Mayor Ferenc Petróczky and his wine

A város nevezetességei

A református templom és a harangláb

A református templom

A városháza

A minorita templom főoltára

A Passió-oltár részlete

Báthori István erdélyi vajda szobra

*Gyuró Imre leleplezi Tinódi Lantos Sebestyén szobrát, 1979.
(Kiss István alkotása)*

*Liszt Ferenc szobra
a haranglábbal
(Gáti Gábor alkotása)*

*Bethlen Gábor erdélyi
fejedelem szobra
(Kiss György alkotása)*

*Kodály Zoltán szobra
(Kirchmayer Károly alkotása)*

A Báthori István Múzeum

A Báthori István Múzeum

Andraskó Károly fametszete

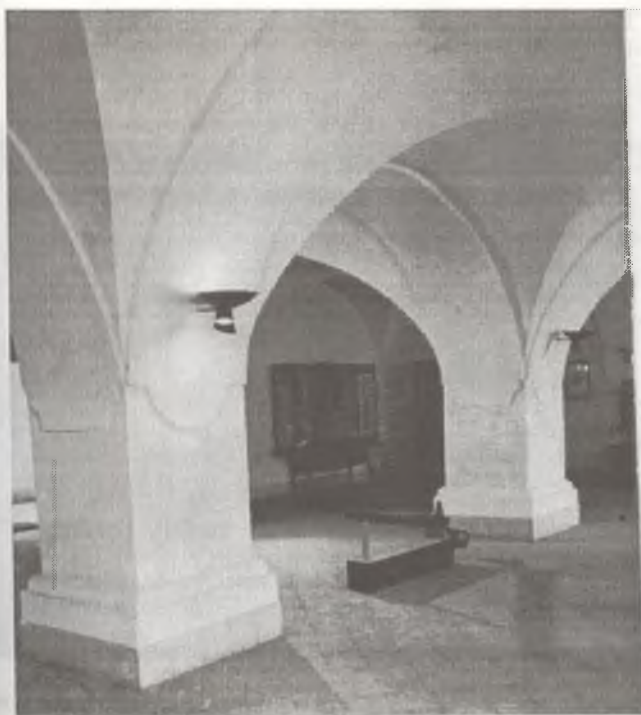
A minorita templom a rendházzal és iskolájával, 1951.

A múzeum épületének emeleti szárnya a helyreállítás alatt, 1959.

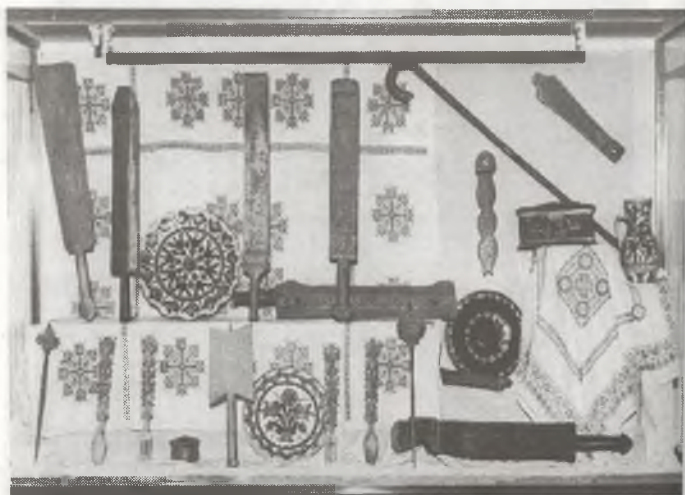
Dr. Szalontai Barnabás múzeumalapító igazgató diákjaival a helyreállítás alatt álló múzeumban, 1959.

Az első állandó kiállítás részlete a lovagterem, 1961.

Az állandó kiállítás részlete az emeleten, 1961.

A múzeumalapítás 20. évfordulója alkalmából rendezett népművészeti kiállítás részlete, 1975.

*A zeneiskola tanárainak hangversenye
egy tárlat megnyitásán.*

*Farkas Eszter Nyírbátorban született festőművész
tárlatának megnyitása,
1983.*

*A múzeum jelenlegi állandó kiállításának részlete.
A lovagterem*

Az állandó kiállítás részlete az emeleten

Műkincsek a XVII. századból

A kézműipar emlékei

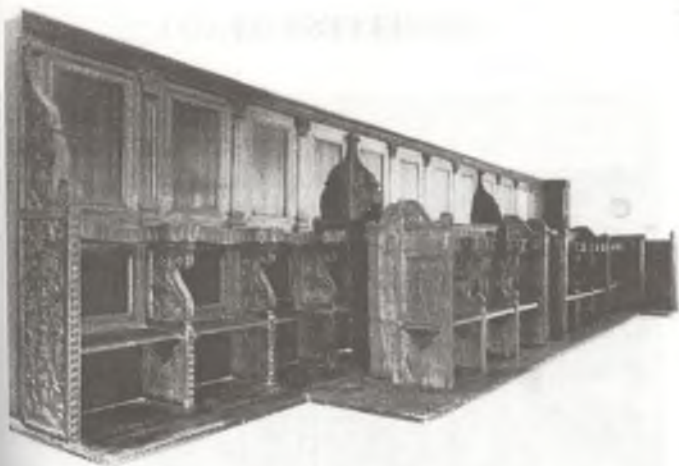
A paraszti gazdálkodás tárgyai

*A „Kecskemét
és a Kiskunság népművészete”
c. kiállítás részlete,
1987.*

*Dr. Viga Gyula a miskolci
Herman Ottó Múzeum
osztályvezetője és dr. Dám László
múzeumigazgató a „Borsod
megye népművészete” c. kiállítás
megnyitásán*

Az 1511-ben Firenzében készült stallum

A Báthori család 1484-ből származó címerköve

ZENEI FESZTIVÁL

Hangverseny a református templomban

Támogatók és szervezők

Az Állami Zeneiskola megnyitása alkalmából ünnepi beszédet mond az igazgató, Szabolcsi Miklós (1976)

*A zeneiskola első tanári kara:
Maróti Mihály, Gyöngyösi Péter, Lakatos Ferenc, Mosolygó Miklós,
Holló Katalin, Keszthelyi Ildikó, Gyöngyösi Péterné, Mosolygó Miklósné
(1976)*

*Gyuró Imre
a Szabolcs-Szatmár Megyei Tanács
elnökhelyettese ünnepi beszédet mond*

*Rusz Ferenc
az Interkoncert
igazgatója*

*Pásztor István, Koncsek Pál, Szabolcsi Miklós, Kozma László egy
hangverseny szünetében*

Ünnepélyes megnyitó a Városházán

*Körber Tivadarné a Kulturális Minisztérium főelőadója,
egy hangverseny megnyitóján*

Petróczki Ferenc polgármester és Szabolcsi Miklós

Gaál Mihály alpolgármester és Petrovics Emil zeneszerző

*Dr. Dám László múzeumigazgató Kiss György szobrászművész tárlatát
nyitja meg*

Tanári portrék

*Szenthelyi Judit
zongora*

*Nagy Gábor
zongora*

*Fülemile Tibor
fagott*

*Papp Sándor
brácsa*

*Devich Sándor
hegedű*

*Szabó Csilla
zongora*

T. Hunyadi Viktória
zongora

Kovács János
karnagy

Irmay Kálmán
zongora

Kammerer András
trombita

Saru Károly
gordon

Kapás Géza
hegedű

Kostyál Kálmán és Jánvári Tibor

Gyermán István beszélgetés közben

Jiri Bortlíček (gordon)

Ruha István (hegedű) és felesége (Románia)

Szabolcsi Miklós és Vass Ágnes koncertmester

*Szemjon Sznyitkovszkij hegedűművész (SZU) és Kovács Dénes
hegedűművész*

Bárdos Kornél előadása előtt köszöntőt mond Szabolcsi Miklós (1981)

Volodár Petrovics Bronyin professzor autogrammot ad tanítványainak (1977)

Zenekari próbák

Kovács János karnagy próbál

*Kaposi Gergely karnagy,
Kovács Dénes és Andrásy Pál zenekarral próbál*

Próbán

Próbán

Egyéni próbák

Gyermán István óráján

Kunakov professzor óráján

Kedves Tamás óráján

Kiss Vilmos Péter óráján

Szenthelyi Miklós óráján

Keresztfalvi Gizella óráján

Joachim Zindler óráján

Bronyin professzor és Kurtág Márta óráján

Ádám Károly és Baki József óráján

Török Géza karnagy próbál

Tanári próbák

Szenthelyi Judit

Ádám Károly

Szenthelyi Miklós

Ruha István

Kovács Dénes

Szabadi Vilmos

Hangversenyek és helyszíneik

A Tinódi Kórus fellépése a városháza dísztermében

*Kamarahangverseny
a Báthori István Múzeum lovagtermében*

*Kamarahangverseny a városháza dísztermében,
Weininger Richárd vezényletével*

*Táborzáró hangverseny a református templomban,
vezényel Jancsovics Antal,
szólót játszik Szemjon Sznytkovszkij*

*Üzemi hangverseny a Csepel Szerszámgépgyártó Vállalat
üzemcsarnokában, szólót játszik Ruha István*

Nyírmihálydi hangverseny Körber Tivadar közreműködésével

Hangverseny az Aggteleki-cseppkőbarlangban, vezényel Jancsovics Antal

Hangversenyek

Hangversenyző növendékek

Turcsányi Emil konferál

Körber Tibor a megnyitóra érkezik

Ruha István

Kiss Vilmos Péter

Kovács Dénes

Vántus István a Fragmenta Bathoriana szerzője az ősbemutató próbáján

Jancsovics Antal

Vincze István

Gál Tamás

Kammerer András

Kovács László

Gábor József

Konrád György

Ádám Károly, Jahn Dieter és Gábor József

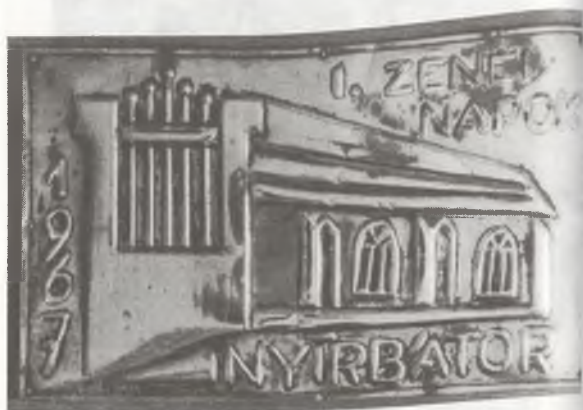
Kodály Zoltánné

Gregor József

Kobayasi Ken Ichiro

1967. Margittay Jenő szobrász, Nyíregyháza

1968. Margittay Jenő

1969. Margittay Jenő

1970. Horváth János szobrász, Budapest

1971. Horváth János festőművész, Nyíregyháza

1972. Horváth János festőművész, Nyíregyháza

1973. Lakatos József szobrász, Nyíregyháza

1974.
Kirchmayer Károly szobrász,
Budapest

1975.
Kirchmayer Károly szobrász,
Budapest

1976. Varga Éva szobrász,
Miskolc

1977. Tóth Sándor szobrász,
Nyíregyháza

1978. Váró Márton szobrász, Debrecen

1979. Borsos Miklós szobrász, Budapest

1980. Csíkszentmihályi Róbert
szobrász, Szentendre

1981. Ligeti Erika szobrász,
Szentendre

1982. Asszonyi Tamás szobrász, Szentendre

1983. Király Róbert szobrász, Debrecen

1984. Asszonyi Tamás szobrász,
Szentendre

1985. Kiss Nagy András szobrász,
Budapest

1986. Borsos Miklós szobrász, Budapest

1987. Kiss György szobrász, Budapest

1988. Sebestyén Sándor szobrász, Nyíregyháza

1989. Kurucz Imre szobrász, Berettyóújfalu

1990. Gáti Gábor szobrász, Budapest

1991. Györfy Sándor szobrász, Karcag

1992. Lakatos Aranka szobrász, Debrecen

1993. Varga Éva szobrász, Miskolc

1994. Csikai Márta szobrász,
Budapest

1995. Sebestyén Sándor szobrász,
Nyíregyháza

Alkotóház és Képzőművészeti Stúdió

*Az alkotóház műterme,
1972–92 között itt dolgoztak a szakkörök
(1983)*

*Kustár Zsuzsa iparművész
munka közben
(1992)*

*Bessenyei Valéria főiskolai hallgató
rekeszománcot készít
(1986)*

*Eduardas Juchnevičius litván grafikusművész munka közben
(1989)*

Műhelymunka részlete (1994)

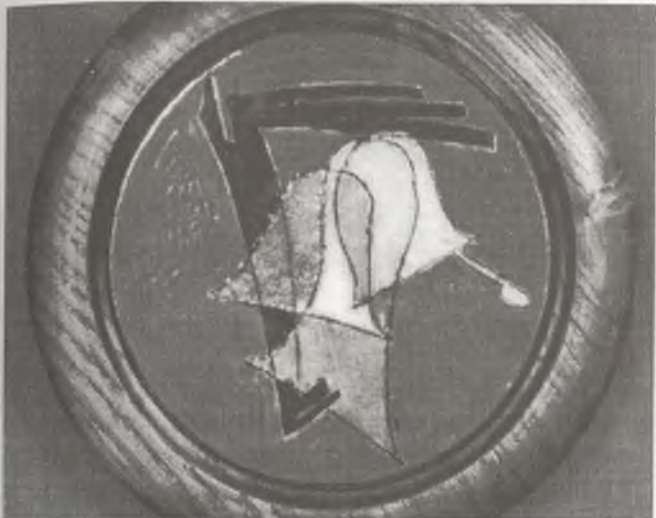
*Jubileumi kiállítás a Báthori István Múzeumban
(1990)*

Makrai Zsuzsa: „Kék madár” sgraffító zománc, réz (1987)

Makrai Zsuzsa: „Nyírbátor város pecsétje” domborított zománcozott vörösréz (1989)

Bessenyei Valéria: „Harangok” sgraffító zománc, réz (1989)

Papp Lászlóné: „Variáció fekete-fehérre” sgraffító zománc, vas (1987)

Sípós Nóra: „Ellentétek” festett zománc, vörösréz (1989)

Borbás Tamás (hét éves gyermek): „Csizmás kandúr” vegyestechnika (1973)

Monumentális zománcmű épület falán.

Készítették:

*Józsa János grafikusművész terve alapján az alkotótelep tagjai
(1983)*

Utcaszínház fesztivál

Maskarások felvonulása

Sárkányéptés

MÉG - Színház

Kavalkád

Kosárfonás

Néptáncosok felvonulása

Hozzák a polgármester borát

Petróczki Ferenc polgármester és bora